

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

NACIONALNI REFORMNI PROGRAM 2013–2014

OSNUTEK 6. Maj 2013

MAJ 2013

KAZALO

1	UVOD	2
2	MAKROEKONOMSKO OKOLJE	3
3	KLJUČNE USMERITVE EKONOMSKE POLITIKE 2013 - 2014	4
4	NAČRTOVANI REFORMNI UKREPI V LETIH 2013 IN 2014	6
	4.1. PRVI STEBER: Institucionalne spremembe v procesih odločanja	6
	4.2. DRUGI STEBER: Ukrepi za oživitev gospodarske rasti na kratek rok	7
	4.3. TRETJI STEBER: Izboljšanje konkurenčnosti za dolgoročno vzdržno rast	16
5	DOSEGANJE SPECIFIČNIH PRIPOROČIL EVROPSKE KOMISIJE IZ LETA 2012	30
	1. priporočilo: javne finance	30
	2. priporočilo: vzdržnost pokojninskega sistema	34
	3. priporočilo: stabilnost bank	37
	4. priporočilo: trg dela	38
	5. priporočilo: izobraževanje in kvalifikacije	42
	6. priporočilo: odprtost trgov, poslovno okolje	43
	7. priporočilo: rast plač	44
6	NAPREDEK PRI DOSEGANJU GLAVNIH CILJEV STRATEGIJE EU 2020	45
	6.1 Cilj pri raziskavah in razvoju	45
	6.2 Cilja v izobraževanju	46
	6.3 Cilji za podnebje in energetiko	47
	6.4 Cilja na trgu dela in socialni varnosti	48
7	PROCES PRIPRAVE NACIONALNEGA REFORMNEGA PROGRAMA	50

PRILOGA 1: Poročilo o ukrepih za izvajanje specifičnih priporočil (SP) in o glavnih strukturnih spremembah v letu 2012

PRILOGA 2: Poročilo o ukrepih za doseganje ciljev EU 2020 in drugih zavez, danih v letu 2012

1 UVOD

Nacionalni reformni program je srednjeročni načrt vlade o prioritetnih ukrepih in projektih, usmerjenih v izpolnjevanje ciljev Strategije Evropa 2020. Dokument je osrednji del evropskega semestra in je skupaj s Programom stabilnosti podlaga za pripravo specifičnih priporočil državam članicam, ki jih ob koncu semestra pripravi Evropska komisija in potrdi Evropski svet.

Nacionalni reformni program 2013–2014 je pripravljen po natančnih navodilih in strukturi, ki jih je pripravila Evropska komisija. Predstavljene so ključne usmeritve oziroma glavne prioritete vlade ter makroekonomska izhodišča. Prednostni ukrepi v letih 2013 in 2014, odgovarjajo na priporočila v poglobljenem pregledu Evropske komisije¹, ter upoštevajo usmeritve in načrt ukrepanja po posameznih področjih. Dokument obsega tudi poglavje o izpolnjevanju priporočil za leto 2012 ter pregled ukrepov, ki prispevajo h glavnim ciljem EU 2020. Zadnje poglavje opisuje proces priprave in usklajevanja Nacionalnega reformnega programa.

Slovenija je v letu 2012 sprejela reforme in ukrepe, ki odražajo večino specifičnih priporočil Sloveniji v okviru evropskega semestra 2012². Ključni med njimi so:

- Uravnoveženje javnih financ. Primanjkljaj javnih financ po metodologiji ESA 95 je v 2012 dosegel 4,0 % BDP, kar je 2,4 odstotne točke manj kot v letu pred tem.
- Stabilizacija bančnega sistema. Sprejeta je zakonodaja za reševanje slabih terjatev v bankah, ki omogoča krepitev bank in njihove posojilne sposobnosti.
- Pokojninska reforma. Omogoča vzdržno rast javnofinančnih odhodkov za pokojnine najmanj do leta 2020
- Reforma trga dela. Prispeva k zmanjšanju razdrobljenosti trga dela in večji prilagodljivosti zaposlovanja.

S tem je Slovenija pokazala zavezanost skupnim ciljem EU in hkrati upoštevala svoje posebne okoliščine in zahteve. Z ukrepi in reformami bo Slovenija nadaljevala tudi v letih 2013 in 2014.

¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/macroeconomic_imbalance_procedure/index_en.htm

² http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/convergence/programmes/2012_en.htm

2 MAKROEKONOMSKO OKOLJE

Mednarodno ekonomsko okolje je v letu 2012 zaznamoval vnovičen zdrs gospodarstva evrskega območja v recesijo. Dolžniška kriza in z njo povezana negativna gibanja na finančnih trgih, vpliv javnofinančne konsolidacije ter upočasnitev rasti svetovne trgovine so bili glavni razlogi, da se je BDP v evrskem območju po dveh letih okrevanja lani znižal za 0,6%.

Gospodarska aktivnost v Sloveniji se je v 2012 zmanjšala za 2,3 %, krčenje pa se bo nadaljevalo tudi v letu 2013. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) v pomladanski napovedi za leto 2013 napoveduje 1,9-odstotno zmanjšanje BDP. Poslabšanje napovedi je posledica pričakovanega poslabšanja razmer v mednarodnem okolju ter nadaljnjega upada končne potrošnje.

Tabela 1: Ključni kazalniki gospodarske rasti, Slovenija 2010–2016

Realna rast v %	2011	2012	2013 n	2014 n	2015 n	2016 n
Bruto domači proizvod	0,6	-2,3	-1,9	0,2	1,2	1,6
Izvoz (blago in storitve)	7,0	0,3	1,2	3,3	4,9	5,3
Uvoz (blago in storitve)	5,2	-4,3	-0,7	2,4	4,4	4,9
Zasebna potrošnja	0,9	-2,9	-4,0	-1,3	0,5	1,0
Bruto investicije v osnovna sredstva	-8,1	-9,3	-0,5	0,8	1,5	1,5
Državna potrošnja	-1,2	-1,6	-2,9	-0,6	-0,1	0,3

Vir: SURS, februar 2013, in UMAR, Pomladanska napoved gospodarskih gibanj, marec 2013.

Izvoz je v letu 2012 po razmeroma visoki rasti v letu 2011 ostal na doseženi ravni, **uvoz** pa se je ob precejšnjem padcu domače potrošnje znižal za 4,3 %. Skladno s tem je imel tekoči račun plačilne bilance presežek v višini 2,5 % BDP. Za leto 2013 je na podlagi predvidenih gibanj na najpomembnejših izvoznih trgih napovedano rahlo okrevanje izvoza. Zaradi manjšega upada domače potrošnje kot lani bo letos padec uvoza. Presežek na tekočem računu plačilne bilance se bo povečal.

Domače povpraševanje se je v letu 2012 občutno znižalo. Poraba gospodinjestev se je znižala za 2,9 %, državna potrošnja za 1,6 % in investicije v osnovna sredstva za 9,3 %. Ob nadaljevanju slabih gibanj na trgu dela, restriktivne plačne in kadrovske politike v javnem sektorju in nadaljnje racionalizacije javne porabe se bo povpraševanje gospodinjestev in države tudi v letu 2013 znižalo (-4,0 % oziroma -2,9 %). Precej manjši kot v predhodnih štirih letih pa bo padec investicij (-0,5 %), predvsem zaradi načrtovanih državnih investicij, povezanih s pospešenim črpanjem sredstev EU, in gradnje večjega energetskega objekta.

Razmere na trgu dela so se v letu 2012 nadalje zaostrile. Zaradi padca gospodarske aktivnosti se je zaposlenost (po statistiki nacionalnih računov) tudi lani zmanjšala (-1,3 %). Stopnja registrirane brezposelnosti se je povišala za 0,2 odstotni točki, na 12,0 %, anketne pa za 0,7 odstotne točke, na 8,9 %. V letu 2013 bo padec zaposlenosti še nekoliko večji (-1,6 %) kot lani. Ob takih gibanjih in upoštevanju precejšnjega povečanja števila brezposelnih že ob koncu lanskega leta bo letos precej višja tudi stopnja brezposelnosti (registrirane 13,4 %, anketne pa 10,0 %). V letu 2012 je nominalna bruto plača ostala nespremenjena, realno pa se je znižala prvič v dvajsetih letih. Nominalna rast plač v zasebnem sektorju se je občutno upočasnila, plače v javnem sektorju pa so se zmanjšale. Ob nadaljnjem krčenju gospodarske aktivnosti in fiskalnih omejitvah pričakujemo, da se bo povprečna bruto plača realno znižala tudi v letu 2013.

Rast **cen življenjskih potrebščin** je bila v letu 2012 2,7 %, v letu 2013 pa naj bi se ob predpostavki odsotnosti šokov iz tujine nekoliko upočasnila.

Tabela 2: Zaposlenost, plače, produktivnost, stroški dela in inflacija 2010–2016

Letna rast v %	2011	2012	2013 n	2014 n	2015 n	2016 n
Zaposlenost (po SNA)	-1,6	-1,3	-1,6	-0,8	0,0	0,2
Stopnja brezposelnosti (ILO v %)	8,2	8,9	10,0	10,0	9,4	9,1
Plača na zaposlenega (realno, bruto)	0,2	-2,4	-1,8	-0,6	0,3	0,4
Produktivnost (BDP na zaposlenega, realno)	2,2	-1,1	0,1	1,0	1,2	1,5
Stroški dela na enoto proizvoda (nominalno)	-0,6	0,7	0,6	0,0	/	/
Inflacija (konec leta)	2,0	2,7	1,9	1,7	2,1	2,0

Vir: SURS, februar 2013, in UMAR, Pomladanska napoved gospodarskih gibanj, marec 2013.

3 KLJUČNE USMERITVE EKONOMSKE POLITIKE 2013 - 2014

Ukrepi in reforme, ki jih bo Slovenija izvajala prednostno, temeljijo na naslednjih ugotovitvah:

- Slovenija ima zdrave makroekonomske temelje.
- Slovenija se sooča z makroekonomskimi neravnovesji: prezadolženost podjetij in obremenjenost bančnih bilanc s slabimi posojili.
- Sektor gospodinjstev je med najmanj zadolženimi v EU, javni dolg je pod povprečjem EU.
- Slovenija ima tudi institucionalne pomanjkljivosti v procesu odločanja, ki jo omejujejo pri hitrem, odločnem in učinkovitem odzivanju na spremembe v okolju.

Za vzpostavitev ponovne gospodarske rasti bo Slovenija morala odpraviti navedene pomanjkljivosti in neravnovesja.

Neravnovesja v slovenskem gospodarstvu so obvladljiva in jih je moč odpraviti s pravo kombinacijo in časovnim zaporedjem ukrepanja. S tem izhodiščem in ciljem so pripravljene tudi ukrepi, ki jih bo Slovenija izvedla v letih 2013 in 2014 in so predstavljeni v tem dokumentu. Z odpravo neravnovesij, bodo omogočeni pogoji za ponovno doseganje gospodarske rasti in ustvarjanje delovnih mest.

Za oživitev gospodarske rasti bo Slovenija prednostno izvajala ukrepe za sanacijo bančnega sistema in razdolžitvev podjetij.

Cilji so opredeljeni v okviru treh ključnih stebrov:

- 1) Institucionalne spremembe procesov odločanja
- 2) Ukrepi za oživitev gospodarske rasti na kratek rok
- 3) Izboljšanje konkurenčnosti za dolgoročno vzdržno rast

1. STEBER: Institucionalne spremembe procesov odločanja

Okrepitev fiskalnega okvirja. Slovenija bo izpolnila zavezo o vključitvi fiskalnega pravila v slovenski pravni red in izboljšala institucionalno ureditev v zvezi s okrepljenim ekonomskim upravljanjem na ravni EU.

Referendumska zakonodaja. Za razpis referendumov bodo uveljavljene strožje zahteve, določena bo vsebinska omejitev razpisa referendumov.

Volilna zakonodaja. S spremembami volilnega sistema je bo Slovenija sledila večje enotnosti in stabilnosti vladajočih koalicij, ter omogočila preglednost ter možnost večje izbire med posameznimi kandidati.

Institucionalni vidik korporativnega upravljanja. Slovenija bo na novo opredelila mehanizme upravljanja strateških naložb, obenem pa zagotovila izstop države iz lastništva neključnih naložb.

2. STEBER: Ukrepi za oživitev gospodarske rasti na kratek rok

- a. Oživitev gospodarstva

Sanacija bank. Znižanje deležev slabe aktive v bankah in zagotavljanje kapitalske ustreznosti na ravni, primerljive s povprečjem EU, sta ključna ukrepa za izboljšanje pogojev financiranja in urejeno razdolževanje podjetij. V ta namen vlada pospešeno izvršuje Zakon o ukrepih za krepitev stabilnosti bank s polno uporabo celotnega nabora možnih ukrepov, ki so na voljo. Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) bo institucionalna platforma za uresničitev določb zakona s ciljem, da so ključni ukrepi (prenos slabe aktive iz bank na DUTB in dokapitalizacije) izvedeni še v tem letu.

Razdolževanje in prestrukturiranje podjetij. Čeprav je zadolženost zasebnega sektorja v % BDP v Sloveniji pod povprečjem EU, pa raven zadolženosti podjetij vpliva na sposobnost okrevanja gospodarstva. Sistematičen pristop k razdolževanju podjetij bo temeljil na treh elementih: (i)

izboljšavah stečajnega okvira, zakonodajnega okvira za finančno prestrukturiranje podjetij (insolvenčna zakonodaja, prisilne poravnave) ter nov izvensodni postopek o razdolitvi gospodarskih družb, ki ga bo urejal poseben zakon; (ii) zagotavljanju svežega kapitala s strani zasebnega sektorja, predvsem v obliki tujih neposrednih investicij vzporedno s postopki privatizacije; (iii) selektivnih ukrepov prek DUTB in države v podporo posameznim podjetjem z uspešnim poslovnim modelom in ekonomsko upravičenostjo.

Izboljšanje korporativnega upravljanja. Osnova za izboljšanje upravljanja s kapitalskimi naložbami je Zakon o Slovenskem državnem holdingu. Namen je vzpostaviti koncentrirano upravljanje naložb s ciljem doseganja stabilnega lastništva in trajnostnega maksimiranja donosnosti in vrednosti teh naložb ter posledičnega pozitivnega vpliva na likvidnost javnih financ.

Privatizacija. Slovenija želi podkrepiti svojo zavezanost k privatizaciji z izvedbo postopkov za hiter umik države iz gospodarstva. Vlada bo tako že v mesecu maju pripravila prvi nabor podjetij za privatizacijo in ga posredovala v potrditev Državnemu zboru.

b. Uravnoteženje javnih financ

Znižanje primanjkljaja javnih financ. Znižanje strukturnega primanjkljaja bo kratkoročno mogoče z ukrepi za omejevanje javnofinančnih izdatkov in tudi z ukrepi za povečanje davčnih prihodkov, kot so opredeljeni v Programu stabilnosti. Končni cilj je vodenje fiskalne politike z izravnanim strukturnim primanjkljajem.

Dolgoročna stabilizacija javnega dolga na pod 60% BDP. Kratkoročni ukrepi, ki bodo izpeljani za zagon gospodarstva, bodo delno financirani z zadolževanjem, a bodo dolgoročno javnofinančno nevtralizirani s prihodki od privatizacije bank in državnih podjetij. Slovenija bo pripravila tudi osnove za nadaljnjo prenovo sistema zaradi zagotavljanja dolgoročne finančne vzdržnosti in dostojnih pokojnin po letu 2020.

3. STEBER: Izboljšanje konkurenčnosti za dolgoročno vzdržno rast

S celovitim naborom ukrepov za enostavnejše financiranje in poslovanje podjetij bodo izvedeni ukrepi za podporo rasti in razvoju podjetij v celotnem življenjskem ciklu, da bi povečali dodano vrednost na zaposlenega, nastajanje novih podjetij in delovnih mest. Zaradi omejenih proračunskih virov za zagon gospodarstva bodo ključni vir investicij predstavljala sredstva kohezijske politike EU. V pripravi so tudi operativni programi za črpanje sredstev iz naslednjega večletnega finančnega okvira 2014-2020.

Slovenija si bo prizadevala za pospešitev pritoka neposrednih tujih investicij hkrati pa bo krepila internacionalizacijo domačih podjetij in njihovo prepoznavnost na tujih trgih. Za izboljšanje poslovnega okolja so predvideni učinkovitejši postopki prostorskega načrtovanja in pridobivanja dovoljenj za gradnjo, nadaljnja odprava administrativnih ovir ter povečanju učinkovitosti pravne države.

Uresničevanje sprejete reforme trga dela bodo podkrepile spremembe na področju preprečevanja in omejevanja dela in zaposlovanja na črno, ureditve študentskega dela ter zmanjšanja števila reguliranih poklicev. Spremembe so načrtovane tudi glede ureditve minimalne plače.

Slovenija za podporo ključnih prioritet predvideva tudi druge ukrepe, nekatere že izvaja. Pri tem bo izvajanje teh ukrepov podrejeno dvema ključnima prednostnima nalogama ekonomske politike.

4 NAČRTOVANI REFORMNI UKREPI V LETIH 2013 IN 2014

Slovenija bo za obvladovanje neravnovesij izpeljala v okviru treh širokih stebrov: institucionalnih sprememb, ukrepov za kratkoročno oživitev gospodarstva ter z ukrepi za izboljšanje konkurenčnosti in dolgoročno vzdržno rast.

4.1. PRVI STEBER: Institucionalne spremembe v procesih odločanja

Okrepitev fiskalnega okvirja. Vlada Republike Slovenije bo v ustavnopravnem postopku v državnem zboru podprla rešitev, da Slovenija v Ustavo RS zapiše fiskalno pravilo, kakor se je zavezala s podpisom Pogodbe o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji. Vlada pričakuje, da se bo razprava v državnem zboru glede spremembe ustave zaključila do konca maja 2013. Fiskalno pravilo, zapisano v ustavi, pa bo v nadaljnjih šestih mesecih potrebno nadgraditi s sprejetjem izvedbenega zakona glede fiskalnega pravila in sprejeti prenovljen Zakon o javnih financah, v katerem bo treba dograditi postopek sprejemanja oziroma spreminjanja proračuna države. S tem bodo v celoti izpolnjene zahteve iz pravnih aktov, sprejetih na ravni EU zaradi krepitve ekonomskega upravljanja.

Sprememba referendumске zakonodaje. Unikaten referendumski model v Sloveniji omogoča enostavno uporabo referendumov, kar je v preteklosti oviralo izpeljavo nekaterih ključnih strukturnih reform. Predlog za spremembo 90. člena Ustave RS (podpisan s strani 50 poslank in poslancev državnega zbora) je bil vložen septembra 2012. Ustavna komisija je ustavnorevizijski postopek zaključila in predlog za spremembo Ustave bo drugič obravnavan maja 2013. Ob pozitivnem izidu bo državni zbor do 20. maja 2013 sprejel Odlok o razglasitvi Ustavnega zakona o spremembah 90., 97. in 99. člena Ustave Republike Slovenije s predlaganimi spremembami:

- Razpis referenduma lahko zahteva najmanj 40 000 volivcev. Referenduma ne morejo več zahtevati poslanci Državnega zbora, niti Državni svet.
- Določena je vsebinska omejitev razpisa referenduma (o zakonih o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč, o zakonih o davkih, carinah in drugih obveznih dajatvah ter o zakonu, ki se sprejema za izvrševanje državnega proračuna, o zakonih o ratifikaciji mednarodnih pogodb in o zakonih, ki odpravljajo neustavnost na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin).
- Določa se zavrnitveni model referenduma; zakon je na referendumu zavrnjen, če proti njemu glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da proti zakonu glasuje najmanj četrtina vseh volivcev.

Volilna zakonodaja. Eden bistvenih problemov sedanjega volilnega sistema so šibke koalicije in posledično lahko tudi nestabilne vlade. Slednje lahko onemogoča možnost hitrega ukrepanja in odločanja, še posebej v kriznih razmerah, ki zahtevajo hitro in učinkovito izpeljavo ključnih reformnih ukrepov. Ne glede na dejstvo, da se reformne sposobnosti premikajo na bolje, lahko navedene slabosti volilnega sistema v vsakem trenutku povzročijo novo politično krizo in s tem politično nestabilnost.

Zato si bo vlada prizadevala za spremembe volilnega sistema, ki bi v sistem odločanja volivcev na volitvah v državni zbor prinesle preglednost in možnost izbire med posameznimi kandidati ter s tem tudi bolj enostavno izbiro. S spremembami volilnega sistema je potrebno poleg navedenega slediti tudi cilju večje enotnosti in stabilnosti vladajočih koalicij.

Institucionalni vidik korporativnega upravljanja. Vzpostavljeno bo koncentrirano upravljanje naložb, da se doseže stabilno lastništvo ter trajnostno maksimirata donosnost in vrednost teh naložb. Upravljanje premoženja bo temeljilo na dolgoročni strategiji, v kateri bodo jasno opredeljeni cilji države glede upravljanja njenega premoženja v srednjeročnem obdobju, kar bo tudi pozitivno znamenje za mogoče vlagatelje.

4.2. DRUGI STEBER: Ukrepi za oživitev gospodarske rasti na kratek rok

4.2.1. Oživitev gospodarstva

Sanacija bank

Nezadostna kapitalska ustreznost in visok delež nedonosnih posojil najbolj obremenjujeta bančni sistem ter tako povečujeta kreditno tveganje bank in zmanjšujeta bančno sposobnost zadolževanja na mednarodnih finančnih trgih. Zagotavljanje zadostne ravni kapitalske ustreznosti in znižanje deleža nedonosnih posojil sta tako osrednja ukrepa za zagotavljanje stabilnosti bančnega sistema, ki zaradi akutnosti terja takojšnje ukrepanje.

V ta namen je bil jeseni 2012 sprejet Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB), ki je začel veljati 28. 12. 2012. ZUKSB daje poleg ukrepa poročstva države za zadolževanje bank pri Banki Slovenije za zagotavljanje potrebne likvidnosti v skrajni sili pravno podlago za prenos slabih terjatev bank na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB) in dokapitalizacijo bank. Dodaten ukrep je tudi poročstvo države za obveznosti namenskih družb. Merila in pogoje, ki jih morajo izpolnjevati banke, da so upravičene do ukrepov, ter merila in pogoje glede posameznih ukrepov določa Uredba o izvajanju ukrepov za krepitev stabilnosti bank, sprejeta 19. marca 2013. O ukrepih odloči vlada na podlagi predloga medresorske komisije, ki pripravi predlog po pregledu pobude in poslovne strategije posamezne banke. V pripravi so tudi Smernice o delovanju DUTB, ki bodo podrobneje uredile delovanje DUTB in predstavljajo korak k večji transparentnosti reševanja problematike slabih bančnih terjatev. Smernice bodo podrobneje opredelile namen DUTB, njene naloge, ravnanja DUTB tekom postopka odločanja o ukrepih, uveljavitve ukrepov, spremljanja izvajanja ukrepov ter tudi upravljanja s sredstvi in njihovo prodajo.

Za odkup slabih sredstev bank je predvidena izdaja obveznice DUTB s poročstvom države. Poročstva so v ZUKSB omejena na največ **4 mlrd EUR**. DUTB se uvrsti v državni sektor, saj država prevzame večino tveganj, kar posledično pomeni, da izdane obveznice DUTB predstavljajo enkratno povečanje javnofinančnega dolga, ki se bo postopno zmanjševal, skladno z dinamiko odprodaje oz. likvidacije pridobljene aktive.

Vzporedno s postopkom prenosa slabe aktive iz bank na DUTB bo izveden tudi ukrep dokapitalizacije bank. Na podlagi pregleda aktive bank in izvedenih obremenitvenih testov s strani Banke Slovenije ocenjujemo, da bo potrebno banke do 31. 7. 2013 dokapitalizirati v znesku do 900 mio evrov. Z omenjeno oceno potrebne višine dokapitalizacij se strinja tudi Mednarodni denarni sklad (MDS), medtem ko bi nadaljnje slabšanje makroekonomskih obetov utegnili nekoliko dvigniti raven potrebnih sredstev za dokapitalizacije, kar pa država lahko zagotovi ob koncu postopka prenosa slabe aktive z bank na DUTB.

V DUTB trenutno potekajo aktivnosti za vzpostavitev organizacije, ki bo omogočila kompetentno izvedbo ukrepov za krepitev stabilnosti bank. Osnovna infrastruktura glede računovodenja in kadrovanja je vzpostavljena. Do konca junija namerava DUTB zaposliti strokovnjake, ki bodo izpeljali prenose sredstev iz bank. Dokončno projektno organizacijo bo DUTB oblikovala do konca 2013. Projekte bodo vodili izvršni direktorji, njihovo delo pa bo na začetku podprto tudi z zunanjimi izvajalci.

Sami postopki za pripravo procesa sanacije slabih bančnih terjatev v okviru ukrepov na podlagi ZUKSB že intenzivno potekajo. Metodologija vrednotenja terjatev se usklajuje, hkrati pa poteka razvrstitev terjatev za prenos in orodij, ki se bodo uporabila za te prenesene terjatve.

Prenos slabih bančnih terjatev na DUTB se načrtuje v več paketih, pri čemer je smiselno najprej terjatve strukturirati v skupine na način, da posamezne skupine terjatev glede na lastnosti dolžnikov oziroma lastnosti premoženja, ki predstavlja zavarovanje teh terjatev, predstavljajo z vidika upravljanja in unovčevanja za upnika homogeno celoto. Za vsako skupino terjatev bo identificirana najbolj optimalna izvedba prenosa (način zagotovitve nadomestila za prevzem tveganih postavk banke). V kolikor bi na DUTB prenašali preveliki obseg heterogenih terjatev, to iz upravljaljskega vidika ne bi bilo optimalno. Spodaj opisani paketi prenosa bi lahko omogočili največji učinek na znižanje deleža

nedonosnih terjatev v bankah, najbolj optimalnih učinek na znižanje kapitalskih zahtev bank in tudi omogočili najbolj optimalno upravljanje s strani DUTB.

- Prvi paket: terjatve do komitentov v stečaju,
- Drugi paket: terjatve do neplačnikov, zavarovane z nepremičninami,
- Tretji paket: ostale terjatve (do podjetij za prestrukturiranje, vključno s finančnimi holdingi).

Terjatve do dolžnikov v stečaju predstavljajo največji delež neplačnikov. Prenos na DUTB je za te terjatve smiselni predvsem zaradi dejstva, da je reševanje teh terjatev in vloga upnika (banke oziroma po prenosu DUTB) omejena na pravne aktivnosti v stečajnem postopku, kar zahteva specifična znanja, poleg tega pa je razreševanje teh terjatev za banke tudi iz časovnega vidika najbolj neugodna.

Terjatve, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami se obravnavajo ločeno zato, ker obstaja možnost reševanja tega dela aktive na način, da ga DUTB prenese v upravljanje stanovanjskemu skladu oziroma drugi specializirani družbi (glej spodaj).

Zaradi kompleksnosti reševanja nedonosnih **terjatev do finančnih holdingov** (zaradi vpliva na poslovanje podrejenih družb) je ta skupina terjatev primerna za prenos, če bi se v okviru DUTB problem prezadolženosti holdinga in izčrpavanja podrejenih družb učinkoviteje razrešilo v določenem časovnem okviru (npr. stečaj holdinga ali konverzija terjatev DUTB, prodaja podrejenih družb in likvidacija holdinga).

Vzporedno s sanacijo slabih bančnih terjatev pa bi izpeljali tudi postopke prestrukturiranja določenih podjetij. Posebna pozornost bo namenjena **terjatvam do podjetij, ki so v postopku prestrukturiranja** in so na podlagi prestrukturiranja in vzdržnega poslovnega modela sposobna zagotoviti dolgoročno uspešno poslovanje. V sodelovanju z Banko Slovenije bomo opredelili kriterije, na podlagi katerih bo opravljen izbor podjetij za namen obravnave v okviru ukrepov, ki jih nudi ZUKSB.

Ocena slabih terjatev ter okvirni izračuni učinkov ukrepov

Tabela 3: Ocena slabih terjatev za slovenski bančni sistem (v 000 EUR)

	Terjatve	Oslabitve	REV	Prenosna vrednost	Izguba ob prenosu	Zmanjšanje KZ zaradi prenosa	Potreben dodatni kapital
Terjatve v stečaju, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami	141.647	30.288	89.020	67.493	43.862	8.908	30.538
Ostale terjatve v stečaju	2.325.927	1.403.297	1.144.398	723.020	205.758	73.831	97.050
Nedonosne terjatve do neplačnikov, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami	155.217	43.384	109.846	83.624	28.210	8.945	15.341
Nedonosne terjatve do finančnih holdingov	374.186	156.825	244.505	170.938	46.419	17.389	20.614

Vir: Banka Slovenije

Vzporedno s sanacijo bančnih bilanc bo tekel **projekt odkupa nepremičnin**, ki predstavljajo zavarovanja terjatev bank oziroma so že del bančnih bilanc. Koncept temelji na ideji, da bi te nepremičnine po tem, ko se terjatve, ki so zavarovane z nepremičninami, izločijo iz bančnih bilanc, podali v čimprejšnjo uporabo (preko najema ali prodaje). Nepremičninski skladi vidijo v tem premoženje s stabilnim denarnim tokom, tako da taka naložba lahko financira sama sebe. Skupaj z Banko Slovenije in stanovanjskim skladom (ki ima znanje upravljanja nepremičnin in ki je svojo strategijo spremenil v smeri, da stanovanj več ne gradi, ampak kupuje le dokončana) bomo proučili, kako narediti primeren, obvladljiv paket, ki bo omogočal, da se pozitivni učinki prenesejo v ekonomijo. Projekt je tudi korak k prebivalstvu, da se mu ponudi kreditiranje nakupa stanovanj s kreditom Stanovanjskega sklada ali/in subvencioniranje stroškovnega najema stanovanj. Slednji instrument bi bil lahko nadgrajen tudi z možnostjo kasnejšega odkupa stanovanj. Ena od možnosti motivacije prebivalstva bi bil tudi moratorij na odplačilo dolga ob morebitni brezposelnosti. Trenutno preučujemo

tudi potrebne spremembe zakonodaje za pospešitev realizacije hipotek, da bi izboljšali učinkovitost postopka realizacije zavarovanj z nepremičninami, tako da bi upnik lahko v najkrajšem možnem času dosegel bodisi prodajo nepremičnine in poplačal svojo terjatev, ali pa pridobil nepremičnino kot lastnik in z njo razpolagal. Potrebne spremembe zakonodaje, ki so v pripravi (Zakon o finančnih zavarovanjih), bi lahko bile sprejete do konca junija 2013, prvi prenos stanovanj na Stanovanjski sklad pa do konca septembra 2013. Omenjeni centraliziran pristop bi bil z vidika učinkov na nepremičninski trg bolj učinkovit kot pa razpršene aktivnosti, ki bi jih vodile posamezne banke upnice.

Postopek izvedbe ukrepov

Prenos prvega paketa slabih terjatev bank na DUTB bo izveden **do konca junija 2013**, prenos preostalih terjatev pa bi zaključili **do konca septembra 2013**.

Banka Slovenije je tako v sodelovanju z Ministrstvom za finance že identificirala posamezne skupine premoženja – nedonosnih posojil bank, za katere veljajo skupna pravila upravljanja in pri katerih je v primeru prenosa na DUTB mogoče pričakovati največji učinek znižanja deleža nedonosnih terjatev. Na podlagi takšne segmentacije je Banka Slovenije pozvala nekatere banke, da so do konca aprila pripravile osnutek pobude za izvedbo ukrepov po ZUKSB. V pozivu sta bila navedena ukrep dokapitalizacije banke in prenos premoženja po določenih kategorijah premoženja: (i) terjatve v stečajju, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, (ii) ostale terjatve v stečajju, (iii) nedonosne terjatve, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, (iv) nedonosne terjatve do finančnih holdingov, (v) terjatve do podjetij, ki so potrebna prestrukturiranja, (vi) problematične zunajbilančne obveznosti in (vii) morebitne druge skupine finančnih sredstev, ki bi jih bilo smiselno izločiti.

Osnutek pobude mora vsebovati (i) opis stanja v banki in opis dosedanjih ukrepov Banke Slovenije, (ii) osnovne elemente poslovne strategije banke, (iii) predlog ukrepov in (iv) okvirno oceno učinkov predlaganih ukrepov (potreben obseg dokapitalizacije, oceno prenosa premoženja – vrednost premoženja, predvidena izguba, kapitalske zahteve), kar preveri Banka Slovenije in vloži pobudo za izvedbo ukrepov medresorski komisiji, da ta poda vladi predlog glede izvedbe ukrepov.

Do konca maja bo vlada sprejela odločitev glede pobude in naložila DUTB, da začne s postopkom izbire in imenovanja neodvisnega revizorja za namene prenosa posameznih kategorij premoženja na DUTB (premoženje se vrednosti na podlagi realne dolgoročne ekonomske vrednosti – REV) ter za imenovanje neodvisnega cenilca za namene dokapitalizacije. Po potrditvi na vladi bo DUTB z banko sklenil sporazum o začetku pregleda, Ministrstvo za finance pa bo posredovalo pobudo Evropski komisiji, da bo odločila o skladnosti ukrepov s pravili o državnih pomočeh. V tem trenutku se bo začel postopek pregleda banke in usklajevanje glede izvedbe ukrepov med banko, Banko Slovenije, DUTB in Evropsko komisijo. Postopek usklajevanja naj bi trajal največ 4 tedne.

Po pridobitvi pozitivnega mnenja s strani Evropske komisije (predvidoma do konca junija) bo DUTB z banko podpisala pogodbo in takoj začela izvajati dokapitalizacije in prenose sredstev.

ZUKSB je fleksibilen in omogoča zadostne ukrepe za sanacijo bank, potrebna je le čimprejšnja uresničitev. Kljub vsemu pa proučujemo morebitne spremembe zakona, in sicer:

- podaljšanje življenjske dobe DUTB (črtanje 5 letnega roka obstoja), da ne bi prihajalo do situacij, ko bi bila DUTB zaradi časovnih omejitev postavljena v položaj »prodajalca pod pritiskom«.
- omogočiti vstop drugih lastnikov v DUTB (sedaj je RS edini delničar), Takšna sprememba bi omogočila, da bi v primeru več kot 50% zasebnega lastništva DUTB lahko dekonsolidirali iz javnega sektorja, zagotavljanje sredstev za DUTB pa ne bi več imelo vpliva na javni dolg.
- črtanje določbe, da mora DUTB vsako leto odprodati vsaj 10% ocenjene vrednosti pridobljenih sredstev

Razdolževanje in prestrukturiranje podjetij

Sistematičen pristop k razdolževanju podjetij bo temeljil na treh elementih: (i) izboljšavah stečajnega okvira, zakonodajnega okvira za finančno prestrukturiranje podjetij (insolvenčna zakonodaja, prisilne poravnave) ter nov izvensodni postopek o razdolžitvi gospodarskih družb, ki ga bo urejal poseben

zakon; (ii) zagotavljanju svežega kapitala s strani zasebnega sektorja, predvsem v obliki tujih neposrednih investicij vzporedno s postopki privatizacije; (iii) selektivnih ukrepov prek DUTB in države v podporo posameznim podjetjem z uspešnim poslovnim modelom in ekonomsko upravičenostjo

Državni zbor je na predlog Vlade RS 24.4.2013 sprejel novelo obstoječega Zakona o pomoči za **reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah** (ZPRPGDT). Ta del reševanja podjetij v težavah mora potekati po pravilih Evropske unije glede državnih pomoči na področju prestrukturiranja podjetij. Spremembe gredo v smeri razrahljanja pogojev in oblik za pomoč družbam v težavah, vendar še vedno znotraj dovoljenega pravnega okvira EU. Glavne spremembe pa so:

- uvedba dodatnih oblik državnih pomoči, s tem da se k obstoječim oblikam (posojilo, subvencija, subvencija obrestnih mer in poroštvo) dodaja možnost reševanja in prestrukturiranja družb v težavah s kapitalsko naložbo v denarni in stvarni obliki ter konverzijo terjatev iz danih posojil in plačanih poroštev. Ta ukrep bo namenjen za izjemne primere, ko bo treba prestrukturirati gospodarsko družbo, ki je za Slovenijo in njeno gospodarstvo izjemnega narodnogospodarskega pomena;
- z zakonom se ukinja omejitev največjega zneska državne pomoči posamezni družbi v težavah, ki je bila do zdaj 10 mio. EUR;
- z zakonom se ukinja omejitev dajanja pomoči gospodarskim družbam, v katerih kapitalski delež države presega 25 %. Ta rešitev je ključnega pomena za izboljšanje sistema dodeljevanja državnih pomoči, še zlasti v razmerah, ko so mnoga podjetja prezadolžena in potrebujejo pomoč države pri reševanju podjetja, ni smiselno nekaterih družb izključevati kot mogočih prejemnikov državnih pomoči.

Izboljšanje postopkov za prestrukturiranje podjetij

- Za vzpostavitev učinkovitejšega pravnega okvira za izvensodno prestrukturiranje podjetij (tj. učinkovitejšega izvensodnega mehanizma konverzije terjatev) bo pristojno ministrstvo skladno z izhodišči, sprejetimi na Vladi RS 25.4., do konca maja 2013 pripravilo predlog zakona, ki bo v skladu z zadnjimi priporočili OECD urejal sistemsko razdolževanje gospodarskih družb. Zakon bo uredil nove postopke. Opredelil bo pospešeni postopek s konverzijo, ki se bo izvedel na podlagi sklenitve sporazuma o finančnem prestrukturiranju družbe med insolventnim dolžnikom in upniki, sklenjenega pred uvedbo postopka zaradi insolventnosti (pedsodno prestrukturiranje). Prav tako bo opredelil redni postopek s konverzijo, ki se bo lahko začel, potem ko bo postopek zaradi insolventnosti na podlagi ZFPPIPP že uveden oziroma začel, vendar zgolj, če bodo izpolnjeni z zakonom predvideni pogoji, med katerimi sta ustrezen predlog za konverzijo terjatev v deleže insolventnega dolžnika in potrditev predloga z ustrežno večino upnikov.
- Razdolžitvev po tem zakonu bo opredeljena kot znižanje osnovnega kapitala zaradi pokrivanja bilančne izgube in izgube iz prevrednotenja po otvoritveni bilanci in hkrati povečanje osnovnega kapitala s stvarnim vložkom, to je s konverzijo terjatev upnikov v delež delničarjev oziroma družbenikov (konverzija dolgov v kapital), ter prestrukturiranje preostalih obveznosti, zlasti znižanje obrestne mere, podaljšanje ročnosti in delni odpis.
- Varstvo pravic obstoječih lastnikov – nosilcev korporacijskih pravic v postopku konverzije se bo zagotovilo z možnostjo, da v predvidenem roku sodišču dokažejo, da so zagotovili ustrezno likvidnost ali da razpolagajo z ustreznim kapitalom ali sredstvi, tako da se v predvidenem roku nelikvidnost ne bo ponovila. Hkrati se bodo njihove pravice varovale z določitvijo meril za menjalno razmerje, kot to podobno že urejajo pravila Zakona o gospodarskih družbah v zvezi z iztisnitvijo malih delničarjev ali v zvezi z vključitvijo družbe v glavno družbo.
- Predlog o konverziji bodo lahko vložili vsak upnik, vsak delničar oziroma družbenik in uprava insolventnega dolžnika. V vseh postopkih konverzije bo treba zagotoviti enakopravno obravnavo vseh upnikov, to je tistih, ki so glasovali za konverzijo, in tistih, ki so bili proti oziroma niso glasovali. Za posamezne vrste upnikov, udeležence v konverziji, bo mogoče z zakonom določiti poseben status, na primer upniki delavci, upniki dobavitelji.
- Če konverzija ne bo izglasovana, se bo postopek nadaljeval po določbah ZFPPIPP. Če bo izglasovana, bo sodišče izdalo sklep o ustavitvi stečajnega postopka oziroma postopka prisilne poravnave. Zakon bo predvidel ukrepe za preprečevanje nadaljnje insolventnosti tako prestrukturiranih družb.

Vlada je sprejela novelo Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) prav tako sta bila sprejeta Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o

bančništvu ter Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, kar bo izboljšalo postopke zaradi insolventnosti in celotno poslovno okolje.

Poglavitni cilji predloga ZFPPIPP so:

- zagotovitev večjih možnosti učinkovitega in realnega prestrukturiranja insolventnih podjetij (ohranjanja zdravih jeder gospodarstva),
- preprečitev in omejevanje vpliva organov insolventnega dolžnika na njegove odločitve, ki bi bile v postopku prisilne poravnave v nasprotju s cilji postopka, zaščito upnikov in novih vlagateljev,
- izboljšanje položaja upniškega odbora in posameznega upnika,
- izboljšanje položaja upnikov delavcev insolventnega dolžnika,
- preprečitev, da subjekti, ki so interesno in statusno povezani z dolžnikom, pristransko vplivajo na postopke zaradi insolventnosti,
- zagotovitev večje učinkovitosti postopkov prodaje premoženja na javnih dražbah,
- zagotovitev, da ministrstvo, pristojno za pravosodje, učinkovito nadzira delo upraviteljev in da se zaostri položaj upraviteljev zaradi začasne ustavitve imenovanja upravitelja pri novih zadevah,
- zagotovitev učinkovitejšega poslovanja državnega pravobranilstva za uveljavljanje pravic države v postopkih zaradi insolventnosti in odprava v praksi ugotovljenih nedoslednosti.

Za zagotovitev večjih možnosti učinkovitega in realnega prestrukturiranja insolventnih podjetij ter ohranjanja zdravih jeder gospodarstva se predlagajo:

- uzakonitev poenostavljene prisilne poravnave za s. p. in mikropodjetja, ki bo bistveno cenejši in hitrejši postopek finančnega prestrukturiranja za te subjekte;
- dopolnitev ureditve glede povečanja osnovnega kapitala insolventnega dolžnika v postopku prisilne poravnave na podlagi sklepa upniškega odbora, in sicer tudi na primer konverzije terjatev v lastniške deleže;
- določitev možnosti prenosa vodenja poslov insolventnega dolžnika na vplačnika novih delnic;
- dopolnitev pravil o glasovanju o prisilni poravnavi, in sicer se določa višji količnik za glasovanje o prisilni poravnavi glede terjatve, ki jo upnik prenese na dolžnika v postopku povečanja osnovnega kapitala z novimi stvarnimi vložki, če upnik hkrati vplača tudi nov denarni vložek;
- začasna oprostitev obveznosti dati prevzemno ponudbo ali omogočanje začasnega uveljavljanja glasovalnih pravic kršilcu ob zagotavljanju kapitalске ustreznosti podjetja, njegove dolgoročne plačilne sposobnosti oziroma finančnega prestrukturiranja.

Za preprečitev in omejevanje vpliva organov insolventnega dolžnika na njegove odločitve, ki bi bile v postopku prisilne poravnave v nasprotju s cilji postopka, in zato da se zagotovi boljša zaščita upnikov in novih vlagateljev, se predlaga omejitev pristojnosti organa nadzora in skupščine insolventnega dolžnika in možnosti prenosa vodenja poslov po novem 199. c členu.

Za izboljšanje položaja upniškega odbora, vseh upnikov in posameznega upnika se širi pravica upniškega odbora do vpogleda v dokumentacijo. Zakonsko se ureja sprejemanje odločitev upniškega odbora na dopisnih sejah. Določena je nova pristojnost upniškega odbora, da z glasovi vseh svojih članov brez obrazložitve zahteva, da upniki glasujejo o razrešitvi imenovanega upravitelja, če upravitelj ne uživa več njihovega zaupanja, in sočasnem glasovanju o imenovanju katerega koli konkretnega novega upravitelja. Pri dokazovanju pogojev za začetek stečajnega postopka se določajo dodatne izpodbojne domneve insolventnosti oziroma trajnejše nelikvidnosti. Pri poplačilu v prisilni poravnavi se zakonsko določa vmesna plačilna dinamika terjatev. S predlaganimi zakonskimi spremembami in dopolnitvami se dopušča ugovor zaradi kršitve pravice do enakega obravnavanja upnikov, po katerem bo, če bo uspešen, sodišče odredilo potrebne ukrepe za odpravo neenakopravne obravnave upnikov, običajno tako, da bo upravitelju izdalo navodilo za njegovo delo.

Za izboljšanje položaja upnikov delavcev insolventnega dolžnika so določene nove prednostne terjatve: nadomestilo za neizkoriščen dopust za tekoče leto. S predlaganimi zakonskimi spremembami in dopolnitvami se določa oprostitev založitve predujma za plačilo začetnih stroškov stečajnega postopka. Določen je tudi nov razlog za ugovor proti vodenju prisilne poravnave, in sicer če

insolventni dolžnik za več kot 15 dni zamudi s plačilom plač do višine minimalne plače ali s plačilom davkov in prispevkov, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati s plačilom plač.

Za učinkovit nadzor nad delom upraviteljev, ki ga zagotovi ministrstvo, pristojno za pravosodje, se predlaga sprememba pri opravljanju pregleda dokumentacije insolventnega dolžnika, pogojev za izdajo in odvzem dovoljenja, začasne ustavitve imenovanja upravitelja pri novih zadevah, spremembe sestave disciplinskih organov in krepitev sodelovanja med sodišči in ministrstvom za pravosodje.

Eden izmed glavnih razlogov za dolgotrajnost stečajnih postopkov so pravnne zadeve, ki se nanašajo predvsem na izpodbijanje pravnih dejanj, ter tožbe na ugotovitev obstoja prijavljenih terjatev, ločitvenih in izločitvenih pravic. V predlogu novele se zato predlagata dve novosti:

- ureditev obvezne mediacije v postopkih zaradi insolventnosti in sporazumna mediacija pred vložitvijo tožbe ter
- ureditev, ki bo izrecno predvidevala sodno ali zunajsodno mirno rešitev spora s poravnavo, h kateri bo sodišče izdalo soglasje, če bo ustanovljen upniški odbor, pa tudi ta.

Novost, ki bo omogočala hitrejše dokončanje stečajnih postopkov, bo v predlog zakona vključena rešitev, da se javna dražba premoženja poleg veljavnega in splošno prepoznanega sistema draženja od izklicne cene navzgor lahko izvede tudi po sistemu draženja na podlagi padajoče cene oziroma nizozemski sistem draženja. Izklicna cena v tem primeru se postavi nad likvidacijsko vrednostjo in se draži navzdol, dokler se eden izmed dražiteljev ne odloči, da sprejme ponujeno ceno. Z uvedbo tega sistema bi se lahko preprečilo, da so prve dražbe praviloma neuspešne ali celo brez enega samega dražitelja, saj je glede na zakonsko besedilo in ureditev mogoča špekulacija, da bo izklicna cena na drugi dražbi bistveno nižja. Po sistemu padajoče cene je verjetnost, da se dražba konča v prvem poskusu, veliko večja, saj so glede na sistem špekulacije bistveno omejene.

Kot zadnjo pomembno novost v predlogu zakona je treba omeniti oprostitev plačila sodne takse, kadar bo odškodninski zahtev po 42. in 43. členu ZFPPIPP uveljavljal stečajni upravitelj v imenu družbe kot stečajnega dolžnika in za račun stečajne mase (vseh upnikov), s čimer se želi doseči, da bodo upravitelji lažje brez začetnih ovir (iskanje sredstev za plačilo sodne takse) vlagali odškodninske zahtevke proti članom posloводства in nadzornega sveta. Pri uspešnem uveljavljanju odškodninskih zahtevkov proti članom posloводства in nadzornega sveta bo to posledično povzročilo, da bodo člani posloводства in nadzornega sveta skrbneje opravljali svoje naloge, ki jih nalaga zakon ob insolventnosti podjetja ter ob insolventnosti pravočasno vložili predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja, kar bi v končni posledici omogočilo učinkovitejše prestrukturiranje in ohranitev delovnih mest v postopku prisilne poravnave, če pa za to ni več uspeha, pa boljše poplačilo upnikov v stečajnem postopku.

Novela ZFPPIPP-E je bila že sprejeta na vladi, njeno sprejetje v državnem zboru pa se pričakuje že v prvi polovici 2013. Glede postopka poenostavljene prisilne poravnave, ki je namenjena predvsem SME, pa je v predlogu določeno, da se bo nova ureditev začela uporabljati v letu 2014, zato bodo prvi merljivi podatki s tega področja na razpolago konec tega leta.

Drugi del ukrepov bo usmerjen v reševanje **problematike prezadolženih oz. podkapitaliziranih podjetij** in bo temeljil tako na zniževanju prekomernih ravnih zadolžitvev kot tudi na zagotavljanju dodatnega kapitala. Obstoječi lastniki in upniki bodo prvi v vrsti za ukrepanje, dodatne aktivnosti so predvidene za mobilizacijo drugih zasebnih virov kapitala, tudi preko mednarodnih institucij kot sta Evropska banka za obnovo in razvoj ter Mednarodna finančna korporacija. Na ravni države bo prestrukturiranje potekalo v sodelovanju z drugimi institucijami (DUTB, SID banko, SDH, PDP, Slovenskim podjetniškim skladom), ki bodo preko obstoječih instrumentov podprle prizadevanja na področju prestrukturiranja podjetij. Intervencija države bo izvedena zgolj v primeru, da bodo lastniki podjetij, banke ter ostali deležniki samoiniciativno pričeli s postopki sanacije podjetij. Deloval bo le kot spodbuda in dodaten impulz, da tržni deležniki sami sprožijo proces prestrukturiranja in zagotovijo glavnino virov za finančno ter tehnološko-inovacijsko sanacijo proizvodnega procesa. Stabilizacija, finančna konsolidacija in povečanje proizvodne aktivnosti teh podjetij bodo imeli multiplikativne učinke na celotno gospodarstvo. Vsi ukrepi, ki jih bo izvedla država, pa bodo podvrženi pravilom državnih pomoči, ki veljajo v EU.

Izboljšanje upravljanja podjetij

Ureditev upravljanja z državnim premoženjem v Sloveniji doslej je vodila do neučinkovitosti. Upravljanje je bilo namreč razpršeno na več pravnih oseb, kar je pripeljalo do nekoordiniranosti ter tudi do konfliktov zaradi različnih ciljev posameznih upravljavcev. Cilj novega sistema upravljanja podjetij v državni lasti je trajnostno maksimiranje donosnosti in vrednosti naložb v lasti države. To pomeni, da bo država na novo opredelila mehanizme upravljanja v strateških naložbah, obenem pa zagotovila izstop države iz lastništva vseh neključnih naložb.

Osnovo za izboljšanje upravljanja s kapitalskimi naložbami predstavlja ZSDH. Namen ZSDH je vzpostaviti koncentrirano upravljanje naložb s ciljem doseganja stabilnega lastništva in trajnostnega maksimiranja donosnosti in vrednosti teh naložb ter posledičnega pozitivnega vpliva na likvidnost javnih financ. Upravljanje premoženja bo temeljilo na doslednejšem sistemu korporativnega upravljanja, zlasti na **dolgoročni strategiji**, v kateri bodo jasno opredeljeni cilji države glede upravljanja z njenim premoženjem, kar bo dalo tudi pozitiven signal potencialnim vlagateljem. Poleg tega bo zaradi enovitega upravljanja mogoče tudi lažje spremljati doseganje zastavljenih ciljev.

Procesi upravljanja bodo bolj enostavni in transparentni ter vnaprej predvidljivi, saj bodo izvajani na temelju strategije in ostalih dokumentov, ki jih predvideva ZSDH. Upravljanje bo vsekakor bolj pregledno, uresničevanje načel upravljanja bo spremljal tudi Državni zbor RS, kateremu bo moral Slovenski državni holding (nadalje: SDH) letno poročati, pri čemer bo moralo poročilo temeljiti na prikazu kazalcev za vse družbe, v katerih ima SDH kapitalsko naložbo.

V letu 2013 bo Slovenija še naprej izboljševala upravljanje podjetij, v katerih ima država lastniški delež. To bo temeljilo na sprejetem Zakonu o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH) z nekaterimi spremembami, ki jih Državni zbor je sprejel RS 24. aprila 2013. Poglavitne rešitve so:

- uvedba nadzora poslovanja SDH in njegovih odvisnih družb s strani Računskega sodišča Republike Slovenije, kar zagotavlja večjo transparentnost in smotrnost poslovanja SDH na dolgi rok;
- poenostavitev prehodnega režima za upravljanje naložb, in razmerij med Slovensko odškodninsko družbo (nadalje: SOD), SDH, Kapitalsko družbo (nadalje: KAD), DSU, družba za svetovanje in upravljanje (nadalje: DSU), Modro zavarovalnico (nadalje: MZ), PDP, Posebna družba za podjetniško svetovanje (nadalje: PDP) in Vlado RS;
- v prehodnem obdobju do uveljavitve klasifikacije se uvaja samostojno upravljanje s kapitalskimi naložbami Republike Slovenije, s katerimi je do uveljavitve ZSDH upravljala AUKN, s strani družbe SOD. Gre za tiste primere, pri katerih skupna knjigovodska vrednost naložbe ne presega 20 milijonov evrov oziroma Republika Slovenija ne dosega najmanj 25% lastniškega deleža ali 25% deleža glasovalnih pravic;
- s predpisano obveznostjo sprejema kodeksa upravljanja, ki ga mora sprejeti uprava SOD, ki bo podrobneje uredil konkretne aktivnosti v zvezi z upravljanjem družb s kapitalskimi naložbami države, se bo zagotovilo strokovno, in predvsem predvidljivo upravljanje naložb, ki je pogoj za odgovorno in uspešno upravljanje državnega premoženja
- vzpostavlja se tudi možnost uveljavljanja odškodninske odgovornosti članov organov vodenja ali nadzora SOD oziroma SDH s strani RS, ki bo skupaj z uvedbo dolžnosti poročanja Državnemu zboru na predlog Vlade predstavljalo podlago za učinkovito, gospodarno in odgovorno upravljanje družb s kapitalskimi naložbami države s strani družbe SOD;
- črtanje prehodne določbe o izvedbi dokapitalizacije SDH z nepremičninskim premoženjem RS. Problematika nepremičnin Republike Slovenije v ZSDH bo celovito rešena v okviru prihodnje (temeljite) prenove ZSDH;
- črtanje prenosa Sklada za financiranje razgradnje Nuklearne elektrarne Krško na SDH;
- natančnejša ureditev obveznosti SDH v zvezi z zagotavljanjem sredstev Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

SOD kot predhodnik SDH bo, skladno s sprejeto novelo potreboval soglasje državnega zbora na predlog vlade le še za razpolaganje in ne več za upravljanje z naložbami v neposredni lasti RS, in sicer v primeru, če skupna knjigovodska vrednost naložbe presega 20 milijonov evrov ali država

dosega najmanj 25-odstotni lastniški delež ali 25-odstotni delež glasovalnih pravic in je s temi naložbami do uveljavitve ZSDH upravljala Agencija za upravljanje kapitalskih naložb RS. Skladno s sprejeto novelo, bodo do uveljavitve klasifikacije KAD, SOD, MZ, DSU in PDP potrebovale soglasje državnega zbora na predlog vlade za odtujitev naložb, katerih skupna knjigovodska vrednost naložbe presega 20 milijonov evrov ali v katerih dosega te družbe najmanj 25-odstotni lastniški delež ali 25-odstotni delež glasovalnih pravic.

V naslednjem koraku bo Slovenija celovito pristopila k tistim bistvenim zakonskim spremembam, ki sledijo sprejeti koalicijski pogodbi. Te spremembe se nanašajo predvsem na to, da bo SDH upravljavec neposrednih naložb RS, medtem ko bo lastnica naložb, kot do sedaj, ostala RS. Poleg tega se bo namesto klasifikacije in smernic kot vmesnih dokumentov pripravila samo celovita strategija upravljanja s kapitalskimi naložbami države po vzoru podobnih strategij razvitih držav članic OECD. Strategija upravljanja naložb države bo pripravljena v zadnjem četrtletju 2013 in bo jasno opredelila:

- (i) naložbe strateške narave, kjer bo RS ohranila lastniški delež. V to skupino sodijo naložbe, ki izvajajo specifične javne funkcije ali zaradi drugih razlogov narekujejo ohranjanje deleža države, pri čemer je slednji lahko bodisi večinski bodisi portfeljski.
- (ii) naložbe, ki bodo namenjene privatizaciji.

Spremembe zakona ter strategija upravljanja naložb države bodo obenem opredelile najustreznejšo organizacijsko obliko za upravljanje obeh vrst premoženja. Zagotovile bodo, da bodo izvajalci strategije pri svojem delovanju zavezani k spoštovanju načel korporativnega upravljanja OECD in smernic OECD za korporativno upravljanje družb v državni lasti. Omenjene zakonske spremembe bodo posredovane v sprejem Državnemu zboru RS najpozneje do konca junija.

Privatizacija

Ne glede na spremembe pravnih podlag in pripravo celovite strategije upravljanja naložb države Vlada RS želi podkrepiti svojo zavezanost k privatizaciji z izvedbo nekaterih postopkov in hitrim umikom države iz gospodarstva. Vlada bo tako že v mesecu maju pripravila prvi nabor podjetij za privatizacijo in ga posredovala v potrditev Državnemu zboru RS. Seznam podjetij, ki bodo predmet privatizacije, je sestavljen iz dveh delov:

- (i) postopki, ki so že v teku: na ta način želi Vlada RS zagotoviti jasen signal, da ne namerava posegati v že začete postopke prodaje;
- (ii) postopki, ki se bodo dodatno pričeli v 2013: ti vključujejo nadaljevanje odprodaje ključnih naložb države ter pričetek postopkov privatizacije za dodaten nabor 3 – 5 podjetij.

Osrednji cilj privatizacijskih postopkov je doseganje čim višje kupnine in s tem proračunskih prejemkov, kjer je lastnik RS neposredno. Pri posameznih vrstah kapitalskih naložb pa zaradi širših makroekonomskih interesov države, povezanih z gospodarskim razvojem, doseganje čim višje kupnine in s tem proračunskih prejemkov ne more biti edini ključni cilj prodaje. Pri prodaji teh vrst kapitalskih naložb je treba namreč hkrati zagotoviti doseganje makroekonomskih ciljev, in sicer zlasti doseganje trajnega obstoja in razvoja posamezne kapitalske naložbe, trajne in stabilne rasti gospodarstva, izboljšanje kakovosti in kapacitete javnih storitev ter zagotovitev uspešnejšega in konkurenčnejšega gospodarskega sistema.

4.2.2. Uravnoveženje javnih financ

Znižanje primanjkljaja javnih financ

Za izhod iz ekonomske krize v Sloveniji so poleg ukrepov za oživitve gospodarske rasti nujni tudi ukrepi za konsolidacijo javnih financ. Glede na to, da je Slovenija majhna in odprta ekonomija, morajo biti tudi ukrepi za konsolidacijo javnih financ oblikovani tako, da ne bodo imeli izrazitih negativnih posledic na konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Zato bodo ukrepi za konsolidacijo javnih financ v prvi vrsti temeljili na ukrepih za zmanjševanje javnofinančnih odhodkov, zaradi nujnega hitrega napredka pri konsolidaciji pa vlada ocenjuje, da bo potrebno poleg ukrepov na odhodkovni strani sprejeti tudi določene ukrepe na prihodkovni strani, tako trajne, kot tudi nekatere začasne, s takojšnjimi finančnimi učinki, kar bo zagotovilo čas za sprejetje dodatnih ukrepov za obvladovanje obsega javnofinančnih odhodkov.

Vlada je v ta namen pripravila nabor ukrepov za zmanjšanje javnofinančnih odhodkov in za povečanje javnofinančnih prihodkov. Skupen učinek teh ukrepov na letni ravni je ocenjen na približno milijardo eurov, k čemur naj bi finančni učinki na strani javnofinančnih prihodkov prispevali skupno eno tretjino, učinki na javnofinančne odhodke pa dve tretjini predvidenega finančnega učinka. Pri izbiri nabora ukrepov na strani javnofinančnih odhodkov bo Slovenija nadaljevala politiko, ki je bila začeta že v letu 2012 ter sprejela dodatne ukrepe, ki bodo porazdelili breme javnofinančne konsolidacije na odhodkovni strani sorazmerno po vseh segmentih javne porabe. Na prihodkovni strani pa bodo uveljavljeni ukrepi, ki bodo imeli čim manjši negativni učinek na gospodarsko rast.³

Dolgoročna stabilizacija javnega dolga

Slovenija bo zasledovala cilj stabilizacije javnega dolga pod 60% BDP. K temu bo pomembno prispevala pokojninska reforma, ki velja od začetka leta 2013 in bo glede na ocene zagotavljala finančno vzdržnost do leta 2020. Da bi se ustrezno odzivali na demografska gibanja in zagotavljali finančno vzdržnost, bo na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja potekala stalna razprava s socialnimi partnerji.

V letih 2013 in 2014 so predvidene dejavnosti za nadaljnjo prenovo sistema zaradi zagotavljanja dolgoročne finančne vzdržnosti in dostojnih pokojnin tudi po letu 2020. Pri tem bosta osrednji vodili večja povezanost pravic z višino vplačanih prispevkov in preložitvev dela bremena financiranja odhodkov za starost na drugi steber pokojninskega zavarovanja, ki je v Sloveniji razmeroma nov.

Leto 2013 je namenjeno podrobnejši analizi dejanskih učinkov reforme, predvsem njenega vpliva na dvig dejanske upokojitvene starosti, in pripravi novih spodbud javnofinančne vzdržnosti sistema glede na dosežene rezultate. V ta namen bo imenovana skupina strokovnjakov za pripravo izhodišč za razpravo o nadaljnjih spremembah pokojninskega in invalidskega zavarovanja z učinki po letu 2020. Do konca leta 2013 bo pripravljen mikrosimulacijski model.

V letu 2014 načrtujemo dokončanje dokumenta za razpravo o sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja po letu 2020 s poudarkom na:

- vpeljavi samodejnih mehanizmov prilagajanja upokojitvene starosti,
- vpeljavi obvezne narave drugega stebra pokojninskega zavarovanja,
- sistemskih spremembah pokojninske sheme (predvsem glede vpeljave točkovnega sistema).

³ Podrobneje glej Program stabilnosti 2013.

4.3. TRETJI STEBER: Izboljšanje konkurenčnosti za dolgoročno vzdržno rast

Tretji steber obsega širok nabor ukrepov, ki prispevajo h dolgoročni krepitvi pogojev za rast in hkrati prispevajo k doseganju ciljev EU2020 ter podpirajo kratkoročne ukrepe za oživitve rasti. Razdeljeni so v šest vsebinskih sklopov: i) učinkovita pravna država ii) pospeševanje tujih investicij iii) prožnost trga dela, iv) učinkovitost javnega sektorja in v) spodbujanje podjetništva in vi) skrb za zdravje in okolje

4.3.1. Učinkovita pravna država⁴

V letih 2013 in 2014 se bodo nadaljevale dejavnosti za večjo učinkovitost vseh pravosodnih organov iz pristojnosti pravosodne uprave (sodišča, tožilstvo, pravobranilstvo, izvršitelji, notariat, sodni izvedenci, sodni cenilci in tolmači). Cilj ukrepov bo tudi **znižanje deleža sodnikov na 100.000 prebivalcev** ter sprememba razmerja med sodnim osebjem in sodnikom (razbremenitev sodnikov nesodniškega dela in zagotovitev ustreznega števila podpornega osebja na sodnika) ter dolgoročno sprememba sestave sodnega osebja. Predvidevajo se ukrepi, organizacijski in zakonodajni, glede optimiziranja mreže sodišč ter poenostavitve zakonodajnih rešitev, kar bo sodiščem omogočalo hitrejše odločanje. Hkrati bodo ukrepi usmerjeni k zmanjševanju števila nerešenih zadev na oziroma zagotavljanju pogojev za skrajšanje rokov sojenja. Za učinkovitejši pravosodni sistem bodo sprejeti ukrepi tako imenovane »podaljšane roke« sodne veje oblasti, kot so izvedenci, tolmači, cenilci in izvršitelji, katerih delo prav tako lahko prispeva k razumnemu času za odločanje v sodnem postopku.

Nadaljevale se bodo dejavnosti v okviru projekta **e-pravosodje**, še zlasti zaradi odpravljanja administrativnih ovir, lažjega dostopa zunanjih uporabnikov do informacijskih sistemov sodišč, uvajanja dodatnih uporabniku prijaznih elektronskih storitev (npr. e-sodne takse, e-obveščanje, e-vročanje, e-vlaganje, e-dražbe, e-prekrški (evidentiranje sodnih odločb o prekrških in kazenskih točkah), samodejno razpoznavanje govora, povezljivostna hrbtenica e-pravosodja, informatizacija evidenc, informatizacija vpisnikov).

Stanje v sodstvu ob koncu leta 2012

- rešitev pravnih zadev na okrajnih sodiščih je v povprečju trajala 13,2 meseca (dejanski čas reševanja), pričakovani čas rešitve pa je bil 11,7 meseca;
- povprečna starost izvršilnih zadev je presegala 20 mesecev;
- rešitev pravnih zadev na okrožnih sodiščih je v povprečju trajala 15,2 meseca (dejanski čas reševanja), pričakovani čas rešitve pa je bil 12,9 meseca;
- rešitev gospodarske zadeve na okrožnih sodiščih je v povprečju trajala 14,2 meseca (dejanski čas reševanja), pričakovani čas rešitve pa je bil 12,9 meseca;
- rešitev zadev v individualnih in kolektivnih delovnih sporih na delovnih in socialnem sodišču je v povprečju trajala 12 mesecev;
- rešitev zadev v socialnih sporih na delovnih in socialnem sodišču je v povprečju trajala 12,4 meseca;
- rešitev kazenske zadeve na okrožnih sodiščih je v povprečju trajala 18,3 meseca;
- višja sodišča so pritožbo v civilni zadevi rešila povprečno v 4,6 meseca in v gospodarski zadevi povprečno v 4,7 meseca;
- pripad pomembnejših zadev se je v primerjavi z letom 2011, ko je bil 180.470 zadev, zmanjšal za 7,2 % in je znašal 167.528 zadev;
- skupno je bilo rešenih 1.197.784 zadev (7 % več kot leta 2011), od tega 186.456 pomembnejših (2,2 % manj kot leta 2011).

Čas od prejema zadeve na sodišče do razpisa prvega naroka pri pomembnejših zadevah je na prvostopenjskih sodiščih splošno pristojnosti za leto 2012 v povprečju znašal 9,6 mesecev na okrožnih sodiščih in 8,1 meseca na okrajnih sodiščih.

Kadrovsko stanje v sodstvu ob koncu 2012

- skupno število sodnikov: 983 oziroma 47,7 na 100.000 prebivalcev;
- skupno število sodnega osebja 3330;

⁴ Področje učinkovitega pravosodja in predvsem prednostnih politik optimizacije delovanja sodnega sistema je vključeno tudi v strategijo Pravosodje 2020, ki jo je junija 2012 potrdila tudi Vlada RS in je bila pripravljena v skladu z usmeritvami krovne strategije EU, EVROPA 2020.

- razmerje sodnik/sodno osebje: 3,4.

Pri oblikovanju kratkoročnih rešitev na prednostnih področjih civilnih gospodarskih postopkov, postopkov izvršbe, insolvenčnih postopkov⁵ in cilja zmanjševanja števila nerešenih zadev so bila upoštevana zadnja priporočila Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) Economic Survey of Slovenia 2013⁶ in izsledki Pregleda stanja na področju pravosodja EU⁷ (t. i. Justice Scoreboard) glede stanja v pravosodju v državah članicah Evropske unije, ki ga je pripravila Evropske komisija in je bil uradno objavljen 27. 3. 2013. Vsi cilji in rešitve bodo potekali v dialogu in sodelovanju s sodstvom kot z neodvisno in samostojno vejo oblasti.

Prioritetna področja in ciljne vrednosti do 2014

Civilni gospodarski postopki

- čas reševanja zadev pri prvostopenjskih gospodarskih zadevah se bo skrajšal, tako da bo 30 % zadev rešenih v dveh do treh mesecih, 50 % zadev pa v letu dni, preostale zadeve (»veliki« spori) bodo v reševanje dodeljene prej kot v devetih mesecih;
- čas reševanja prvostopenjskih pravnih zadev se bo skrajšal in sicer bo rešitev pravdne zadeve na okrajnem sodišču v povprečju trajala 9 mesecev, okrožna sodišča pa bodo pravdno zadevo rešila praviloma v 11,5 mesecih;
- višja sodišča bodo pritožbo v civilnih gospodarskih zadevah rešila povprečno v treh mesecih.

Ciljne vrednosti bodo do 2014 dosežene s kombinacijo organizacijskih ukrepov, ki so v pristojnosti Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, in ustrezno spremenjenih normativnih podlag, ki jih bo pripravilo Ministrstvo za pravosodje v dialogu in s sodelovanjem s sodstvom kot neodvisno vejo oblasti (predvsem spremembe Zakona o sodiščih, Zakona o sodniški službi in Sodnega reda). Glede organizacijskih sprememb bodo v ospredju prizadevanja, da se na podlagi spodbudnih izsledkov poskusnega projekta Triaža v gospodarskih sporih, ki ga je s 1. 7. 2012 uvedlo Okrožno sodišče v Ljubljani⁸, model pospešenega reševanja zadev v letih 2013 in 2014 uspešno uvede tudi na vseh drugih okrožnih sodiščih. V letu 2013 se pričakuje uvajanje modela na vsaj še treh okrožnih sodiščih, tako da bi se povečala učinkovitost reševanja civilnih gospodarskih zadev tudi na teh sodiščih.

Glede komplementarne normativne komponente pa bo ministrstvo pripravilo ustrezne zakonodajne spremembe Zakona o sodiščih in Zakona o sodniški službi do konca leta 2013, pri čemer bodo bistvene rešitve povezane s prenosom izvajanja nalog na najnižjo mogočo raven pristojnosti, vsa administrativna opravila na spisu in reševanje rutinskih oziroma enostavnejših zadev (npr. spori majhne vrednosti) pa naj bi prenesli v pristojnost sodnega osebja.

Izvršilne zadeve. Iz gibanja izvršilnih zadev je razvidno, da sodni sistem že več let obvladuje pripad izvršilnih zadev, vendar je obremenjen s še vedno razmeroma visokim vsakoletnim pripadom in velikim številom nerešenih zadev iz preteklih obdobj. To je ugotovila tudi Evropska komisija v Pregledu stanja na področju pravosodja EU, pri čemer se podatki nanašajo na stanje v letu 2010.

Število rešenih izvršilnih zadev se bo na okrajnih sodiščih do 2014 ob nespremenjenem pripadu povečalo za 5 % v letu 2013 in nadaljnjih 5 % v letu 2014. Začrtane ciljne vrednosti bodo dosežene s kombinacijo organizacijskih ukrepov, ki so v pristojnosti Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, in ustrezno spremenjenih normativnih podlag, ki jih bo pripravilo Ministrstvo za pravosodje v dialogu in s sodelovanjem s sodstvom kot neodvisno vejo oblasti, pri čemer bo poudarek dan prenovi Zakona o izvršbi in zavarovanju, ki bo v celoti pripravljena najpozneje v letu 2014.

⁵ Podrobnosti glede insolvenčne zakonodaje so v poglavju 4, 6. priporočilo.

⁶ April 2013; OECD (2013), OECD Economic surveys: Slovenia 2013, OECD Publishing.

⁷ COM(2013) 160 final; <http://ec.europa.eu/justice/newsroom/news/130327_en.htm>. Pregled je bil izdelan na podlagi podatkov iz leta 2010.

⁸ Okrožno sodišče v Ljubljani je predvsem zaradi izvajanja projekta triaža v letu 2012 rešilo 16 % več civilnih gospodarskih zadev kot v letu 2011, pri čemer je bil količnik reševanja pripada teh zadev v letu 2012 105 % (tj. 5 % več rešenih zadev od pripada), kar je skoraj 10 % več kot v letu 2011, ko je to sodišče rešilo le 95,3 % pripada civilnih gospodarskih zadev. Vir: Otvoritev sodnega leta 2013, VSRS, 11. 2. 2013.

Postopki zaradi insolventnosti. Novela ZFPPIPP-E⁹ je sprejeta na vladi, sprejem v državnem zboru se pričakuje v prvi polovici 2013. Glede postopka poenostavljene prisilne poravnave, za SME, je predlagano, da nova ureditev začela velja v 2014.

Delovni in socialni spori. Čas reševanja zadev v individualnih in kolektivnih delovnih sporih ter socialnih sporih se bo do 2014 skrajšal v povprečju na 9 mesecev. Na podlagi rezultatov pilotskega projekta Triaža v gospodarskih sporih, bi se se omenjen model pospešenega reševanja zadev lahko implementiral na področju sojenja v delovnih in socialnih zadevah, kjer je zaradi veliko množičnih zadev še posebej primeren.

Prekrškovni postopki. Čas reševanja prekrškovnih zadev na sodiščih se bo do 2014 skrajšal s 7,7 na 5 mesecev, čas v zahtevah za sodno varstvo v prekrškovnih zadevah pa z 10,4 na 6 mesecev.

Prenos pristojnosti za odločanje o sodnem varstvu po finančnih zakonih z Vrhovnega sodišča Republike Slovenije na Upravno sodišče Republike Slovenije. Pristojnost za odločanje o sodnem varstvu po zakonu, ki ureja bančništvo, zakonu, ki ureja finančne instrumente, zakonu, ki ureja prevzeme, zakonu, ki ureja revidiranje, zakonu, ki ureja zavarovalništvo in zakonu, ki ureja preprečevanje omejevanja konkurence, se z Vrhovnega sodišča Republike Slovenije prenaša na Upravno sodišče Republike Slovenije. S predlagano ureditvijo se zagotavlja tudi varstvo pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave RS. Nenazadnje je namen predlagane ureditve tudi v razbremenitvi Vrhovnega sodišča.

Racionalizacija sojenja v kazenskih zadevah. Na kazenskopravnem področju je v teku projekt za zadeve specializiranih oddelkov za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj zadev z naslednjimi cilji:

- predobravnavni narok se razpiše najpozneje v 45 dneh od pravnomočnosti obtožnega akta;
- časovnica obravnave posamezne zadeve se objavi na predobravnavnem naroku;
- glavne obravnave se razpisuje koncentrirano (v specializiranih zadevah predvidoma dvakrat tedensko, v »klasičnih« zadevah enkrat tedensko);
- reševanje specializiranih zadev v roku šestih mesecev od pravnomočnosti obtožnega akta
- faze postopka se izvajajo upoštevaje postavljene časovne standarde (Zakon o sodiščih, prvi sklop sprememb);
- sestava Ks senatov in senatov petorice se ustrezneje uredi (Zakon o sodiščih, prvi sklop sprememb).

Zmanjševanje števila nerešenih zadev v sodnem sistemu. Število nerešenih zadev v sodnem sistemu se bo ob nespremenjenem pripadu zmanjšalo po 3 % letno v 2013 in 2014. Cilji bodo doseženi s kombinacijo organizacijskih ukrepov, ki so v pristojnosti Vrhovnega sodišča, in ustrezno spremenjenih normativnih podlag, ki jih bo pripravilo Ministrstvo za pravosodje v dialogu in s sodelovanjem s sodstvom kot neodvisno vejo oblasti. Bistveno se bo v vseh vrstah zadev skrajšal čas od prejema zadeve do razpisa prvega naroka.

Ciljno kadrovska stanje na dan 31. 3. 2014:

- skupno število sodnikov 927 oziroma 45 na 100.000 prebivalcev
- skupno število vsega sodnega osebja 3480
- razmerje sodnik/sodno osebje: 3,8

V okviru tega ukrepa se v omejenem obsegu pristopi k nadaljevanju projekta Lukenda. Predlog pripravi Vrhovno sodišče. Predpogoj za dodatne kadrovske vire je reorganizacija poslovanja in doseganje ciljev projektov prenove. Vrhovno sodišče kot vrh sodne oblasti bo presojalo katero od sodišč izpolnjuje pogoje za začasno kadrovske okrepitve.

⁹ Podrobnejša obrazložitev ciljev in rešitev novele je v poglavju »6.1. Spremembe za izboljšanje poslovnega okolja«.

4.3.2. Pospeševanje tujih neposrednih investicij

Slovenija podpira nove tuje neposredne investicije (v nadaljevanju: TNI), saj jih prepoznava kot odlično orodje za spodbuditev in rast tehnološko naprednega in konkurenčnega gospodarstva, zmanjševanje brezposelnosti in blaginjo prebivalstva ter večjo vpetost Slovenije v mednarodne tokove poslovanja.

Kljub nekaterim konkurenčnim prednostim Slovenije kot lokacije za TNI, ki se nanašajo na geografsko lego, izobraženost in usposobljenost delovne sile, sorazmerno dobro razvito infrastrukturo, za večji obseg TNI v Sloveniji še vedno obstajajo številne ovire. Kljub že izvedenim ukrepom razmere na trgu TNI še niso zadovoljive, zato je eden glavnih ciljev vlade korenito izboljšanje poslovnega okolja za domače in tuje vlagatelje. Že začeta prizadevanja bodo tako nadgrajene s sistematičnim spremljanjem ključnih ovir poslovnega okolja ter njihovega odpravljanja.

Ovire za tuje (in domače) vlagatelje in možnost za njihovo odpravo spadajo v pristojnost različnih državnih organov, zato je vlada aprila 2013 zaradi oblikovanja strateških usmeritev in usklajevanja dela v zvezi z ukrepi za privabljanje TNI ustanovila medministrsko koordinacijo za tuje investicije. Končni cilj je vzpostaviti poslovno stabilno in investicijsko privlačno okolje, ki bo Slovenijo ponovno uvrstilo med zelene in konkurenčne lokacije.

V letu 2013 je začela delovati nova združena agencija SPIRIT, ki bo za TNI zagotavljala nabor celovitih informacij, raziskav in analiz ter celovito podporo vlagateljem pri iskanju ustreznih poslovnih priložnosti z oblikovanjem t. i. »account managementa« za sodelovanje s tujimi vlagatelji.

V 2013 in 2014 bodo dejavnosti pospeševanja TNI v okviru 17 mio. EUR letnega proračuna (leta 2012 je bilo za spodbujanje TNI na voljo 13,3 mio. EUR) za spodbujanje TNI v Sloveniji usmerjene v:

- dodeljevanje finančnih spodbud za tuje naložbe, ali za večje investicijske projekte;
- informacijske, svetovalne in druge storitve za tuje vlagatelje;
- promocijo in trženje Slovenije in njenih regij kot lokacije za TNI .

Tabela 5: Načrt dodelitve nepovratnih finančnih spodbud v okviru javnega razpisa

Javni razpis	Predvideno število podprtih projektov	Novo zaposlitve	Višina dodeljenih spodbud	Ocena vrednosti glede dodeljene spodbude
Leto 2013	18	500	7,8 mio EUR	3 x
Leto 2014	20	600	10 mio EUR	3 x

Vir: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

Tabela 6: Načrt dodelitve nepovratnih finančnih spodbud v okviru posebnega postopka

Posebni postopek	Predvideno število podprtih projektov	Načrtovano odprtje novih zaposlitev	Predvidena višina dodeljenih spodbud	Ocena skupne vrednosti investicij
Leto 2013	2	200	60 mio EUR	400 mio EUR
Leto 2014	2	50	50 mio EUR	350 mio EUR

Vir: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

Za krepitev **mednarodne prepoznavnosti in konkurenčnosti** bo Slovenija v skladu s Programom za spodbujanje internacionalizacije podjetij 2010–2014 podpirala ta področja mednarodnega poslovanja:

- informativne, izobraževalne in svetovalne dejavnosti (spletne portale in svetovanje, oglaševanje in promocijsko gradivo, izobraževanje za mednarodno poslovanje, tržne raziskave na tujih trgih);
- predstavitev slovenskega gospodarstva doma in v tujini (gospodarske delegacije, skupinske predstavitve slovenskega gospodarstva na sejnih v tujini, individualne predstavitve na mednarodnih tujih sejmih, podpora slovenskim poslovnim klubom v tujini).

Kot ključne za doseganje ciljev smo prepoznali te **nove tuje trge**, na katerih želimo naše dejavnosti še posebej okrepiti: Ruska federacija, Turčija, Azerbajdžan, Kazahstan, Indija in Ljudska republika Kitajska. Te države so države, v katere se (če izvzamemo EU in Zahodni Balkan) usmerja največ slovenskega izvoza. Pri tem smo si zastavili te cilje:

- usklajeno delovanje vseh institucij pri mednarodnem usmerjanju in spodbujanju gospodarstva;
- povečanje rasti izvoza 1 % v letu 2013 in 3 % v letu 2014;
- povečanje števila vstopov slovenskih podjetij na nove tuje trge (npr. nov izdelek, nova storitev, nov trg, nova regija) ter povečanje deleža celotnega izvoza na izbranih prednostnih trgih;
- povečanje števila izvoznikov, še posebej na trge zunaj območja nekdanje Jugoslavije in EU.

Izziv slovenskega gospodarstva pri tem je predvsem dosegati večjo diferenciacijo lastnih izdelkov in storitev, ustvarjanje višje dodane vrednosti ter ustvarjanje in izkoriščanje novih tržnih niš.

4.3.3. Prožnost trga dela

Nova delovnoppravna zakonodaja, s katero želimo vpeljati koncept varne prožnosti, zmanjšati segmentacijo trga in povečati učinkovitost delovnoppravnega varstva velja od aprila 2013. Od uveljavitve zakona bomo spremljali vpliv na zmanjšanje segmentacije na trgu dela (delež pogodb za določen čas po starostnih skupinah), prožnost (tokovi v brezposelnost in iz nje, mobilnost med zaposlitvami), postopke pred delovnim sodiščem (število in trajanje sodnih postopkov, delež odločitev o nezakoniti odpovedi, delež odločitev o reintegraciji). Izvedena bo tudi anketa med delodajalci in delavci, ki jim je odpovedano delovno razmerje. Ugotovitve bodo podlaga za morebitne nadaljnje spremembe. Zakon o delovnih razmerjih na področju stroškov dela v določenih primerih omogoča drugačno ureditev s kolektivnimi pogodbami. Pristojno ministrstvo bo sproti spremljalo tudi vsebino kolektivnih pogodb, sklenjenih na podlagi nove zakonodaje.

Politika plač. Vlada je tudi v letu 2013 postavila cilj o nadaljnjem zniževanju stroškov dela v celotnem javnem sektorju. Poleg omejevalne politike kadrovanja načrtuje dodatne ukrepe racionalizacije in optimizacije poslovanja tudi pri posrednih proračunskih uporabnikih (javni zavodi, skladi, agencije). Vlada se o tem pogaja s socialnimi partnerji.

Minimalna plača. V letu 2013 bo vlada v dialogu s socialnimi partnerji pripravila spremembe sistema minimalne plače, tako da bo ta pravičnejši ob hkratnem zagotavljanju konkurenčnosti gospodarstva in.

Preprečevanje dela na črno. Na področju preprečevanja dela in zaposlovanja na črno so predvidene spremembe na področju dela Inšpektorata za delo, sprejetje je predvideno do konca leta. Predvidene so višje kazni za tiste, ki delajo in zaposlujejo na črno, za tiste, ki bodo prijavili delodajalca, ki zaposluje na črno, bo predvidena oprostitev kazni, delavci, ki bodo zaposleni na črno, pa bodo avtomatično zaposleni pri delodajalci. Učinkovitost nadzora bo povečana s krepitvijo pristojnosti in povečane števila inšpektorjev na terenu. Sočasno se bodo povečale globe za kršitve, tako da bodo delovale tudi preventivno.

Študentsko delo danes pomeni anomalijo na trgu dela. Spremembe so nujne tudi z vidika dokončanja reforme trga dela. Ob sprejetju delovnoppravne zakonodaje je bilo s socialnimi partnerji dogovorjeno, da se nemudoma pripravijo spremembe ureditve na tem področju. Študentsko delo nameravamo (v socialnem in civilnem dialogu) urediti skladno z načelom »vsako delo šteje«, kar pomeni, da bi ta oblika dela s plačilom socialnih prispevkov povečala prihodke javnih blagajn, posameznikom pa zagotovila socialno varnost in priznavanje delovnih izkušenj. Z namenom preprečevanja neloyalne konkurence bomo določili najnižjo urno postavko za opravljanje študentskega dela. Ukrepi bodo usmerjeni tudi v preprečevanje zlorab, dopolnjeval jih bo informacijski sistem eVŠ, ki omogoča pridobitev podatkov o statusu študenta. Novo zakonodajo bo vlada obravnavala najpozneje do konca oktobra 2013. Državni zbor jo bo predvidoma potrdil najpozneje do marca 2014.

Regulirani poklici. V letih 2013 in 2014 bomo nadaljevali program prenove regulacij poklicev in dejavnosti v okviru projekta vzpostavitve poslovnega portala Enotna kontaktna točka (EKT)¹⁰. Medresorska skupina pripravlja predloge za prenavo oziroma izboljšanje zakonodaje in pogojev ter postopkov za opravljanje dejavnosti in poklicev. V letu 2012 je vlada sprejela I. sklop ukrepov za prenavo regulacij na področju obrti, turizma in gradbeništva, II. sklop ukrepov za prenavo regulacij na področju veterine, nepremičnin, odvetništva, detektivov in dejavnosti šole vožnje pa bo sprejela maju in realizirala do konca leta 2013. Odpravljena bo tudi regulacija poklicev v trgovinski in turistični dejavnosti. Glede na to, da bomo obdržali regulacije poklicev in dejavnosti na področjih, ki vplivajo na življenje in zdravje ljudi ter na varovanje okolja, varstvo potrošnikov ne bo ogroženo. V povezavi s projektom EKT bo v obdobju 2013–2015 prenovljena zakonodaje še na teh področjih: zdravstvo, sociala, varstvo in varovanje, trgovina, pravosodje, okolje, promet in logistika, gostinstvo in nastanitve, energetika, finance, šolstvo, šport, kultura, kmetijstvo, druge osebne in poslovne storitve.

¹⁰ Projekt Vzpostavitev Enotne kontaktne točke za podporo v postopkih pridobivanja dovoljenj za opravljanje reguliranih dejavnosti, storitev in poklicev v RS pomeni vzpostavitev preglednega in enostavnega načina pridobivanja informacij o regulacijah na enem mestu ter vzpostavitev ustreznih informacijskih rešitev za enostavno pridobivanje dovoljenj tako za domače kot tuje ponudnike. Vodja projekta je ministrstvo, odgovorno za javno upravo.

4.3.4. Učinkovit javni sektor

Na področju javnega sektorja so cilji usmerjeni v odpravo administrativnih ovir in debirokratizacijo, kakovostnejšo zakonodajo, racionalno, optimalno in učinkovitejše poslovanje (tudi z informacijsko tehnologijo in e-storitvami), odprto, gospodarno in pregledno delovanje, usmerjenost k uporabnikom - izboljšanje storitev in dvig kakovosti upravljanja s kadrovskimi viri, kar bo doseženo s številnimi ukrepi:

- z vzpostavitvijo enotne platforme za sistemsko spodbujanje dviga učinkovitosti in uspešnosti poslovanja, vključno z inšpekcijskimi službami (poenostavljena izjava o politiki kakovosti, modeli ciljnega vodenja, kakovost po modelu CAF...);
- s prenovo fizičnih in spletnih »VEM« točk za podporo domačim in tujim podjetnikom (v povezavi s projektom »EKT);
- z zagotavljanjem kakovostne in učinkovite zakonodaje (vključevanje javnosti, presoja učinkov predpisov, evalvacija...);
- s poenostavitvijo in debirokratizacijo postopkov v upravnih organih, lokalnih skupnostih in drugih organih uprave;
- s prenovo delovanja upravnih enot in uvedbo upravnih okrajev (dvig kakovosti ter racionalizacija in optimizacija storitev);
- z zmanjšanjem upravnih zaostankov na najbolj kritičnih področjih – v sodelovanju s pristojnimi resorji (okoljevarstvena dovoljenja, socialne pravice...) in prenovo upravne statistike;
- z izvedbo projektov elektronske uprave (prijazno in učinkovito e-poslovanje, elektronski sistem javnega naročanja, e-vročanje). Rezultat tega bo nov moderni državni portal eUprava z enoprijavnim sistemom, poenostavljeno identifikacijo uporabnikov na enem mestu ter avtomatizacijo poslovanja in integracijo z zalednimi sistemi;
- z izvajanjem ukrepov za prehod na celovito e-poslovanje v državni upravi in s promocijo elektronskih storitev ter spodbujanjem državljanov k uporabi elektronskih (razvoj centralnega avtentikacijskega sistema, preko katerega bo uporabnikom omogočen dostop do e-storitev na enovit način, tudi preko sodobnih mobilnih naprav ter centralnega sistema za e-podpisovanje in verifikacijo e-podpisov);
- z izvedbo projekta Interoperabilnost in e-izmenjava podatkov (prijazen in učinkovit servis drugim resorjem oziroma organom javne uprave). Rezultati tega bodo zagotavljanje učinkovitega, zanesljivega in varnega delovanja in širitev uporabe komponent centralne interoperabilnostne infrastrukture;
- z razvojem in nadgradnjo tako davčnega kot carinskega informacijskega sistema, ki bo olajšal poslovanje davčne službe pa tudi poenostavil način izpolnjevanja davčnih obveznosti na strani zavezancev;
- s povečanjem učinkovitosti, gospodarnosti in transparentnosti državne informatike;
- z vzpostavitvijo fleksibilnejšega nagrajevanja zaposlenih v odvisnosti od rezultatov dela in zmanjšanje vloge avtomatizmov pri določanju plače in modernizacijo uslužbenskega sistema.
- z realizacijo projekta e-kadrovanje s ciljem transparentnosti, poenostavitve procesov in dvigom kakovosti pri izvajanju postopkov kadrovanja v organih državne uprave;
- s strokovnim nadzorom občinskih predpisov;
- z zmanjšanjem demokratičnega deficita na lokalni ravni. Rezultat tega bo zakonska ureditev novih oblik neformalnega sodelovanja prebivalcev. Rok izvedbe je 31.12.2013;
- z učinkovitim pregonom in preprečevanjem korupcije (sprememba zakona o političnih strankah, zakona o volilni in referendumski kampanji, sprememba zakona o dostopu do informacij javnega značaja, sprememba zakona o integriteti, nadgradnja oblik in metod skupnega dela med državnim tožilstvom in policijo in z učinkovitejšo analitično podporo odkrivanju in preiskovanju gospodarske kriminalitete in korupcije);
- z izboljšanjem učinkovitosti inšpekcijskih služb v smeri krepitve koordinativne in usmerjevalne vloge inšpekcijskega sveta (debirokratizacija postopkov, informacijska podpora...);
- z razvojem sistemsko-pravnega okolja za delovanje in razvoj nevladnih organizacij.

Zmanjšanje administrativnih ovir. Vlada bo v letu 2013 realizirala dodatnih 162 ukrepov v okviru projekta »minus 25 odstotkov«¹¹ in tako znižala administrativna in druga zakonodajna bremena gospodarstvu za 360 mio evrov. Tako se bodo poenostavili postopki pridobivanja dovoljenj za tujce

¹¹ V obdobju 2009-2012 je bilo realiziranih 230 ukrepov (glej www.minus25.gov.si ali www.minus15.gov.si/en).

(enotna kontaktna točka) s ciljem odprtosti za tuje investicije, zmanjšale se bodo obremenitve na področju statističnih in drugih poročanj, uvedli se bodo novi postopki pridobivanja dovoljenj na daljavo, poenostavili se bodo postopki na področju turizma, odpravila nepotrebna bremena na področju vodenja evidenc na področju dela, prenovile se bodo spletne in fizične VEM točke za domače in tuje poslovne subjekte, vzpostavil se bo prostorski informacijski sistem in enotni postopek pri pridobivanju prostorskih in okoljskih dovoljenj, realiziran bo projekt e-javno naročanje in e-vročanje, poenostavili se bodo davčni postopki in obrazci ipd. Vlada bo izvedla tudi ukrepe, s katerimi bo omogočeno **sprejemanje kvalitetnejše zakonodaje**. Poseben poudarek bo v letu 2013 in 2014 namenjen malim gospodarskim subjektom. Tako bo uveden pilotski projekt za implementacijo metodologije za presojo učinkov na gospodarstvo (»SME« metodologija). Projekt bo potekal v sodelovanju z gospodarstvom.

Učinkovitejši postopki prostorskega načrtovanja in pridobivanja dovoljenj za gradnjo. V letu 2012 so bile sprejete spremembe treh zakonov, ki urejajo to področje (Zakon o graditvi, Zakon o prostorskem načrtovanju in Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor), da bi se poenostavili ali skrajšali postopki priprave prostorskih aktov in dovoljenj za gradnjo. Ključne spremembe:

- odprava obveznega postopka pridobitve projektnih pogojev pri soglasodajalcih,
- odprava obvezne revizije za zahtevne objekte,
- skrajšanje rokov za izdajo in uveljavitev načela, da področni predpisi teh rokov ne morejo urejati drugače,
- ukinitve možnosti prekinitve postopka izdaje gradbenega dovoljenja ob izdaji negativnega soglasja soglasodajalca po preteku roka,
- določitev poenostavljenih pravil glede sodelovanja stranskih udeležencev v postopku izdaje gradbenega dovoljenja – ustna obravnava ni več obvezna v vseh primerih izdaje gradbenega dovoljenja, vzpostavljena je fikcija vročitve vabil in odločb; če investitor z lastnikom zemljišča sklene pogodbo, s katero izkazuje pravico graditi, se šteje, da se ti stranski udeleženci strinjajo z gradnjo in se jim gradbeno dovoljenje le vroči,
- odprava obveznosti priključitve objekta na energetske ali komunalne vode, kadar je načrtovana stavba samooskrbna in se pri rešitvah upošteva napredek tehnike,
- jasnejša opredelitev pojma vzdrževanje objekta olajša energetska prenova stavb,
- odprava pridobitve mnenja o usklajenosti občinskega prostorskega načrta na ministrstvu za prostor, potem ko je občina pridobila vsa mnenja nosilcev urejanja prostora,
- uveljavitev pravila, da negativno mnenje nosilca urejanja prostora po preteku roka ne more prekiniti postopka sprejemanja prostorskega načrta,
- zmanjšanje števila nosilcev urejanja prostora,
- uvedba kratkega postopka za manjše širitve območja stavbnih zemljišč (do 5000 m²), ki pomenijo zaokrožitev obstoječe pozidave, kadar je to potrebno zaradi ohranjanja in razvijanja gospodarskih dejavnosti na obstoječih lokacijah¹².

Pričakujemo, da se bodo v letu 2013 začeli kazati učinki teh sprememb v obsegu, ki bo omogočil analizo izvajanja. Poleg tega bomo v letih 2013 in 2014:

- nadaljevali eProstor: vzpostavitev prostorskega informacijskega sistema, oblikovanje sistema za spremljanje prostorskega razvoja in dopolnitev skupne infrastrukture za prostorske informacije;
- spodbujali lokalne skupnosti k hitrejši pripravi občinskih prostorskih načrtov (90 do konca leta 2013);
- vključevali prostorske vsebine v pripravo regionalnih razvojnih programov s poudarkom na oblikovanju celovitih regijskih projektov urbanega razvoja in prenove degradiranih območij;
- pripravili spremembe predpisov, tako da bodo postopki okoljskih presoj bolje vključeni v pripravo prostorskih aktov;
- za vlaganja v državno prometno in energetska infrastrukturo bo v letu 2013 sprejetih 13 novih državnih prostorskih načrtov;
- Nacionalni stanovanjski program bo spodbujal vlaganja v funkcionalno in energetska prenova stanovanj, gradnjo javnih stanovanj na območjih, na katerih je to najbolj potrebno, in gradnjo stanovanj za ranljive skupine prebivalstva.

¹² Ustavno sodišče RS vodi postopek za oceno ustavnosti te določbe. Izdalo je sklep, da se izvajanje te določbe do končne odločitve ustavi.

4.3.5. Spodbujanje podjetništva

Za podporo podjetništvu in inovativnosti bo Ministrstvo za gospodarstvo izvajalo dejavnosti v skladu s Programom ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti 2007–2013, Programom za spodbujanje tehnološkega razvoja in inovacij za leto 2013 ter Slovensko industrijsko politiko 2014–2020, sprejeto februarja 2013. Za krepitev aktivnosti Slovenske industrijske politike 2014–2020 po sektorjih se na pobudo gospodarstva pripravljajo akcijski načrti (za trajnostno gradbeništvo, trajnostno mobilnost, spodbujanje oblikovanja v podjetjih, ...). Izvaja pa se že Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep«.

Tabela 4: Izzivi in prednostna tehnološka in industrijska področja Slovenije

Izziv	Prednostna tehnološka področja*	Ključni industrijski sektorji*
okoljsko-energetski izziv in učinkovita uporaba naravnih virov, ki temelji na trajnostni proizvodnji in potrošnji	okoljske tehnologije (tehnologije za URE, vključno z varčno porabo energije, tehnologije za OVE, tehnologije za povečevanje snovne učinkovitosti ...)	energetika/»smart« sistemi
		trajnostno gradbeništvo
		predelovalne dejavnosti (še posebno lesnopredelovalna industrija, kovinska, elektroindustrija in elektronika)
		kemijska in procesna industrija
trajnostna mobilnost	tehnologije za trajnostno mobilnost	avtomobilska industrija
hrana, zdravje in staranje prebivalstva	biotehnologija in druge tehnologije, povezane z izzivom	farmacevtska industrija
		živilskopredelovalna industrija in trajnostna pridelava hrane
		trajnostni turizem
potencial KET – ključnih spodbujevalnih tehnologij	nanotehnologije, mikro- in nanoelektronika, fotonika, biotehnologija, napredni materiali, napredne proizvodne in procesne tehnologije	IKT
		elektroindustrija in elektronika
		novi materiali
		kovinskopredelovalna industrija, strojogradnja in orodjarstvo

Vir: Ministrstvo za gospodarstvo in tehnološki razvoj.

* Vsa tehnološka področja in industrijski sektorji se med sabo prepletajo in med njimi ni jasne meje. Navedene tehnologije prav tako podpirajo tudi druge industrijske sektorje, zato so pri določenih tehnologijah navedeni le ključni sektorji aplikacij. Industrijski sektorji se ne nanašajo na definicije po SKD, temveč so širše pojmovani.

Za spodbujanje podjetništva in inovativnosti za podporo rasti in razvoju podjetij v celotnem življenjskem ciklu, ter da bi povečali dodano vrednost na zaposlenega, spodbujali nastajanje novih podjetij in novih delovnih mest so predvideni:

- ukrepi za zagotavljanje celovitega, učinkovitega in preglednega podpornega okolja za spodbujanje podjetništva in inovativnosti, kot so:
 - financiranje podpornih storitev v okviru vstopnih točk VEM na lokalni ravni,
 - financiranje izvajanja nalog univerzitetnih inkubatorjev,
 - financiranje dejavnosti pisarn za prenos tehnologij (prenos tehnologij v javnih raziskovalnih organizacijah v Sloveniji),
 - financiranje subjektov za podporo nacionalnemu sistemu inovacij,
 - spodbujanje podjetništva;
- ukrepi za spodbujanje nastajanja, rasti in razvoja podjetij v obliki:
 - subvencij za zagon novih inovativnih podjetij,
 - spodbujanja hitrorastočih podjetij,
 - povratnih virov financiranja: i) z lastniškimi viri financiranja (tvegani kapital), ii) dolžniškimi viri financiranja (garancije s subvencijo obrestne mere, mikrokrediti za mikro in mala podjetja).
- ukrepi za spodbujanje inovativnosti in podjetniških vlaganj v raziskave in razvoj:
 - sofinanciranje razvojnih dejavnosti in tehnoloških vlaganj in opreme,
 - spodbujanje zaposlovanja raziskovalcev in krepitev raziskovalno-razvojnih oddelkov v podjetjih,
 - spodbujanje netehnoloških inovacij, vključno z industrijskim oblikovanjem,

- spodbujanje mednarodnih tehnološko razvojnih projektov,
- ukrepi za vlaganja v področja pametne specializacije.

V letu 2013 je začela delovati nova združena agencija SPIRIT, ki za področje spodbujanja podjetništva, inovativnosti, tehnološkega razvoja, ki bo opravljala strokovne in razvojne naloge pospeševanja konkurenčnosti gospodarstva.

Izvajali bomo tudi ukrepe, povezane z Akcijskim načrtom za izvajanje Akta za mala podjetja 2012–2013, s posebnim poudarkom na:

- spremembi podjetniške kulture in odnosu do podjetništva, predvsem med mladimi, s spodbujanjem kompetenc, kot so ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti; nefinančnih ukrepov: pripravi boljše zakonodaje in nadaljnji odpravi administrativnih ovir. Vzpostavljena je enotna kontaktna točka, kjer bodo zbrane informacije o pogojih za opravljanje dejavnosti, pozneje pa bo omogočena tudi elektronska podpora postopkom izdaje različnih dovoljenj;
- finančnih instrumentih, usmerjenih v povratne vire financiranja prek Slovenskega podjetniškega sklada, SID banke in drugih finančnih ustanov (Eko sklad, Sklad za regionalni razvoj ipd.). Neposredne spodbude bodo namenjene predvsem za posebne ciljne skupine, kot so podjetja v začetnih fazah razvoja ali v fazi internacionalizacije. Velik poudarek je tudi na družbenih izzivih (okolje, energetska učinkovitost) v okviru ministrstva, pristojnega za okolje;
- celovitem podpornem okolju za podjetja in podjetništvo na nacionalni in lokalni ravni, kjer je usmeritev »od zidov k vsebini«.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo **za izboljšanje dostopa do virov financiranja** za podjetja zagotavlja:

- poročila za bančna posojila s subvencijo obrestne mere prek Slovenskega podjetniškega sklada, ki skladno s Programom instrumentov finančnega inženiringa za MSP v Sloveniji za obdobje 2009–2013¹³ v okviru holdinškega sklada izvaja instrumente finančnega inženiringa za MSP,
- mikrokredite preko Slovenskega podjetniškega sklada,
- posojila za razvojne investicijske projekte podjetij podeljuje tudi SID banka, ki skrbi za razvoj, zagotavljanje in spodbujanje inovativnih in dolgoročnih finančnih storitev kot dopolnitev na finančnem trgu zaradi zagotavljanja trajnostnega razvoja Slovenije.

Slovenski podjetniški sklad bo še naprej ponujal produkte prek treh finančnih linij, in sicer garancijsko – kreditne linije za MSP, subvencijske linije za MSP in linije za lastniško financiranje. Finančna sredstva bodo znotraj teh linij razdeljena na dva programska sklopa glede na tehnološko intenzivnost, inovativnost in potencial rasti, in sicer za inovativna podjetja s potencialom hitre rasti in razvojno manj intenzivna podjetja.

Za podjetja iz prvega programskega sklopa bodo v letu 2013 na voljo sredstva v skupni višini 86,63 mio. EUR, za podjetja iz drugega pa 35,53 mio. EUR. Tako bodo lahko MSP v letu 2013 skupno uporabila nekaj več kot 122 mio. EUR ugodnih finančnih sredstev, s katerimi bo Sklad predvidoma podprl pribl. 717 projektov v skupni investicijski vrednosti skoraj 158 mio. EUR. V letu 2014 bo podjetjem iz prvega programskega sklopa predvidoma na voljo 37,76 mio. EUR ter 35,53 mio. EUR za podjetja iz drugega programskega sklopa. Skupno bodo podjetja v letu 2014 lahko uporabila predvidoma skoraj 73,29 mio. EUR ugodnih finančnih sredstev, s katerimi bo Slovenski podjetniški sklad predvidoma podprl pribl. 588 projektov v skupni investicijski vrednosti nekaj več kot 142 mio. EUR.

SID banka bo v letih 2013 in 2014 nadaljevala s svojo ponudbo finančnemu trgu dopolnilnih finančnih storitev v obliki i) dolgoročnih namenskih posojilnih linij SID banke prek poslovnih bank, ii) posojil s statusom državne pomoči v okviru ukrepa finančnega inženiringa za spodbujanje tehnološko razvojnih projektov 2011–2013, iii) mikrokreditov Slovenskega podjetniškega sklada v okviru izvajanja druge faze ukrepa mikrofinanciranja, iv) državnih poroštev po Zakonu o poroštvih Republike Slovenije za financiranje investicij gospodarskih družb ter (v) zavarovanja kreditov in investicij. Finančne storitve bo SID banka financirala z zadolževanjem na mednarodnih trgih in pri nadslovesnih institucijah, npr.

¹³ V letu 2012 so se povratni viri financiranja v okviru PIFI izvajali prek Slovenskega podjetniškega sklada in SID banke.

Evropski investicijski banki, Razvojni banki Sveta Evrope, ali izvajala kot agent za Republiko Slovenijo ali zagotavljala z mešanjem sredstev prek spodbujevalne razvojne platforme. Ta platforma pomeni nov pristop pri uporabi javnofinančnih prihodkov in bo pomembno prispevala k izvajanju operativnih programov evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 in drugih finančnih instrumentov EU.

Uporaba razpoložljivih virov za zagon gospodarstva: kohezijska politika v 2013 in 2014

Zaradi omejenih proračunskih virov za zagon gospodarstva bodo ključni vir investicij predstavljala sredstva kohezijske politike EU. Prednost imajo projekti, ki prinašajo čim višjo dodano vrednost in prispevajo k ustvarjanju delovnih mest. V proračunu 2013 je predvidenih 1,1 milijarde EUR kohezijskih sredstev, v proračunu 2014 pa 839 mio EUR. Najpomembnejša področja investicij in ukrepov so znanje (sofinanciranje povezovanja študija s potrebami gospodarstva in trajnostnega razvoja družbe v letih 2013-2015, medpodjetniški izobraževalni centri, usposabljanje zaposlenih, programi za povečanje zaposlitev), podjetnost in inovativnost (razpisi Slovenskega podjetniškega sklada, javni poziv na področju razvoja regij, turistični projekti, državne ceste in kolesarske povezave investicije v železniško infrastrukturo), doseganje zelenega razvoja (energetska sanacija stavb, projekti izgradnje okoljske infrastrukture), vključujoča družba (športna in kulturna infrastruktura, urgentni centri) in področje R&R s povezavi z gospodarstvom: 17 razvojnih centrov, 8 centrov odličnosti in 7 kompetenčnih centrov.

V pripravi so tudi operativni programi za črpanje sredstev iz naslednjega večletnega finančnega okvira 2014-2020, dokončno pa bodo oblikovani šele po sprejetju sektorske zakonodaje v zvezi z VFO 2014-2020 na EU nivoju.

Znanje in ustvarjalnost

Na področju izobraževanja bodo ukrepi usmerjeni v:

- uvajanje oblik in načinov dela za dvig ključnih in poklicnih kompetenc ter različnih vrst pismenosti. V pripravi so posveti o nadaljnjem razvoju poklicnega izobraževanja in možnosti uvajanja dualnega poklicnega izobraževanja, na katerih bodo imeli dejavno vlogo socialni partnerji, ravnatelji, učitelji, tujci z odličnimi tovrstnimi izkušnjami;
- večjo odprtost šol v lokalno skupnost (šola – središče lokalne skupnosti) ter spodbujanja inovativnosti in podjetnosti mladih. Še naprej se bodo krepili vloga medpodjetniških izobraževalnih centrov (MIC), ter razvojna vloga MIC pri načrtovanju in razvoju poklicnih kompetenc, novih poklicnih standardov in programiranju poklicnega usposabljanja za potrebe regijskega gospodarstva;
- za prožnejše prehode med izobraževanjem in zaposlitvijo ter za krepitev mobilnosti učencev, dijakov in strokovnih delavcev ter prehajanja učiteljev v svetovalne institucije in na univerze (job rotation) in nazaj;
- razvoj in spodbujanje ključnih kompetenc (bralne, finančne, IKT, trajnostne);
- dvig kulturnega in socialnega kapitala v deprivilegiranih regijah;
- uspešnejše vključevanje ranljivih skupin v sistem vzgoje in izobraževanja;
- izboljšanje sodelovanja visokošolskih ustanov z gospodarstvom in negospodarstvom;
- izboljšanje sodelovanja visokošolskih ustanov z javnimi raziskovalnimi zavodi, kar vključuje vzajemno prehajanje kadrov med njimi;
- postopno povezovanje univerz in manjših javnih raziskovalnih zavodov ipd.
- usposabljanje podjetnikov in zaposlenih – razvoj in spodbujanje ključnih poklicnih kompetenc.

Področje kulturnih in kreativnih industrij v Sloveniji še ni dobro razvito, zato ministrstvo za kulturo na tem področju načrtuje investicijske in programske novosti. Za njegov razvoj bodo v Nacionalnem programu za kulturo 2013–2017 vzpostavljeni učinkoviti mehanizmi sodelovanja med kulturo, gospodarstvom, znanostjo in izobraževanjem, obenem pa tudi podpora projektom in programom, ki se bodo odvijali na presečišču lokalnega, nacionalnega in mednarodnega. Do 2014 bodo izvedena investicijska vlaganja za izvajanje novih programov in nova delovna mesta z visoko dodano vrednostjo ter za promocijo ustvarjalnosti pri razvoju gospodarstva. Del se nanaša na kreativne industrije z ožjega področja oblikovanja in arhitekture (Center Rog...), del pa na ambiciozne projekte kulturnega turizma (Vila Vipolže, Park vojaške zgodovine Pivka, Ljubljanski grad...). Cilj do 2015 je, da s temi projekti pridobimo najmanj 100 delovnih mest, ki se bodo lahko financirala z izvajanjem dejavnosti na trgu.

4.3.6. Skrb za zdravje, družbo in okolje

Dostopno in kakovostno javno zdravstvo

Slovenija ima javni zdravstveni sistem, ki temelji na načelih solidarnosti in široke dostopnosti. Z gospodarsko krizo se v zadnjih letih izrazito povečuje razkorak med zdravstvenimi potrebami prebivalstva in možnostmi financiranja zdravstva. Problem finančne vzdržnosti zdravstvenega sistema nastaja zaradi:

- neučinkovitosti v organizaciji dela in mreži javne zdravstvene službe, ki odraža zgodovinske okoliščine in posamične interese na lokalni in državni ravni;
- načina financiranja, ki v spremenjenih ekonomskih razmerah in zmanjševanju prihodkov od prispevkov ob veljavni košarici zdravstvenih pravic ne zagotavlja finančne vzdržnosti;
- spremenjene demografske strukture in naraščajočega števila kroničnih nenalezljivih bolezni;
- novih postopkov, tehnologij in inovativnih zdravil ter novih medicinsko tehničnih pripomočkov.

Dosedanji (kratkoročni) ukrepi so bili usmerjeni predvsem v večanje prihodkov in zmanjševanje odhodkov javne zdravstvene blagajne. Dolgoročno bomo finančno vzdržnost sistema zdravstvenega varstva dosegli s strukturnimi reformami, na naslednjih področjih :

- i. **Organizacija in mreža javne zdravstvene službe** (Zakon o zdravstveni dejavnosti – ZZDej):
 - Določitev mreže in krepitev **primarne ravni** zdravstvenega varstva sta ključni za dolgoročno stabilnost zdravstvenega sistema. S krepitvijo primarne ravni bomo razbremenili sekundarno raven zdravstvenega varstva in dolgoročno zmanjšali stroške, saj bo celovitejša obravnava na primarni ravni zmanjšala obseg napotitev na višje ravni, kjer je obravnava bistveno dražja. Manjše enote (zdravstveni domovi) bodo organizacijsko povezani v večje.
 - Določitev mreže in racionalnejša organizacija **bolnišničnega zdravstvenega varstva**: zakonsko bo predvidena večja povezanost posameznih zdravstvenih izvajalcev na sekundarni ravni in s tem učinkovitejše vodenje in upravljanje z viri. Povezanost zdravstvenih izvajalcev na širšem področju bo omogočila specializacijo javnih zavodov na ravni akutnih obravnav, učinkovitejše izvajanje javnih naročil in skupno izvajanje podpornih dejavnosti. Takšna organizacija bo učinkovitejša z vidika stroškov in kakovosti zdravstvenih obravnav.
 - Organizacijsko učinkovitejše vodenje in usmeritve na področju javnega zdravja. Iz enega nacionalnega in desetih območnih javnih zavodov sta bila z novelo ZZDej oblikovana dva nacionalna javna zdravstvena zavoda z območnimi enotami. Z dokončno uveljavitvijo bomo dosegli učinkovitejši, enovit in enakomernejši razvoj javnega zdravja.
 - Dosledno **ločevanje med javnim in zasebnim** zdravstvom (med javnimi in zasebnimi sredstvi), s poudarkom na javnem zdravstvu.
 - Ureditev področja **specializacij**: načrtovanje, razpisi, program, trajanje. Načrtovana je uvedba sekundariata za zdravnike.
 - Ureditev sistema podeljevanja **koncesij**.
 - Učinkovitejša procesna **povezanost zdravstvenih obravnav** med primarno, sekundarno ter terciarno ravni osredotočena za obravnavo pacienta
 - **Odgovornejše upravljanje in vodenje** z razpoložljivimi viri zaradi zagotavljanja kvalitetnih zdravstvenih storitev

Rok za sprejem predloga ZZDej je november 2013. Finančni učinki so dolgoročni, v letu 2014 1,5%, v naslednjih letih pa do 5% sredstev.

- ii. **Financiranje zdravstvenega varstva** (Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju – ZZVZZ). Predvidena je sprememba v dveh fazah:
 - **Interventni zakon** v okviru novele ZZVZZ, s katerim bomo sprejeli nujne ukrepe za izboljšanje finančnega stanja v zdravstvu in z odpravo nesorazmerij pri vplačevanju prispevkov za zdravstvo povečali solidarnost. To bodo hkrati izhodišče za celovito spremembo ZZVZZ. V interventnem zakonu bodo sprejeti tudi ukrepi, za uveljavitev Direktive o čezmejnem zdravstvenem varstvu, ki prične veljati v oktobru 2013. Rok za sprejem je julij 2013. Finančni učinki so ocenjeni v letnem povišanju prihodkov za 93 milijonov evrov.

- **Z novim ZZVZZ** bomo sprejeli sistemske ukrepe za dolgoročno vzdržnost javnega zdravstvenega sistema, pri čemer bomo tudi v bodoče zagotavljali solidarnost in vzajemnost. Za naročanje in zakup storitev bomo vzpostavili tržni mehanizem in tekmovalnost. Na novo in podrobneje bomo določili košarico pravic, z razmejitvijo zdravstvenih storitev na tiste, ki se pokrivajo iz obveznega (ali obveznih) zdravstvenega zavarovanja in na druge, za katere bo potrebno plačevati »iz žepa« ali za katere se bomo lahko dodatno prostovoljno zavarovali. Povečali bomo odgovornost posameznika za lastno zdravje. Iz obveznega zdravstvenega zavarovanja (OZZ) bomo izločili obveznosti, ki ne sodijo vanj (pogrebne, posmrtnine, sredstva za raziskovalno dejavnost ...). Rok za sprejem je junij 2014. Finančni učinki bodo dolgoročni in bodo prispevali k vzdržnosti sistema zdravstvenega varstva.

iii. **Preskrbo z zdravili in medicinsko tehničnimi pripomočki (MTP).**

Zagotovili bomo učinkovit nadzor pri prometu z zdravili, dostopnost, varnost in stroškovno učinkovitost. Z novim **Zakonom o zdravilih** v slovenski pravni red prenašamo dve direktivi, ki urejata področje farmakovigilance in preprečevanje vstopa ponarejenih zdravil. Rok za sprejem je september 2013.

Področje financiranja, organiziranja in zagotavljanja učinkovite mreže lekarn ureja **Zakon o lekarniški dejavnosti**, kjer kot dodatno dejavnost uvajamo farmacevtsko obravnavo, ki bo izboljšala stanje na področju polifarmacije in zmanjšala količino neporabljenih in zavrženih zdravil. Rok za sprejem je november 2013.

Neposredne prihranke iz obeh zakonov ocenjujemo na 15 milijonov evrov letno. Zaradi boljše obravnave predvidevamo tudi dolgoročne prihranke.

E – zdravje: k enostavnejšim in učinkovitejšim postopkom ter izboljššanemu pretoku informacij in večjemu nadzoru nad zdravstvenimi storitvami bo prispevala izpeljava projekta **e-zdravje**. Vzpostavljena je bila interoperabilna hrbtnica, do konca 2013 bomo pilotno pričeli s projekti e-recept in e-naročanje.

Socialna varnost in socialna vključenost

- Do konca 2013 bo sprejeta sprememba Zakona o **uveljavljanju pravic iz javnih sredstev** in Zakona o socialnovarstvenih prejemkih. Spremembe so predvidene zaradi poenostavitve postopkov odločanja o posameznih pravicah, bolj sprotnega upoštevanja dohodkov, na podlagi katerih se odloča o pravicah, in nekaterih sprememb pri upoštevanju premoženja za odločanje o upravičenosti do transferjev in subvencij.
- Do konca leta 2013 bo pripravljen predlog zakona, ki bo urejal izvajanje dejavnosti **dolgotrajne oskrbe** in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo. Predvidena je opredelitev prispevka, s katerim bo poleg aktivnega obremenjeno tudi neaktivno prebivalstvo, s čimer bo poleg združitve vseh sredstev za dolgotrajno oskrbo na enem mestu in drugih sprememb zagotovljena finančna vzdržnost sistema dolgotrajne oskrbe. Namen zakona je omogočiti razvoj enotnega, celovitega sistema dolgotrajne oskrbe in dolgoročno prispevati tudi k zmanjšanju tveganja revščine med starejšimi. Z zakonom bodo zdravstvene in socialne storitve povezane v enovit sistem, prednost pri izvajanju storitev pa bodo imele tiste, ki se izvajajo na domu upravičenca ali v lokalnem okolju. Poseben poudarek bo namenjen preventivi, zgodnji rehabilitaciji in uporabi IKT.
- V letu 2013 se začneja **reorganizacija centrov za socialno delo**, katere namen je izboljšati dostopnost in dosegljivost njihovih storitev. Centri za socialno delo bodo okrepili svojo povezovalno vlogo s službami z drugih področij (uradi za delo, zdravstvene službe, šolske svetovalne službe, policija ipd.) in tudi nevladnimi organizacijami, ki izvajajo različne programe za ranljive skupine. Poskusno se bo projekt reorganizacije centrov za socialno delo začel izvajati v drugi polovici leta 2013 v eni od manjših slovenskih regij.
- V letih 2013 in 2014 je predviden nadaljnji razvoj programov **socialne aktivacije**, namenjenih posameznikom ranljivih skupin, ki so zaradi svojih težav ali določenih značilnosti težko zaposljive in/ali zelo oddaljene od trga dela. Narejena bo povezava med programi socialne aktivacije in razvojem socialnega podjetništva.
- Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 bodo pripravljene izvedbeni načrti na državni in regijskih ravneh. V njih bodo podrobneje opredeljeni cilji glede razvoja in posodobitve socialnovarstvenih storitev in programov s poudarkom na

širjenju ponudbe, vpeljevanju sodobnih inovativnih pristopov, krepitvi strokovne avtonomije in širitvi skupnostnih oblik pomoči in varstva. Do konca junija 2013 bo sprejeta Strategija za razvoj socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016, ki bo podlaga za pripravo in financiranje ukrepov za izvedbo omenjene strategije.

Spodbujanje zaposlovanja

- Posebnih spodbud bodo deležni delodajalci, ki bodo zaposlene vključevali v javno veljavne programe Usposabljanje za življenjsko uspešnost. Cilj teh posebnih programov je razvijanje temeljnih zmožnosti za kakovostno opravljanje dela, ustvarjanje razmer za ohranjanje in zviševanje ravni temeljnih zmožnosti na delovnem mestu. Ciljna skupina so manj izobraženi odrasli (deset ali manj let šolanja), pretežno prebivalci podeželja. Ministrstvo za kulturo v letih 2013 in 2014 načrtuje vzpostavitev podpornih sistemov za izboljšanje položaja in možnosti delovanja samozaposlenih in nezaposlenih na področju kulture. Pri tem izvaja projekt Nove karijerne perspektive, ki je usmerjen k spodbujanju zaposljivosti nezaposlenih in samozaposlenih mladih do 37 let, tako da jih vključuje v izvajanje programov javnih zavodov s področja glasbene in uprizoritvene umetnosti. Z javnim razpisom za vključevanje mladih likovnih umetnikov v razstavne projekte galerij se bo omogočilo vključevanje mladih likovnih ustvarjalcev na trg dela, s projektom Povabimo umetnika – spodbudimo ustvarjalnost pa bo mlade do 36 let z zaključeno umetniško ali družboslovno visokošolsko izobrazbo pritegnilo k izvajanju kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Cilj je, da se na ta način pritegne najmanj 40 ustvarjalcev in se jih vključuje v javne programe s področja kulture.
- Za spodbujanje zaposlovanja starejših bodo podeljene subvencije za zaposlitev za polni delovni čas za obdobje 18 mesecev in s tem povečanje odliva oseb iz ciljne skupine v zaposlitev.
- Na področju javnih del za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva bo del sredstev namenjen za izvajanje programov javnih del in ustanavljanju socialnih podjetij tipa B, v katerih bi se zaposlovala ranljive skupine oseb. V katalogu javnih del bomo določili vsebine, najprimernejše za spodbujanje ustanavljanja socialnih podjetij tipa B (npr. pomoč na domu za starejše in invalide, razvoj podeželja, socialna pomoč na kmetiji, nekateri programi s področja varstva okolja in urejanja javnih površin, pomoč pri razvoju in pospeševanju turizma, pomoč na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij).
- Prenova ukrepov za spodbujanje zaposlovanja invalidov, da se jim bo omogočilo preživljanje z lastnim delom na odprtem trgu dela. S celovito prenovo olajšav pri plačevanju davkov in prispevkov in neposrednih spodbud delavcem in delodajalcem, izboljševanjem možnosti za vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje in programi, namenjenimi aktivnemu iskanju zaposlitve, bomo pospeševali zaposlovanje invalidov.
- Ministrstvo, pristojno za kulturo, načrtuje spremembe normativnih podlag za izboljšanje možnosti delovanja samozaposlenih v kulturi .

Promet, infrastruktura in energetika

- **Letna dajatev za uporabo vozil v cestnem prometu** je stabilen namenski vir za financiranje vlaganj in vzdrževanja javne prometne infrastrukture. Ta se je novembra 2012 zvišala za 20%. Skupni finančni učinki so 22 mio EUR letno. Do leta 2012 so bila sredstva namensko uporabljena za javno železniško infrastrukturo, od 2012 se je možnost uporabe namenskih sredstev razširila na celotno javno prometno infrastrukturo, kar je zlasti pomembno za financiranje razvoja državnega cestnega omrežja.
- Pripravlja se sistem financiranja nakupa novih **ekovozil**, in sicer tovornih vozil in avtobusov (kategorije vozil: N₂ in N₃ ter M₂ in M₃), katerih motor ustreza emisijskim zahtevam EURO VI. Ta vozila so prijaznejša za okolje glede na emisijske lastnosti.
- V pripravi je tudi **program razvoja javne prometne infrastrukture** za obdobje 2013–2020 z vizijo do 2030, katerega cilj je določiti prednostna vlaganja v prometno infrastrukturo v naslednjih letih, ki bodo temeljila na prometnih potrebah, ekonomski upravičenosti, skrbi za okolje, spodbujanju gospodarstva in enakomernega regionalnega razvoja.
- S projektom **Integriranega javnega potniškega prometa** bo uveljavljen sistem enotne vozovnice, usklajeni bodo vozni redi med železniškim potniškim prometom, avtobusnimi linijskimi prevozi in mestnim prometom. Sistem subvencioniranja mesečnih vozovnic za dijake in študente bo dopolnjen s polletnimi in letnimi vozovnicami ter dopolnjenimi merili, kar bo dodatno spodbudilo uporabo javnega prevoza. V skladu z uveljavljenim sistemom integriranega javnega potniškega prometa bo pripravljen nov razpis za podelitev koncesij.

- S shemo podpor za rabo **obnovljivih virov energije** je bilo v letu 2012 na novo postavljenih in priključenih na omrežje za 108 MW proizvodnih naprav. Zaradi visokih stroškov, ki bremenijo končne porabnike električne energije, pa bo prenovljena tako, da bo omejena na razpoložljiva sredstva, pri čemer se bodo spodbujale stroškovno učinkovitejše tehnologije. Poleg tega se bo zagotovilo financiranje sheme še iz drugih virov, tako da stroški spodbujanja ne bodo bremenili izključno odjemalcev električne energije.
- V okviru sheme za povečanje **energetske učinkovitosti**, ki dobaviteljem vseh energentov nalaga obveznost, da dosežejo letno 1-odstotni prihranek energije, se povečuje delež prihrankov, ki jih dosežejo sami distributerji energije v okviru svojih programov.
- Prenovljen **Nacionalni energetski program** (NEP) je bil pripravljen leta 2011, končala se je javna razprava. Na tej podlagi je predvidena priprava strateškega dokumenta Nacionalni energetski koncept, ki bo načrtoval usmeritve za doseganje zavez podnebno-energetskega svežnja.

Skrb za okolje

- Za izboljšanje kakovosti **vodotokov** bo pospešena gradnja ustrezne infrastrukture za odvajanje in čiščenje odpadnih voda; te dejavnosti bodo pospešene tudi s pomočjo sredstev EU. Enako pospešeno se bo nadaljevala gradnja infrastrukture za oskrbo s pitno vodo. Pri obvladovanju poplavne ogroženosti smo v Sloveniji določili 61 območij pomembnega vpliva poplav, na katerih lahko ob ekstremnih poplavnih dogodkih nastane največja škoda. Okvir za spremljanje dejavnosti obvladovanja poplavne ogroženosti zajema gradbene in negradbene protipoplavne ukrepe, ki bi lahko prispevali h krepitvi oziroma zagonu gospodarstva, še posebej v gradbeništvu.
- Pri **ravnanju z odpadki** se bodo ukrepi še naprej osredotočali na vzpostavitev ustrezne regionalne infrastrukture in odpravo starih bremen. V letu 2013 bodo sprejeti operativni programi ter v skladu z njimi pripravljene ukrepi za zmanjšanje količin odpadkov in doseganje ciljev glede njihove predelave in ponovne uporabe, da bi področje ravnanja z odpadki oblikovali kot razvojno priložnost in kot področje novih zelenih delovnih mest ter tako postali družba s sklenjenimi snovnimi zankami.
- V letu 2013 bo pripravljenih vseh sedem načrtov za **kakovost zraka**, ki bodo usmerjeni v čim hitrejšo zmanjševanje čezmerne onesnaženosti z delci PM10. Za izvajanje načrtov bo treba s finančnimi in drugimi spodbudami aktivirati vlaganja gospodinjskih in toplotno izolacijo stavb ter sodobnejše ogrevalne sisteme. Omogočiti bo treba tudi razvoj sistemov za daljinsko ogrevanje. V prometu so ukrepi osredotočeni predvsem na povečevanje deleža javnega prometa na račun individualnega motoriziranega prometa.
- **Gozdovi**, ki v Sloveniji pokrivajo 60 % površine, so pomembni za doseganje zelenega razvoja. Z novimi gozdnogospodarskimi načrti določamo bistveno višji možni posek ter potrebna vlaganja, ki bodo zagotavljala trajnostne gospodarske učinke gozdov v prihodnje. Za dvig konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji je sprejet poseben akcijski načrt, katerega ključni cilji so ustvarjanje trga za lesne proizvode in storitve, povečanje poseka in negovanosti gozdov, povečanje količine in predelave lesa na višjih zahtevnostnih stopnjah z novimi tehnologijami ter nova delovna mesta in rast dodane vrednosti na zaposlenega v lesnopredelovalni panogi.
- V **ribištvu** in akvakulturi bomo še naprej izvajali ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti na ribiških plovilih ter vlagali v akvakulturne in predelovalne objekte, pa tudi v povečanje proizvodnje in zagotavljanje večje samooskrbe z ribami.
- V okviru **Programa razvoja podeželja** bomo izvajali kmetijsko-okoljske ukrepe, katerih cilj je vzpostavitev ravnotežja med kmetijsko pridelavo in varovanjem narave in okolja, npr. ukrepe za zmanjšanje erozije, povečanje vsebnosti organskih snovi v prsti, prav tako pa se bodo izvajali ukrepi za prilagajanje zahtevam kmetovanja na vodovarstvenih območjih, za prevzem okolju prijaznejših načinov kmetovanja, prilagajanje okoljskim standardom in podnebnim razmeram, za ohranjanje kmetijske pridelave na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijstvo. Uveljavljanje koncepta trajnostnega kmetijstva bo pripomoglo k ustreznemu gospodarjenju in ohranjanju naravnih virov (kakovosti voda, zraka, tal) ter biotske raznovrstnosti.¹⁴

¹⁴ Resolucija o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 (Uradni list RS, št. 25/11).

5 DOSEGANJE SPECIFIČNIH PRIPOROČIL EVROPSKE KOMISIJE IZ LETA 2012

1. priporočilo: javne finance

Izvršitev proračuna za leto 2012 in okrepitev proračunske strategije za leto 2013 z zadostno opredeljenimi strukturnimi ukrepi ter pripravljenost sprejeti dodatne ukrepe, da bi do leta 2013 vzdržno zagotovili popravek čezmernega primanjkljaja in doseganje strukturne prilagoditve, določene v priporočilih Sveta v skladu s postopkom o čezmernem primanjkljaju. Zagotovitev ustrezne strukturne prilagoditve, da bi dovolj napredovali pri doseganju primernega srednjeročnega cilja za proračunski položaj, med drugim pri doseganju referenčne vrednosti za odhodke. Okrepitev srednjeročnega proračunskega okvira, vključno z izdatkovnim fiskalnim pravilom, tako da zagotovljeno, da bo bolj zavezujoč in preglednejši.

Slovenija je v letu 2012 prvič po začetku krize resneje posegla v obseg in strukturo javnih izdatkov. Z znižanjem plač v javnem sektorju, znižanjem sredstev za nekatere socialne transferje, znižanjem stroškov zdravstvenih storitev in krčenjem investicijske potrošnje se je primanjkljaj sektorja države za leto 2012 znižal na 4,0 % (ESA 95)¹⁵. K temu so prispevali tudi nekateri ukrepi pri prihodkih, predvsem zvišanje trošarin, uvedba dajatve CO₂ na pogonska goriva in zvišanje nekaterih okoljskih dajatev.

Ukrepi, sprejeti v letu 2012 z Zakonom za uravnoteženje javnih financ

Da bi dosegli strukturno prilagoditev javnofinančnih odhodkov, je bila z Zakonom za uravnoteženje javnih financ (v nadaljevanju: ZUJF) izvedena vrsta ukrepov, ki posegajo v finančne obveznosti države. Najpomembnejši so ukrepi za omejevanje stroškov dela, ki veljajo za vse zaposlene v javnem sektorju (opredeljeno po Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju: državni organi in samoupravne lokalne skupnosti, javne agencije, javni skladi, javni zavodi in javni gospodarski zavodi ter druge osebe javnega prava, ki so posredni uporabniki državnega proračuna ali proračuna lokalne skupnosti). Podatki kažejo, da so bile izplačane bruto plače pri pravnih osebah javnega sektorja za leto 2012 glede na leto 2011 nižje za okoli 1,5 %, pri čemer so ukrepi začeli veljati v drugem polletju 2012. Poleg nadaljnje zamrznitve usklajevanja plač, napredovanja in omejitev pri izplačilih delovne uspešnosti so bile tudi znižane osnovne plače, regres za letni dopust¹⁶, drugi osebni prejemki zaposlenim ter odpravljeni tretja in četrta četrtna plačnih nesorazmerij. Poleg navedenih so med uveljavljenimi ukrepi tudi:

- znižanje višine nadomestila za brezposelne: denarno nadomestilo se prve tri mesece izplačuje v višini 80 %, v nadaljnjih devetih mesecih pa v višini 60 % od osnove. Po poteku tega obdobja se denarno nadomestilo izplačuje v višini 50 % od osnove. Hkrati je bila znižana zgornja meja višine denarnega nadomestila za brezposelnost;
- znižanje višine starševskega nadomestila za nego otroka na 90 % osnove;
- omejitev nadomestila za nego otroka z 2,5 na 2-kratnik povprečne plače;
- ukinitvev otroških dodatkov za družine z višjimi dohodki;
- za darilo ob rojstvu otroka ter pri dodatku za veliko družino se upošteva premoženjski cenzus;
- znižana subvencija za plačilo vrtca za drugega otroka, vključenega v vrtec, na 30 %, za vse druge otroke vrtec ostaja brezplačen;
- subvencije za šolsko prehrano se omogočijo samo socialno šibkim učencem in dijakom;
- subvencije za prehrano za študente se ukinejo med 15. julijem in 15. avgustom;
- subvencije za samozaposlene v kulturi so vezane na premoženjski status;

¹⁵ Podrobnejši podatki o finančnih učinkih ukrepov, opisanih v tem delu, so v Programu stabilnosti, dopolnitev 2013.

¹⁶ Višje delovno sodišče je 16. 3. 2013 odločilo, da je drugi odstavek 176. člena ZUJF, ki določa višino regresa za letni dopust javnih uslužbencev za leto 2012, v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije. Iz navedenega razloga bodo v letu 2013 prihranki iz stroškov dela države za to razliko vračali manjši od načrtovanih.

- nižji letni dodatki za upokojence, in sicer obratno sorazmerno glede na višino pokojnine;
- nižje pokojnine, ki nimajo podlage v plačanih prispevkih¹⁷;
- povišana koncesijska dajatev na delo študentov in dijakov z 12 % na 23 % ter nižji delež te dajatve, ki jo prejmejo posredniki študentskega dela (preusmerjen v sklad za štipendije);
- omejena višina bolniških nadomestil, ki jih krije zdravstvena zavarovalnica;
- ukinjena nadomestila za bolniško odsotnost za brezposelne;
- spremembe cenovnih standardov za medicinskotehnične pripomočke;
- znižan delež kritja zdravstvenih storitev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Na prihodkovni strani so bile z ZUJF v začetku leta 2012 uveljavljene rešitve, ki so povečale prihodke državnega proračuna iz davčnih dajatev tako, da so se obremenili dohodki ter transakcije, ki nimajo neposrednega negativnega vpliva na konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Namen celote ukrepov na prihodkovni strani proračuna je bil enakomerneje porazdeliti breme stroškov javnofinančne konsolidacije med zavezance, omejiti zlorabe na davčnem področju, povečati učinkovitost plačevanja davkov in z dodatnimi obremenitvami nekaterih dejavnosti zagotoviti dodatne prihodke državnega proračuna. Sprejeti zakon vsebuje nekatere davčne ukrepe, ki so imeli vpliv na prihodke že v letu 2012 oziroma s 1. januarjem 2013:

- povišanje splošne stopnje davka na dohodke od kapitala in davka na dobiček od odsvojitve izvedenih finančnih instrumentov s sedanjih 20 na 25 % od leta 2013 dalje kot trajni ukrep;
- leta 2013 se dohodninska lestvica spremeni tako, da se prestavi meja razreda za 41 %. S tem se bo stopnja dohodnine v višini 41 % ob predpostavki upoštevanja samo splošne olajšave in obveznih prispevkov za socialno varnost, ki se priznajo kot odbitna postavka, uporabila pri dohodku v višini 1,5-kratnika povprečne plače. Kot začasen ukrep za leti 2013 in 2014 pa se k tej lestvici doda nov 4. davčni razred za dohodke nad zneskom petih povprečnih plač s stopnjo 50 %;
- uvedba dodatnega davka na vodna plovila v letu 2013, ki bo prihodek državnega proračuna in ne občinskih proračunov (kot to velja za veljavni davek na vodna plovila);
- uvedba (od 1. julija 2012 dalje) dodatnega davka na motorna vozila, ki se odmerja za vozila s prostornino motorja 2.500 ccm ali več (oziroma pri motornih kolesih s prostornino motorja 1.000 ccm ali več);
- uvedba davka na nepremično premoženje pravnih in fizičnih oseb v skupni vrednosti nad 1 mio. EUR, če se to premoženje ne uporablja za opravljanje dejavnosti. Davek se plačuje po stopnji 0,5 % od vrednosti za premoženje, vredno med 1 in 2 mio. EUR, in po stopnji 1 % za premoženje, vredno nad 2 mio. EUR. Uvedba tega davka je začasna, in sicer se bo davek plačeval le v drugi polovici leta 2012, za leti 2013 in 2014;
- uvedba davka na dobiček zaradi spremembe namembnosti zemljišč, s katerim se je z letom 2013 uvedla nova protišpekulativna dajatev na dobiček, ki nastaja zaradi spremembe namembnosti zemljišča praviloma iz kmetijske rabe v zemljišče za gradnjo stavb.

Z ZUJF je začel veljati tudi mehanizem, na podlagi katerega lahko vlada v letu 2014 poviša splošno stopnjo DDV za največ tri odstotne točke ob ugotovljenem presežnem primanjkljaju nad 3 % BDP v letu 2013.

Sprejeti ukrepi za povečanje javnofinančnih prihodkov v letih 2013 in 2014

Vlada je v proračunih za leti 2013 in 2014 sprejela nekatere dodatne ukrepe za zagotavljanje javnofinančnih prihodkov v državni proračun. Obenem pa so bile na drugi strani sprejete stimulative davčne spremembe, katerih cilj sta predvsem spodbuditev gospodarske aktivnosti in večja administrativna poenostavitve pri prostovoljnem izpolnjevanju davčnih obveznosti davčnih

¹⁷ Ustavno sodišče Republike Slovenije je 14. 3. 2013 odločilo, da se drugi, tretji in četrti odstavek 174. člena ZUJF, s katerim so se zniževale nekatere vrste pokojnin, razveljavijo. Posledično to pomeni, da učinek ZUJF v delu, ki se nanaša na znižanje izdatkov za pokojnine, ne bo realiziran v predvidenem obsegu.

zavezancev, da se podpre gospodarska rast in doseže vzdržnost javnih financ. Nekateri bistveni ukrepi, ki vplivajo na javnofinančne prihodke v letih 2013 in 2014:

- meja za obvezen vstop v sistem obračunavanja DDV je povišan s sedanjih 25.000 evrov na 50.000 evrov obdavčljivega prometa, kar bo občutno poenostavilo davčno poslovanje najmanjših poslovnih subjektov, hkrati pa omogočilo, da se lahko dejansko uveljavijo administrativne poenostavitve pri odmeri davka od dohodka iz dejavnosti ter davka od dohodka pravnih oseb;
- postopno povišanje najnižjega zneska trošarine na cigarete ter sprememba razmerja med posebno in proporcionalno trošarino. Kot dodaten ukrep so bila s spremembo zakona o trošarinah vladi dodeljena dodatna pooblastila za ukrepanje pri spreminjanju višine trošarin na energente, električno energijo, alkohol in alkoholne pijače ter tobačne izdelke, vključno z uvedbo pooblastil za ukrepanje pri obsegu vračil plačane trošarine za določene namene, kar bo vladi omogočilo hitro prilagajanje trošarinske politike glede na dejanske ekonomske in javnofinančne razmere;
- uvedba sistema pavšalne obdavčitve dohodka, v okviru katerega se davčna osnova določa z ugotavljanjem normiranih in ne dejanskih odhodkov. To za najmanjše poslovne subjekte pomeni oblikovanje spodbudnega poslovnega okolja za razvoj novih podjetniških idej, obenem pa bo lahko tudi ureditev obdavčevanja spodbudno vplivala na obseg obstoječih dejavnosti in evidentiranje novih poslovnih subjektov;
- omejevanje koriščenja davčnih izgub iz preteklih davčnih obdobij – ta pravica se omeji na največ 50 % davčne osnove davčnega obdobja. Cilj ukrepa je predvsem doseči večjo predvidljivost in višje prihodke proračuna;
- posebna dohodninska olajšava za študente se zniža za 25 %;
- cedularna obdavčitev za dohodke iz oddajanja premoženja v najem po proporcionalni stopnji v višini 25 %;
- davek na finančne storitve obdavčuje provizije, ki jih finančne institucije zaračunavajo za opravljanje finančnih storitev in so v skladu z zakonom, ki ureja davek na dodano vrednost, oproščene plačila DDV, vključno s storitvami zavarovalnih posrednikov in zastopnikov. Izvzete so le storitve upravljanja investicijskih skladov ter storitve v zvezi s transakcijami z vrednostnimi papirji, saj bodo te transakcije obdavčene s predvidenim evropskim davkom na finančne transakcije. Zakon je začel učinkovati 1. marca 2013;
- spremembe zakona o davku na bilančno vsoto bank, s katerimi je bil v primerjavi z do tedaj veljavnim zakonom bolj poudarjen javnofinančni vidik zaračunavanja tega davka in zato zaostrene zahteve za zniževanje davčnih obveznosti;
- vlada je leta 2013 spremenila obremenitev motornih vozil tako, da se vozilom progresivno poviša znesek letne dajatve za motorna vozila;
- zaradi hkratnega povečanja proračunskih prihodkov in spodbujanja varstva okolja so povišane okoljske dajatve in koncesije. Z vidika proračunskih prihodkov je bistveno povišanje dajatve CO₂ za 15 %, vključno z dajatvijo CO₂ na pogonsko gorivo. Bistvo okoljskih dajatev je spodbujanje povzročiteljev in uporabnikov k učinkoviti in trajnostni rabi naravnih virov zaradi ohranjanja okolja ob sočasni spodbudi gospodarske rasti, ki jih zagotavljajo zelene oziroma okolju prijazne tehnologije;
- zaradi dodatne obremenitve oseb, ki imajo v lasti nepremično premoženje, se je razširil krog obdavčitve z davkom na nepremično premoženje večje vrednosti. Za leti 2013 in 2014 se je spodnja meja znižala z 1 mio. EUR na 500.000 EUR vrednosti, v obdavčitev pa so zajete vse stanovanjske nepremičnine, razen stanovanj v javni rabi.

Ob obravnavi predloga proračunov za leti 2013 in 2014 je bilo dogovorjeno, da se zaradi povečanja javnofinančnih prihodkov med drugim uvedeta dva nova posredna davka – davek na brezalkoholne pijače z vsebnostjo sladkorja oziroma sladil in davek na vplačilo srečk v sistemu prirejanja klasičnih iger na srečo. Za uvedbo teh dajatev je treba sprejeti dva nova zakona.

Vlada bo nadaljevala politiko prilagajanja trošarin razmeram na trgu in glede na ekonomske okoliščine iskala primerno ravnotežje med cilji javnofinančne konsolidacije in zagotavljanjem konkurenčnega poslovnega okolja.

Eden bistvenih sklopov ukrepov za uravnoteženje javnih financ so dejavnosti za zmanjšanje davčnih utaj. Vlada je pripravila ukrepe, ki prispevajo k enostavnejšemu in preglednejšemu davčnemu sistemu,

ki zagotavlja popolnejše zajetje pobiranja davkov ob manjših stroških izpolnjevanja davčnih obveznosti pri davčnih zavezanecih in upravljanja sistema pobiranja davkov pri davčnih organih.

Dodatne učinke za večjo učinkovitost davčnega nadzora vlada pričakuje tudi od projekta združevanja davčne in carinske uprave v enotno finančno službo za pobiranje javnofinančnih prihodkov, vendar bodo tu predvsem dolgoročni učinki.

Ukrepi za zniževanje stroškov dela v javnem sektorju

Z uveljavitvijo ukrepov v ZUJF se je v letu 2012 število zaposlenih v javnem sektorju začelo zmanjševati. Do sprejema tega zakona se je od leta 2006 dalje število zaposlenih postopno zmanjševalo le v upravnem delu javnega sektorja, medtem ko je v storitvenem delu javnega sektorja ves čas naraščalo. Z ZUJF so bili namreč sprejeti trije sklopi ukrepov, ki vplivajo na stroške delovanja oziroma varčevanja javnega sektorja, in sicer:

- omejevanje zaposlenih in omejevanje sklepanja drugih pogodb v javnem sektorju,
- znižanje plač zaposlenih v javnem sektorju (linearno znižanje za 8 % ob istočasni odpravi nesorazmerij v osnovnih plačah ter ukinitvijo varovanih plač),
- poenotenje sistemske ureditve ter znižanje povračil stroškov in drugih prejemkov zaposlenih v javnem sektorju.

Politika zmanjševanja števila zaposlenih in obsega finančnih sredstev za plače zaposlenih v javnem sektorju se nadaljuje tudi v letih 2013 in 2014.

Tabela 7: Gibanje števila zaposlenih in mase sredstev za plače zaposlenih v javnem sektorju

	December 2011	Maj 2012	December 2012	Februar 2013	Razlika feb. 2013/maj 2012
Število zaposlenih	160.868	161.826	159.214	157.534	-4.292 oziroma 2,7%
Masa za plače (EUR)	293.754.100	296.082.477	282.588.724	276.077.528	-20.004.949 oziroma 6,8%

Vir: AJPES. Opomba: Število zaposlenih pri pravnih osebah, na podlagi opravljenih ur.

Rast števila zaposlenih, za katere velja Zakon sistemu plač v javnem sektorju, se je v letu 2009, ko se je zasebni sektor že odzval na krizo z zmanjševanjem zaposlenosti, še pospešila in se šele v zadnjih dveh letih upočasnila pod 1 %, medtem ko se število zaposlenih v zasebnem sektorju znižuje vse od leta 2009. Še vedno prikazana rast števila zaposlenih v javnem sektorju v letu 2012 na medletni ravni je posledica dejstva, da se je število zaposlenih v javnem sektorju v prvi polovici leta 2012 še povečevalo, in je začelo padati v juniju 2012, ob uveljavitvi ZUJF. Povsem utemeljno je tako v letu 2013 pričakovati negativno medletno rast zaposlenih v javnem sektorju.

Tabela 8: Medletna rast števila zaposlenih* po podatkih AJPES (v %), 2006–2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Skupaj število zaposlenih	2,7	3,1	2,4	-4,5	-2,6	-1,6	-1,6
Število zaposlenih v javnem sektorju (po ZSPJS)	1,0	0,4	0,9	1,2	1,3	0,7	0,5
Število zaposlenih v zasebnem sektorju**	3,3	4,0	2,9	-6,3	-3,8	-2,4	-1,9

Vir: AJPES. Opomba: * Število zaposlenih pri pravnih osebah na podlagi opravljenih ur. ** Zasebni sektor sestavljajo pravne osebe brez pravnih oseb v javnem sektorju (po ZSPJS).

Po visoki rasti plač v državnem sektorju (in dejavnostih javnih storitev) v letih 2008–2009 je bila zaradi varčevalnih ukrepov, ki so se zaradi splošnega gospodarskega in javnofinančnega položaja z dopolnitvami sprejemali vse od leta 2009, v letih 2010–2011 povsem zaustavljena, v letu 2012 pa se je zaradi uveljavitve ZUJF znižala. Prvi varčevalni ukrepi so začeli veljati leto po uvedbi dolgo načrtovane plačne reforme, zaradi katere je bila rast plač relativno visoka prav v obdobju 2008–2009, ko se je v dejavnostih zasebnega sektorja zaradi krize že začela umirjati. Umirjanje slednje je nato zaradi nizke gospodarske aktivnosti prekinil zlasti dvig minimalne plače, v obdobju 2011–2012 pa so naraščajoča brezposelnost, relativno nizka inflacija, nadaljnji padec gospodarske aktivnosti in težnje podjetij po ohranjanju konkurenčnega položaja ponovno močno upočasnili rast plač tudi v dejavnostih zasebnega sektorja.

Tabela 9: Nominalna rast bruto plače na zaposlenega (v %), 2006–2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Skupaj	4,8	5,9	8,3	3,4	3,9	2,0	0,1
1. Dejavnosti javnih storitev (OPQ)	3,5	4,1	10,1	6,7	-0,1	0,0	-2,2
2. Druge dejavnosti (A do N in R do S)	5,3	6,8	7,8	1,8	5,1	2,6	0,8
S13 sektor država	3,7	4,1	10,2	7,0	0,0	0,0	-2,2
Javni sektor po ZSPJS (AJPES)	3,5	3,6	10,0	7,4	0,1	0,1	-2,2

Vir: SURS, AJPES, preračuni UMAR.

2. priporočilo: vzdržnost pokojninskega sistema

Sprejetje nujnih ukrepov za zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema ob hkratnem ohranjanju primerne ravni pokojnin, tako da se (i) izenači zakonsko določena upokojitvena starost za moške in ženske; (ii) zagotovi zvišanje dejanske upokojitvene starosti tudi s tem, da se zakonsko določena upokojitvena starost poveže s pričakovano življenjsko dobo; (iii) zmanjšajo možnosti za zgodnjo upokojitvev in (iv) pregleda sistem indeksacije za pokojnine. Stopnja zaposlenosti starejših delavcev se zviša tudi z nadaljnjim razvojem aktivnih politik trga dela in ukrepov vseživljenjskega učenja.

Spremembe pokojninskega sistema

Leta 2013 je začel veljati nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Sprememba pokojninskega sistema v Sloveniji je bila nujna iz dveh razlogov: finančna vzdržnost pokojninske blagajne in preprečitev nadaljnjega padanja pokojnin. Z uresničitvijo teh ciljev je Slovenija vzpostavila pravičnejši, zanesljivejši in tudi finančno učinkovitejši pokojninski sistem, ki pa še vedno temelji na medgeneracijski solidarnosti. To pomeni, da delovno aktivni od svojih dohodkov plačujejo prispevke in s tem upokojencem zagotavljajo pokojnine. Ob tem pa pokojninski sistem ostaja pravičen do vseh generacij oziroma tudi do prihodnjih prejemnikov pokojnin, ki s prispevki zagotavljajo pokojnine sedanjim upokojencem. Zato morajo biti vplačila in izplačila pokojninske blagajne čim bolj uravnotežena, finančno breme pa pravično porazdeljeno med generacijami.

Najpomembnejše spremembe ZPIZ-2 so:

- izenačitev upokojitvene starosti za moške in ženske, in sicer je določena »polna« upokojitvena starost pri 65-tih letih, če zavarovanec/-ka dopolni vsaj 15 let zavarovalne dobe;
- omejevalni sistem malusov (znižanja pokojnin) pri predčasni upokojitvi – znižanje pokojnine za 3,6 % za vsako leto upokojitve pred 65. letom starosti. Hkrati je višja tudi upokojitvena starost za pridobitev pravice do predčasne pokojnine na 60 let, če je posameznik (moški/ženska) dopolnil 40 let pokojninske dobe;
- nova formula za usklajevanje pokojnin, po kateri se bodo pokojnine usklajevale v višini 60 % rasti povprečne plače v RS in 40 % v višini rasti cen življenjskih stroškov.

V zvezi z vzpostavitvijo avtomatičnega mehanizma, na podlagi katerega bi dvigovanje upokojitvene starosti potekalo skladno s podaljševanjem življenjske dobe, je treba pojasniti, da je bila reforma sprejeta v soglasju s socialnimi partnerji, na pogovorih pa zaradi kratkega časa, ki je bil na voljo za sprejetje reforme, tega ni bilo mogoče vpeljati, a bo del nadaljnje sistemske reforme pokojninskega zavarovanja v prihodnosti.

Starostna upokojitvev. Za tiste, ki so tik pred upokojitvijo, so v novem zakonu predvidena postopna prehodna obdobja, na račun katerih se bodo minimalni pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine dvigovali postopoma. To pomeni, da bo prehod na novo ureditev bistveno blažji, pogoji za starostno pokojnino pa bodo za moške in ženske milejši, kot jih ZPIZ-2 določa za upokojitvev po poteku teh obdobj. Upokojitveno starost za pridobitev starostne pokojnine bo v prihodnje mogoče zniževati na račun otrok, obveznega služenja vojaškega roka ter vključitve v zavarovanje pred 18. letom starosti, vendar samo če bo zavarovanec prej dopolnil 40 let pokojninske dobe brez dokupa.

Predčasna upokojitvev. V novem zakonu je predvidena tudi predčasna upokojitvev pred dopolnjenim starostnim pogojem 65 let. Zavarovanec in zavarovanka bosta lahko pridobila pravico do predčasne pokojnine pri starosti 60 let, če bosta dopolnila najmanj 40 let pokojninske dobe, vendar pa je treba

opozoriti, da bo zaradi prenovljenega sistema malusov, ki bodo trajni, predčasen odhod v pokoj vplival na višino pokojnine. Za vsak mesec razlike do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev se bo pokojnina, odmerjena glede na dopolnjeno pokojninsko dobo, znižala za 0,3 odstotka. Seveda se bodo tudi pogoji za predčasno upokožitev dvigali postopno, in sicer pri moških do leta 2018, pri ženskah pa do leta 2019.

Delna upokožitev. Zavarovanci bodo imeli možnost za delno upokožitev, ki jo sicer pozna že veljavni sistem, vendar pa novi zakon uvaja nekatere novosti. Možnost za delno upokožitev bodo imeli po novem tudi samozaposleni, kmetje in družbeniki, delovni čas bo še prilagodljivejši (vendar najmanj štiri ure dnevno), zavarovanci pa bodo poleg dela plače prejeli tudi delno pokojnino v odstotku, ustreznem skrajšanju polnega delovnega časa, do dopolnitve starosti 65 let, povečane za 5 %. Delna pokojnina bo tako namenjena spodbujanju podaljševanja delovne aktivnosti in poznejšega upokoževanja zavarovancev.

Pokojninska osnova. Za izračun pokojninske osnove starostne in predčasne pokojnine se bo upoštevalo obdobje najugodnejših zaporednih 24 let zavarovanja od 1. 1. 1970 dalje, ki so za zavarovanca najugodnejša. V prehodnem obdobju se bo obračunsko obdobje za izračun pokojninske osnove podaljševalo postopoma za eno leto letno, začeni z 19 leti v letu 2013, 20 leti v letu 2014, leta 2018 pa bodo osebi, ki se bo želela upokožiti, pokojnino izračunali na podlagi najugodnejših zaporednih 24 let. Dodatno pa je treba pojasniti, da bo z novim načinom izračunavanja pokojnine ustavljeno nadaljnje zniževanje višine pokojnin, upokožencem pa bodo zagotovljene dostojne pokojnine. Hkrati bo v pokojninski sistem vpeljana večja pravičnost v skladu z načelom večje povezanosti vplačil in izplačil. Višina pokojnine bo bolj kot do zdaj odvisna od vplačanih prispevkov, v pokojninsko dobo pa se bodo štela samo obdobja, za katera so bili plačani prispevki.

Dokup pokojninske dobe. Še vedno bo možnost za dokup pokojninske dobe. ZPIZ-2 bo namreč zavarovancem ali uživalcem pokojnine za izpolnitev pogojev ali ugodnejšo odmero pokojnine omogočil dokup zavarovalne dobe za obdobja, ki niso všteta v pokojninsko dobo.

Bonusi za nadaljnjo aktivnost in malusi za predčasno upokoževanje. Bonusi so oblikovani kot spodbuda posameznikom, da delajo tudi po izpolnitvi minimalnih pogojev za predčasno oziroma starostno upokožitev. Daljše ostajanje v aktivnosti se spodbuja tudi s prilagoditvijo pokojnine ob predčasnem odhodu s trga dela. Tako se zavarovancu odmerjena (predčasna) pokojnina zniža za 0,3 % (moški in ženske) za vsak mesec upokožitve pred 65 leti starosti (oba spola). Ker bo dvig zakonske starosti na 65 let postopen, prav tako pa se postopoma dviguje tudi pokojninska doba za predčasno pokojnino za zavarovanke z 38 let na 40 let, so odbitki (malusi) temu prilagojeni.

Informativna osebna evidenca – večja preglednost za večjo solidarnost. Cilj uvedbe informativne osebne evidence obveznega zavarovanja je zagotoviti dodatno preglednost celotnega pokojninskega sistema in tako povečati zaupanje zavarovancev v sistem. Predvideva se vzpostavitev informativne osebne evidence obveznega zavarovanja, pri čemer se bodo za vsakega zavarovanca posebej zapisovali njegovi matični podatki o obračunanih in plačanih prispevkih. Na ta način bo zavarovanec v realnem času z nekaj kliki dobil informacije in nadzor nad tem, ali mu je delodajalec dejansko plačal prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Informativno osebno evidenco bo za vsakega zavarovanca, ki je vključen v obvezno zavarovanje, vodil Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Spodbude delodajalcem. V ZPIZ-2 so določene spodbude delodajalcev za zaposlovanje starejših in mlajših delavcev, zaposlovanje mater z otrokom do tretjega leta starosti ter za podjetnike, ki prvič registrirajo samostojno dejavnost. Spodbude so določene v obliki znižanih prispevkov delodajalcev za delavce, starejše od 60 let (30-odstotno znižanje prispevkov delodajalcev) oziroma za delavce, ki izpolnjujejo pogoje za predčasno upokožitev (50-odstotno znižanje prispevkov delodajalcev).

Aktivna politika zaposlovanja

Ob hkratnem zaostrovanju pogojev upokoževanja se v okviru aktivne politike zaposlovanja izvaja več programov, ki so prednostno usmerjeni v zagotavljanje dolgoročne zaposljivosti v smislu pridobivanja sodobnih kompetenc in usposobljenosti starejšega prebivalstva na trgu dela ter daljše delovno

življenje. Vključenost v obstoječe programe in predvidena razširitev na nove bo izboljšala vključenost starejših na trgu dela ob izvajanju že opisanih ostrejših meril upokojevanja.

V skladu s Smernicami za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanje (APZ) za obdobje 2012–2015 se bodo programi APZ izvajali tudi zaradi hitrejše aktivacije, predvsem starejših, mlajših in drugih brezposelnih. Ena od pomembnih ciljnih vrednosti do leta 2015 je 15-odstotni delež starejših, vključenih v ukrepe APZ. V okviru aktivne politike zaposlovanja so bili starejši brezposelni zastopani kot ciljna skupina pri vseh ukrepih aktivne politike zaposlovanja. Skupaj je bilo v ukrepe APZ v letu 2012 vključenih 29.191 brezposelnih, od tega 4.821 oziroma 17 % starejših od 50 let.

Tabela 10: Vključene osebe v ukrepe APZ v letu 2012 (število)

Ukrep APZ	Brezposelni	Brezposelni starejši od 50 let	Zaposleni	Zaposleni starejši od 55 let
Usposabljanje in izobraževanje	12.397	1.641	4.117	135
Spodbude za zaposlovanje (programi subvencioniranja zaposlovanja težje zaposljivih skupin brezposelnih)	1.861	850		
Ustvarjanje delovnih mest (programi javnih del)	6.656	1.277		
Spodbujanje samozaposlovanja brezposelni, ki se želijo samozaposeliti ter uresničiti svojo podjetniško idejo)	8.277	1.053		

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in enake možnosti.

Najpomembnejši programi v APZ so Zaposli.me/Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb, Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih in programi javnih del:

- V letu 2012 in 2013 je Zavod RS za zaposlovanje izvajal javna povabila v okviru programa »Zaposli.me /Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb«. Namen programa je spodbujanje brezposelnih iz ciljne skupine, da bi jim bila omogočena ponovna vključitev v delovno okolje, da bi se zmanjševali njihova socialna izključenost in revščina ter izboljševale njihove zaposlitvene možnosti. Ciljna skupina so tudi starejši od 50 let, ki so vsaj tri mesece prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb. V program Zaposli.me je bilo v letu 2012 vključenih 1.773 brezposelnih, od tega 839 starejših od 50 let (47 %).
- Program Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih izvaja Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije. Namen programa je, da delodajalci začnejo sistematično vlagati v zaposlene in tako v skladu s potrebami na trgu dela prispevati k odpravi strukturnih neskladij in izboljšanju usposobljenosti človeških virov ter povečanju mobilnosti in zaposljivosti. Dodana vrednost programa je, da ustreza dejanskim potrebam po zmanjšanju primanjkljaja splošnih in poklicnih kompetenc na trgu dela, saj poleg sofinanciranja iz sredstev Evropskega socialnega sklada predvideva določen delež sofinanciranja tudi od delodajalcev, katerih zaposleni so vključeni v program. V letu 2012 je bilo v ukrep vključenih 4.117 zaposlenih.
- **Javna dela** kot program aktivne politike zaposlovanja so namenjena spodbujanju delovne in socialne vključenosti ter izboljšanju usposobljenosti in delovnih veščin ranljivih skupin brezposelnih, med katere spadajo tudi starejši od 50 let. Namen javnih del je spodbuditi oblikovanje zaposlitvenih programov ter razvoj novih delovnih mest s pritegnitvijo lokalnih skupnosti k reševanju brezposelnosti na njihovem območju. Prav tako je namen spodbuditi neprofitne delodajalce k oblikovanju programov, ki bodo v javnem interesu lokalne skupnosti ali države in bodo primerni za zaposlitev ciljnih skupin brezposelnih. Partnerji pri izvajanju programov javnih del so poleg Zavoda RS za zaposlovanje še naročniki in izvajalci programov javnih del. Z izvajanjem programov javnih del v letu 2012 smo tako prispevali k večji zaposlenosti prebivalstva in manjši brezposelnosti tudi ciljne skupine brezposelnih, starejših od 50 let. V letu 2012 je bilo tako v programe javnih del vključenih 3.762 brezposelnih, od tega 1.227 starejših od 50 let (33 %). Program javnih del se bo nadaljeval tudi v letu 2013.
- Ministrstvo za kulturo je objavljalo razpise za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin v kulturi in podporo njihovi socialni vključenosti. V letu 2012 je bilo z razpisom podprtih 23 projektov, ki so izboljšali zaposljivost pripadnikov ranljivih skupin, saj je bilo na novo ustvarjenih 11 delovnih mest. Program se bo nadaljeval tudi v letu 2013.

Ukrepi vseživljenjskega učenja

Z letnim programom izobraževanja odraslih se določajo izobraževalni programi in dejavnosti, ki se izvajajo in (so)financirajo iz državnega proračuna in sredstev Evropskega socialnega sklada v posameznem letu.

Med aktivnosti vseživljenjskega učenja ministrstvo, pristojno za delo, uvaja ukrepe usposabljanja in izobraževanja, ki so uvrščeni v APZ. Prednostne naloge so namenjene pridobivanju nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ugotavljanju in potrjevanju znanja in kompetenc, pridobljenih v neformalnem izobraževanju. Pozornost je namenjena vlaganju v nadgradnjo veščin, znanja, kompetenc, ki so bistvenega pomena za izboljšanje človeške vrednosti in zaposljivosti posameznika, usposabljanju na delovnem mestu in pa vsem dejavnostim, ki pripomorejo k večji konkurenčnosti in usposobljenosti posameznika. Kot v vseh programih APZ so tudi pri usposabljanju in izobraževanju starejši upoštevani kot prednostna skupina pri vključevanju v programe.

3. priporočilo: stabilnost bank

Sprejmejo se potrebni ukrepi za zagotovitev zadostnih kapitalskih rezerv za bančni sektor in odločno spodbuja čiščenje bilanc stanja, tako da se lahko ponovno začne ustrezno posojanje produktivnim dejavnostim. Pridobijo se potrditve usposobljenih tretjih oseb glede ocen kreditnih izgub pri stresnih testih sistemsko pomembnih bank.

S cilji pospeševanja kreditiranja nefinančnega sektorja, zagotovitve pogojev za odprodajo kapitalskih naložb države v bankah in ugotavljanja odgovornosti za nastanek posojil in naložb, ki se vodijo kot slabitve v bilancah bank, je bil pripravljen Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB), ki je začel veljati 28. 12. 2012. Zakon daje poleg ukrepa poročstva države za zadolževanje bank pri Banki Slovenije za zagotavljanje potrebne likvidnosti v skrajni sili pravno podlago za izvedbo prenosa slabih terjatev bank na Družbo za upravljanje terjatev bank ter možnost za dokapitalizacijo bank, če bi prenos teh terjatev povzročil neizpolnjevanje kapitalskih zahtev v bankah. Zakon je torej dovolj fleksibilen, da na ta način lahko sprost kreditni krč in ponovno zagotovi prepotrebno financiranje dobrih gospodarskih projektov, saj bodo banke po prenosu terjatev sprostile nanje vezan kapital.

Tabela 11: Izpeljane dejavnosti na podlagi ZUKSB:

Dejavnost	Faza postopka	Predvideni rok izvedbe
ustanovitev Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB)	sprejet je statut DUTB, DUTB je vpisana v sodni register	
imenovanje neizvršnih direktorjev DUTB	že imenovani	
imenovanje v. d. izvršnih direktorjev DUTB	že imenovani	
imenovanje izvršnih direktorjev	še ni	Razpis mora biti objavljen v šestih mesecih od uveljavitve ZUKSB.
priprava podzakonskih aktov	Uredba o izvajanju ukrepov za krepitev stabilnosti bank sprejeta	
Imenovanje članov medresorske komisije	že imenovani	

VIR: Ministrstvo za finance.

Merila in pogoje, ki jih morajo izpolnjevati banke, da so upravičene do ukrepov, ter merila in pogoje glede posameznih ukrepov določa Uredba o izvajanju ukrepov za krepitev stabilnosti bank, ki je bila sprejeta 19. marca 2013. O ukrepih odloči vlada na podlagi predloga medresorske komisije, ki pripravi predlog po pregledu poslovne strategije banke. Druga merila in pogoji za določitev in izvajanje ukrepov za krepitev stabilnosti bank, ki se urejajo v uredbi, se nanašajo na:

- povečanje osnovnega kapitala bank in drugih kapitalskih instrumentov banke (merila za povečanje osnovnega kapitala bank ter za udeležbo banke z lastnimi viri);
- tveganja bank, ki jih prevzema DUTB (merila za prevzem tveganj, vrste tveganjih postavk, ki se lahko prevzamejo, in tveganj, ki se lahko krijejo, vrste prevzema ali kritja tveganj,

- vključno z merili, pravice za povratni prenos tveganih postavk na banko, ki je deležna ukrepov po tej uredbi, in vrednotenje prenesenih tveganih postavk);
- izdajo poročstva države za prevzete obveznosti namenske družbe (merila in pogoji za dodelitev poročstva države, vrste tveganj, ki se lahko krijejo pri izdaji poročstva za obveznosti namenske družbe, ter provizija za izdana poročstva).

Banka Slovenije okrepi nadzor

S spremembami in dopolnitvami Zakona o bančništvu, ki je bil uveljavljen konec leta 2012, se vzpostavlja učinkovit pravni režim nadzornih ukrepov Banke Slovenije za reševanje težav, s katerimi se v zaostrenih razmerah spoprijema bančni sistem zaradi omejenih možnosti pri zagotavljanju ustreznih virov financiranja, zlasti za zagotavljanje kapitalne ustreznosti v skladu z zahtevami Banke Slovenije oziroma Evropskega bančnega organa (EBA). Predlog posebno pozornost namenja zgodnjemu posredovanju ter orodju za reševanje bank. V ta namen zakon Banki Slovenije daje na razpolago dodatne izredne ukrepe za varstvo javnega interesa zaradi ogroženosti stabilnosti finančnega sistema, pri čemer se bodo ti ukrepi uporabljali, če banka ne bo izpolnjevala svojih obveznosti (predvsem je merilo kapitalna ustreznost bank).

4. priporočilo: trg dela

Prilagoditev zakonodaje za zaščito delovnih mest v zvezi s pogodbami za nedoločen čas, da se bo zmanjšala razdrobljenost¹⁸ trga dela, in to ob posvetovanju s socialnimi partnerji in v skladu z nacionalnimi praksami. Tudi v prihodnje rešuje težave vzporednega trga dela, ki ga ustvarja študentsko delo.

Državni zbor RS je na seji 5. 3. 2013 sprejel reformo trga dela, ki jo sestavljata nov Zakon o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: ZDR-1) in novela Zakona o urejanju trga dela (v nadaljevanju: ZUTD). Zakona sta bila sprejeta s širokim političnim in družbenim soglasjem ter ob soglasju socialnih partnerjev, ki so pri pogajanjih tudi neposredno sodelovali pri oblikovanju končnih rešitev.

Spremembe na področju delovnih razmerij

Cilji nove zakonodaje so:

- dejanska uveljavitev koncepta prožne varnosti,
- zmanjšanje razdrobljenosti trga dela,
- povečanje učinkovitosti delovnopravnega varstva in preprečevanja zlorab,
- uskladitev zakonodaje z odločbami Ustavnega sodišča RS, drugo domačo zakonodajo in mednarodnimi predpisi na tem področju.

Na podlagi indeksa varovanja zaposlitve delavcev, zaposlenih za nedoločen čas, OECD iz leta 2008 – 2,98, je Slovenija na tem področju dosegala enega najslabših rezultatov med državami članicami. Ukrepi, predvideni v reformi trga dela, bodo po neuradnih izračunih Urada RS za makroekonomske analize in razvoj po enaki metodologiji indeks varovanja zaposlitve delavcev zaposlenih za nedoločen čas znižali na raven 2, s čimer bi se Slovenija umestila v povprečje držav članic OECD. Približevanje indeksov varovanja zaposlitve za zaposlene za nedoločen in določen čas pa bo dodatno spodbudilo zmanjševanje razdrobljenosti trga dela.

Zmanjšanje stroškov pri zaposlitvah za nedoločen čas

Najdaljši odpovedni rok pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca iz poslovnega razloga ali zaradi nesposobnosti se s 120 skrajšuje na 60 dni. Daljši odpovedni rok (80 dni) velja le, ko je delavec pri delodajalcu izpolnil 25 let zaposlitve in če ni s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti

¹⁸ Izraz razdrobljenost iz uradnega prevoda razumemo kot segmentacijo, vseeno pa se zaradi jasnosti v nadaljevanju uporablja izraz iz uradnega prevoda.

določen drugačen odpovedni rok. Če pogodbo o zaposlitvi odpove delodajalec iz krivdnega razloga, se odpovedni rok skrajšuje z enega meseca na 15 dni.

Tabela 12: Odpovedni roki

Trajanje zaposlitve	1. leto	2. leto	3. leto	5. leto	10. leto	15. leto	17. leto	20. leto	25. leto	26. leto
Odpovedni rok (poslovni razlog in razlog nesposobnosti)	15 dni	30 dni	32 dni	36 dni	46 dni	56 dni	60 dni	60 dni	60 dni	80 dni

Z reformo trga dela je omogočeno vključevanje delavcev v ustrezne ukrepe na trgu dela že med odpovednim rokom. Za čas odsotnosti z dela, ko je delavec v odpovednem roku enkrat tedensko vključen v ustrezne ukrepe na trgu dela, delodajalcu ZRSZ kot nadomestilo stroška delavčeve bruto plače, ki jo je delodajalec izplačal delavcu za dneve njegove odsotnosti z dela, povrne 70 odstotkov osnove.

Ob odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali zaradi nesposobnosti se višina odpravnine znižuje. Delavcu pripada odpravnina v višini 1/5 osnove za zaposlitev od enega do desetih let (prej od enega do petih let), 1/4 osnove za zaposlitev od deset do dvajset let (prej od pet do deset let), 1/3 osnove za več kot dvajset let (prej več kot 15 let) zaposlitve pri delodajalcu.

Ukrepi za spodbujanje zaposlovanja starejših

Zaradi zviševanja delovne aktivnosti starejših se postopno zvišuje starost delavcev, ki jim je zagotovljeno posebno varstvo pred odpovedjo, in sicer ureditev v ZDR-1 sledi dvigu starosti, ki jo za upokojitev predvideva pokojninska zakonodaja. Posebno varstvo pred odpovedjo uživajo delavci, ki izpolnjujejo pogoj starosti 58 let, oziroma delavci, ki sicer pogoja starosti ne izpolnjujejo, jim pa do izpolnitve pogojev za starostno upokojitev manjka pet let ali manj. Dodatna spodbuda za zaposlovanje starejših so spremembe pri odpravnini ob upokojitvi. Novi zakon ohranja dodatek za delovno dobo kot obvezno sestavino plače. Določa pravico, medtem ko so pogoji za pridobitev te pravice in sama višina določeni v kolektivnih pogodbah na ravni dejavnosti.

Povečanje prožnosti

Novi zakon podrobneje ureja možnost, ko se delavcem med trajanjem delovnega razmerja lahko naloži tudi opravljanje drugega dela, če ta možnost ni drugače urejena s posebnim zakonom ali s kolektivno pogodbo. Zakon določa primere (zaradi ohranitve zaposlitve ali zagotovitve nemotene poteka delovnega procesa) in pogoje (ustreznost drugega dela, časovna omejitve na tri mesece, zadržanje ugodnejšega plačila za delo), ko je tako obveznost mogoče pisno odrediti delavcu. Dodatno ZDR-1 manjšim delodajalcem omogoča večjo notranjo prožnost, saj lahko delavcem začasno odrejajo tudi primerno delo (delo, za katero je sicer zahtevana ena raven nižja stopnja izobrazbe).

Novi zakon uvaja institut »začasnega čakanja na delo«, pri čemer se v primerjavi z veljavno sistemsko ureditvijo, po kateri je delavec, ki mu delodajalec ne more zagotavljati dela, upravičen do 100 odstotkov nadomestila plače, nadomestilo plače znižuje na 80 odstotkov osnove. Delodajalec lahko pisno napoti delavca na čakanje na delo doma največ za šest mesecev v posameznem koledarskem letu, v kar se všttevajo tudi morebitne krajše večkratne napotitve.

Drugi ukrepi za zmanjševanje razdrobljenosti trga dela

Zakon omejuje sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas, s tem ko preprečuje sklenitev ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas za isto delo, katerih neprekinjeni čas trajanja bi bil daljši kot dve leti (razen v izrecno določenih primerih). Pravica do odpravnine se določa tudi ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi za določen čas, razen ko preide v pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas oziroma če delavec nadaljuje delo na podlagi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas ali če delavec ne sklene pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas za ustrezno delo, ki mu ga je ponudil delodajalec po poteku pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

Po novem je določena oprostitev od plačevanja prispevka delodajalca ob brezposelnosti v prvih dveh letih zaposlitve za nedoločen čas, na drugi strani pa je znesek tega prispevka ob sklenitvi pogodbe o zaposlitvi za določen čas določen v višini petkratnika običajnega prispevka zaradi bistveno višjega tveganja nastanka brezposelnosti kot ob sklenitvi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

Dodatne ukrepe za preprečevanje razdrobljenosti trga dela pri plačevanju prispevkov predvideva tudi nova pokojninska zakonodaja. V ZPIZ-2 so tako določene spodbude delodajalcev za zaposlovanje starejših in mlajših delavcev, zaposlovanje mater z otrokom do tretjega leta starosti ter podjetnike, ki prvič registrirajo samostojno dejavnost. Spodbude so določene v obliki znižanih prispevkov delodajalcev za delavce, kot npr. za delavce, starejše od 60 let (30-odstotno znižanje prispevkov delodajalcev) oziroma za delavce, ki izpolnjujejo pogoje za predčasno upokožitev (50-odstotno znižanje prispevkov delodajalcev).

ZDR-1 poleg tega določa, da število napotenih delavcev pri uporabniku ne sme presegati 25 odstotkov števila zaposlenih (osnova so vsi zaposleni – zaposleni za nedoločen in določen čas), v to kvoto pa se ne štejejo delavci, ki so pri delodajalcu za zagotavljanje dela zaposleni za nedoločen čas.

Povečanje pravne varnosti zaposlenih zaradi preprečevanja zlorab

Zaradi preprečevanja zlorab v praksi glede ustanavljanja »slamnatih podjetij« se z novim zakonom uveljavlja solidarna odgovornost delodajalca prenosnika za terjatve, in sicer ko lahko prenosnik v dovolj vpliva oziroma bi lahko vplival na poslovne odločitve prevzemnika. Kadar delodajalec prenosnik ni pretežni lastnik prevzemnika, ko torej ne more vplivati na poslovne odločitve prevzemnika, pa se uveljavlja subsidiarna odgovornost prenosnika. Poleg tega zakon določa, da se pri vseh pravicah, vezanih na delovno dobo, upošteva delovna doba pri obeh delodajalcih.

Zakon vzpostavlja novo pravno podlago za izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi, ki jo da delavec, če delodajalec tri mesece zapored zanj ni plačal prispevkov za socialno varnost. Če delodajalec delavcu ne bo izplačal plače ali drugih prejemkov, bo lahko delavec vložil predlog za izvršbo in zahteval izvršbo pri pristojnem sodišču, saj zakon opredeljuje pisni obračun plače za verodostojno listino. Če bi delodajalec moral delavcu izplačati nadomestilo plače v breme zdravstvenega zavarovanja in tega ne stori, pa daje zakon delavcu možnost, da izplačilo nadomestila plače sam uveljavi pri ZZZS.

Sprememba zakonodaje pri urejanju trga dela

Poglavitni cilji novele Zakona o urejanju trga dela (ZUTD) so:

- večja prožnost na trgu dela (z omogočanjem upokožencem, da opravljajo začasna in občasna dela, omogočanjem prijave delavca na ZRSZ med odpovednim rokom),
- zmanjšanje pasti brezposelnosti s spremembami pri denarnih nadomestilih,
- odprava administrativnih ovir.

Ukinja se obvezna prijava prostega delovnega mesta na zavodu in uvaja obveznost javne objave pri Zavodu RS za zaposlovanje (ZRSZ) za delodajalce iz javnega sektorja ter gospodarske družbe v večinski lasti države;

Uvaja se možnost začasnega in občasnega dela upokožencev, v zvezi s katerim zakon določa:

- najnižjo urno postavko,
- omejitve glede obsega opravljenega dela pri posameznem delodajalcu, časa opravljanja tega dela in višine zaslužka na letni ravni,
- sestavine pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela,
- posebno dajatev iz opravljanja tega dela ter način njenega obračuna in rok plačila,
- sankcije zaradi nespoštovanja omejitev pri opravljanju začasnega ali občasnega dela in drugih določb zakona, ki se nanašajo na posredovanje in opravljanje tega dela (nadzor: Inšpektorat RS za delo).

Dopolnjuje se postopek za vpis v register izvajalcev aktivnosti programov APZ. Olajšuje in poenostavlja se postopek izbire izvajalcev aktivnosti programov APZ in zaradi omogočanja izvajanja

aktivnosti programov APZ se vpis v register zunanjih izvajalcev dopušča tudi reprezentativnim organizacijam sindikatov ter reprezentativnim združenjem delodajalcev.

Določene so nekatere spremembe pri javnih delih. Novela odpravlja težave pri izvajanju zakonsko predvidene izjeme od pravila, da je oseba v javna dela lahko vključena največ eno leto; poleg navedenega uvaja možnost, da občina sprejme program javnih del, vendar ob pogoju 100-odstotnega financiranja.

Določa se prijava delavca, ki mu je bilo odpovedano delovno razmerje iz poslovnega razloga ali zaradi nesposobnosti, v evidenco iskalcev zaposlitve med odpovednim rokom.

Omogoča pridobitev pravice do denarnega nadomestila ob brezposelnosti za brezposelne osebe, mlajše od 30 let, ki bodo dosegle zavarovalno dobo najmanj šest mesecev v zadnjih 24 mesecih.

Zaostrujejo se pogoji za uporabo izjeme od načela izkoriščenosti zavarovalne dobe. Pri določanju trajanja pravice do denarnega nadomestila se denarno nadomestilo odmeri od celotne zavarovalne dobe pri zavarovancih, ki ob ponovnem uveljavljanju pravice izpolnjujejo starostni pogoj vsaj 57 let ali pogoj dosežene zavarovalne dobe vsaj 35 let (izbirno); do zdaj je bil ta pogoj najmanj 55 let starosti in 30 let zavarovalne dobe, vendar sta morala biti izpolnjena oba pogoja hkrati.

Spreminja se pravilo pri uresničevanju pravice do preostalega dela neizkoriščene pravice. Do pravice do izkoriščenja preostalega dela denarnega nadomestila (tj. do preostanka pravice iz preteklega obdobja) ne bodo več upravičeni zavarovanci, ki bodo hkrati upravičeni do nove pravice do denarnega nadomestila. Če bo neizkoriščeni del daljši, kot bi bila nova pravica, pa se bodo lahko odločili, katero pravico izkoristiti; če se bodo odločili za preostanek, se jim bo pri morebitni naslednji odmeri nove pravice upoštevala iz tega razloga še neupoštevana zavarovalna doba.

Poenostavlja se postopek za pridobivanje podatkov za odmero denarnega nadomestila. Osnova za odmero denarnega nadomestila se bo ugotavljala na podlagi podatkov iz obračuna davčnih odtegljajev iz obrazcev REK, zdaj pa te podatke zagotavljajo delodajalci na posebnih obrazcih, ki jih predpisuje ZRSZ.

Uvajajo se vsebinske spremembe v postopku prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih in oseb, vključenih v programe APZ:

- prenehanje vodenja v evidenci brezposelnih in evidenci oseb, vključenih v programe APZ z dnem nastanka razloga za prenehanje (do zdaj z dnem ugotovitve razloga za prenehanje vodenja);
- sprememba stvarne pristojnosti sodišča za odločanje pri sporih o prenehanju vodenja osebe v evidenci brezposelnih in evidenci oseb, vključenih v programe APZ; za odločanje bo namesto upravnega pristojno socialno sodišče;
- z določitvijo drugačnega začetka teka roka za ponovno prijavo v evidenco brezposelnih se zagotavlja, da se bo brezposelni lahko ponovno prijavil v evidenco najpozneje po šestih mesecih od dneva prenehanja vodenja.

Obravnavanje študentskega dela

Z uveljavitvijo Zakona za uravnoteženje javnih financ se je določila nova višina koncesijske dajatve iz študentskega dela (zvišana z 12 % na 23 %), istočasno pa je nova razdelitev, ki zagotavlja, da se večina teh sredstev nameni za štipendije. Z letom 2013 je bila za četrtno znižana tudi študentska olajšava pri obračunu dohodnine. Z zvišanjem koncesijske dajatve študentsko delo postaja manj konkurenčno rednim oblikam dela ter s tem posredno prispeva k zmanjševanju razdrobljenosti trga dela.

Iz poročil o delu 29 študentskih servisov je razvidno, da se je število izdanih napotnic za študentsko delo v letu 2012 glede na leto 2011 v teh servisih znižalo za 7,2 % (za dijake 10,4 % in za študente 5,6 %). Število realiziranih napotnic je bilo glede na leto 2011 nižje za 6,3 % (od tega dijaki – 8,2 %, študenti – 5,3 %). Število ur opravljenega študentskega dela se je znižalo za 10,7 % (dijaki za 14,8 % in študenti za 2,4 %).

5. priporočilo: izobraževanje in kvalifikacije

Izboljša se usklajenost kvalifikacij s povpraševanjem na trgu dela, še posebej za nizkokvalificirane delavce in visokošolske diplomante, ter nadaljujejo reforme poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Izboljšanje usklajenosti kvalifikacij s povpraševanjem na trgu dela

Na srednješolski ravni je v ospredju strategija vpisne politike. Ministrstvo, pristojno za izobraževanje, načrtuje ukrepe za uveljavljanje poklicnega izobraževanja in konkretne projekte povezovanja podjetništva in izobraževanja, strokovni diskurz o reformi poklicnega izobraževanja in umestitvi v slovensko ogrodje kvalifikacij. Za doseganje tega cilja je ministrstvo začelo:

- konkretne projekte povezovanja podjetništva in izobraževanja (sofinancirano s kohezijskimi sredstvi, s tem dosežen tudi učinek internacionalizacije in mobilnosti, prenosa dobrih praks);
- spodbujanje podjetniških pobud dijakov poklicnih šol ob mentorstvu šol;
- predstavljanje poklicnega in strokovnega izobraževanja, s čimer želimo spremeniti vpis ter spremeniti ugled in prepoznavnost tega področja izobraževanja;
- s posodobitvijo meril za vpis v srednje šole o posodobiti prehod v srednjo šolo in jim dati ustrezno razločevalnost in objektivnost ter preglednost;
- s prenovo poklicnega tečaja in projekta Karierno svetovanje (poklicne tečaje je treba prenoviti in posodobiti, kariernemu svetovanju pa dodati kakovostne vsebine ter ga umestiti v sistem izobraževanja);
- razprave o izzivih in razvoju poklicnega šolstva: razprava o povezovanju izobraževanja in podjetništva, prednostih in slabostih dualnega sistema, uveljavljanju statusa poklicnega izobraževanja in uveljavljanju odličnosti v poklicnem izobraževanju).

Pripravljajo se predlogi sprememb Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju, spremembe Zakona o gimnazijah in Predlog zakona o slovenskem ogrodju kvalifikacij. Obravnavo sprememb zakonov načrtujemo v drugi polovici leta 2013, predlogi sprememb pa bodo usmerjeni v izboljšanje uspešnosti, učinkovitosti in kakovosti izobraževanja, predvsem pa mednarodno primerljivost.

V **visokem šolstvu** je ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo, pripravilo temeljito analizo trga dela, da bi ugotovili, v kolikšni meri so ključne skupine visokošolskih podatkov skladne z razmerami na trgu dela. Analiza je bila opravljena z vidika visokošolskih razpisov za vpis, vpisanih študentov ter diplomantov. Ugotavljamo namreč, da je ta vidik premalo upoštevan dejavnik sooblikovanja vsakoletne ponudbe študijskih programov in njihovih vpisnih mest posameznih visokošolskih zavodov.

Pri oblikovanju vpisne politike in določitvi letnega razpisa za visokošolski vpis pa je treba poleg podatkov o stanju in gibanju v visokem šolstvu in na trgu dela upoštevati tudi dolgoročne projekcije razvoja Slovenije in trga dela. Ministrstvo, pristojno za izobraževanje, bo v prihodnje sledilo ukrepom, navedenim v Resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020:

a) kratkoročni ukrepi:

- spodbujanje internacionalizacije,
- izboljšanje kakovosti visokega šolstva;

b) dolgoročni ukrepi:

- izboljšanje sodelovanja visokošolskih ustanov z gospodarstvom in negospodarstvom (to predvideva oblikovanje posvetovalnih oblik za dialog z delodajalci pri pripravi študijskih programov in vključevanje strokovnjakov iz neakademskega sveta, zlasti gospodarstva, pri izvajanju študijskega procesa strokovnih študijskih programov);
- izboljšanje sodelovanja visokošolskih ustanov z javnimi raziskovalnimi zavodi (vključuje vzajemno prehajanje strokovnjakov med visokošolskimi ustanovami in javnimi raziskovalnimi zavodi);
- postopno povezovanje univerz in manjših javnih raziskovalnih zavodov.

Vseživljenjska karierna orientacija in ukrepi aktivne politike zaposlovanja

Po zakonu o urejanju trga dela so to storitve na trgu dela, in sicer za dejavnosti, ki omogočajo prepoznavanje sposobnosti, kompetenc in interesov za sprejemanje odločitev pri zaposlovanju, izobraževanju, usposabljanju in izbiri poklica. To so dejavnosti, kot so: obveščanje o trgu dela,

samostojno vodenje kariere, osnovno in poglobljeno karierno svetovanje in učenje veščin vodenja kariere, ki vplivajo na boljšo usklajenost ponudbe in povpraševanja na trgu dela. Vseživljenjsko karierno usmeritev je treba zagotoviti vsem skupinam delovno sposobnega prebivalstva, torej šolajoči se mladini, zaposlenim oziroma samozaposlenim in brezposelnim. Trenutno se te storitve prek zavoda za zaposlovanje in koncesionarjev zagotavljajo brezposelnim in v manjši meri šolajoči se mladini. Zaposlenim pa so namenjeni programi aktivne politike zaposlovanja, ki vsebujejo tudi sestavine vseživljenjske kariernе usmeritve. Ukrepi:

- regijski karierni centri za osnovnošolsko in srednješolsko mladino,
- krepitev kariernega usmerjanja za brezposelne,
- aktivna politika zaposlovanja, namenjena zaposlenim za povečevanje njihove kompetenčnosti in konkurenčnosti ter razvoj novih inovativnih pristopov na tem področju.

6. priporočilo: odprtost trgov, poslovno okolje

Sprejete nadaljnjih ukrepov za povečanje odprtosti trga ter pospešitev reorganizacije strokovnih storitev, izboljšanje poslovnega okolja z (i) izvedbo reforme Urada za varstvo konkurence, (ii) vzpostavitev okvira za podjetja v državni lasti, ki bo jamčil neodvisno vodenje in visoke standarde za upravljanje podjetij ter (iii) izboljšanje stečajnih postopkov, zlasti v smislu časovne ustreznosti in učinkovitosti.

Prestrukturiranje Urada za varstvo konkurence

V letu 2012 je bil preoblikovan Urad RS za varstvo konkurence kot organ v sestavi Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo v samostojno in neodvisno Javno agencijo Republike Slovenije za varstvo konkurence. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence, katerega določbe se nanašajo predvsem na organe agencije, njihovo imenovanje in pristojnosti, je bil sprejet v Državnem zboru RS, Sklep o ustanovitvi Javne agencije Republike Slovenije pa je bil objavljen v Uradnem listu. Po imenovanju organov agencije v Državnem zboru RS na predlog vlade je bila agencija 31. 12. 2012 vpisana v sodni register. Na ta način so bili izpolnjeni vsi pogoji za začetek njenega delovanja. V agenciji se je na novo zaposlilo 16 oseb.

Spremembe pri upravljanju kapitalskih naložb države

Konec leta 2012 je bil uveljavljen Zakon o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH), ki bo omogočil koncentracijo upravljanja naložb Republike Slovenije s ciljem doseganja stabilnega lastništva in trajnostnega maksimiranja donosnosti ter vrednosti naložb. To bo omogočilo doseganje gospodarskih in razvojnih ciljev ter ciljev javnega interesa, vzpostavitev preglednega sistema upravljanja kapitalskih naložb z optimizacijo stroškov upravljanja ter izpolnjevanje zakonsko določenih obveznosti Kapitalske družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d. d., ter Slovenske odškodninske družbe, d. d. Z novim zakonom se predvideva oblikovanje družbe Slovenski državni holding (SDH), katere vlogo je v začetku prevzela Slovenska odškodninska družba. Pri SDH bodo skoncentrirane vse naložbe Republike Slovenije in na ta način upravljane z enega mesta. Zakon torej poenostavlja strukturo upravljanja, jasneje opredeli namen in merila upravljanja državnih naložb ter oblikuje enotne premoženjske rezerve države. Ključni dokument za pregledno upravljanje je Strategija upravljanja kapitalskih naložb, katere sestavni del je klasifikacija naložb, ki opredeli naložbe glede na njihovo pomembnost (strateške, pomembne ter portfeljske naložbe), določeni pa so tudi ciljni deleži za posamezno naložbo. Klasifikacija še ni usklajena.

Izboljšanje stečajnih postopkov

Izboljšanje poslovnega okolja se pričakuje tudi z izboljšanjem postopkov zaradi insolventnosti. V letu 2012 sta bila sprejeta Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu in Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank, katerih cilj je med drugim tudi krepitev stabilnosti bank ter povečanje njihove učinkovitosti nasproti njihovim dolžnikom, in sicer tistim, za katere že teče

postopek zaradi insolventnosti, in tudi tistim, za katere se sodni postopek zaradi insolventnosti sicer še ni začel, a pri njih že obstaja finančno stanje ogrožene kapitalske ustreznosti. S tem ko bo bankam zagotovljeno učinkovitejše in hitrejše poplačilo nasproti njihovim insolventnim dolžnikom, bo posledično omogočeno boljše poslovno okolje za druge gospodarske subjekte.

Gospodarno javno naročanje

Upošteva je gospodarske razmere zadnjih let, je bil z namenom zagotovitve gospodarne in transparentne rabe javnih sredstev in preprečitve morebitnih zlorab pri izbiri izvajalcev za izvedbo javnih naročil v 2012 sprejet paket zakonov, s katerim je bil vzpostavljen preglednejši, enostavnejši, debirokratiziran in informacijsko podprt sistem javnega naročanja. S tem se zagotavljajo večja transparentnost pri oddaji naročil, vsebinsko odločanje o ponudbah in nižji stroški za sodelovanje v postopku javnega naročanja, s tem pa večja konkurenčnost in gospodarnejša raba javnih sredstev. Ob koncu leta 2012 je ministrstvo sprejelo Strategijo izobraževanja na področju javnega naročanja za leti 2013 in 2014 in v sodelovanju z Upravo akademijo Ministrstva za pravosodje in javno upravo izvedlo več brezplačnih predstavitev nove zakonodaje.

7. priporočilo: rast plač

Po posvetovanju s socialnimi partnerji in v skladu z nacionalno prakso zagotovi, da bo rast plač vključno s prilagoditvijo minimalne plače podpirala konkurenčnost in ustvarjanje delovnih mest.

V letu 2012 je bruto plača za zaposlenega ostala nominalno nespremenjena, realno pa se je znižala (– 2,4 %) prvič v zadnjih dvajsetih letih, kar je prispevalo k izboljšanju stroškovne konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, ki je bilo med najnižjimi v evrskem območju.

Rast plač v zasebnem sektorju se je lani izraziteje prilagodila gospodarski aktivnosti,¹⁹ saj je bila kljub dokončnemu dvigu in uskladitvi minimalne plače le nominalno 0,5-odstotna, tj. precej počasnejša kot v preteklih dveh letih (2011 2,6 %, 2010 5,6 %).²⁰ Bruto plača v javnem sektorju²¹ je bila lani nominalno za 0,9 % nižja kot v letu 2011, na kar je odločilno vplivalo junijsko triodstotno znižanje plač v sektorju država.²² Zaradi varčevalnih ukrepov, ki so se z dopolnitvami sprejemali vse od leta 2009, se je po dveletni stagnaciji bruto plača v državnem sektorju lani nominalno znižala za 2,2 %. Poleg znižanja plač v državnem sektorju, ki je glavnina javnega sektorja, se je nekoliko umirila tudi rast plač v javnih družbah. Te so ob koncu leta 2012 izplačale bistveno manj izrednih izplačil kot v predhodnem letu, kar je nekoliko upočasnilo njihovo rast plač, ki pa je kljub temu ostala nadpovprečno visoka²³ (2,0 %).

¹⁹ V obdobju 2010–2011 je na rast plač v zasebnem sektorju ob nizki gospodarski aktivnosti in nekoliko spremenjeni strukturi zaposlenih vplival predvsem dvig minimalne plače.

²⁰ V zasebnih nefinančnih družbah se je močno upočasnila (0,6 %; 2011 2,7 %), v finančnih družbah pa je bila bruto plača celo nekoliko nižja kot leto prej (–0,1 %; 2011 1,2 %). Nižja je bila tudi v večini dejavnosti (v gradbeništvu, zlasti storitvenih), medtem ko se je njena rast lani najmanj upočasnila v industriji.

²¹ K nacionalnim računom spadajo sektor država in javne družbe (vir SURS).

²² Z uveljavitvijo ZUJF so se plače znižale vsem javnim uslužbencem za 8 %, obenem pa sta se jim izplačali zadnji dve četrtini odprave plačnih nesorazmerij.

²³ V nefinančnih javnih družbah 1,9 %, v finančnih 1,5 %.

6 NAPREDEK PRI DOSEGANJU GLAVNIH CILJEV STRATEGIJE EU 2020

6.1 Cilj pri raziskavah in razvoju

vlaganje 3 % BDP v raziskave in razvoj do leta 2020 (2011: 2,47 %)

Statistični podatki o vlaganju v raziskave in razvoj za 2011, kažejo, da je bil skupni delež porabljenih sredstev za raziskave in razvoj 2,47 % BDP. Največ sredstev za raziskave in razvoj je bilo namenjenih iz poslovnega sektorja (73,9 %), sledila sta državni (14,3 %) in visokošolski sektor (11,8 %).

K domačim izdatkom za raziskave največ prispevale gospodarske družbe (61,2 %), sledijo državni viri (31,5 %) in sredstva iz tujine (7 %). Ob zmanjševanju integralnega proračuna so pomemben vir za doseganje (približevanje) cilja predvsem kohezijska sredstva. Poleg neposrednih ukrepov (subvencije) k uresničevanju ciljev pripomorejo tudi posredni ukrepi, med njimi povišanje olajšave za raziskave in razvoj, na 100 % vloženih sredstev. Sredstva za raziskave so se od leta 2011 sicer znižala, hkrati pa smo se dejavno lotili zagotavljanja čim višjih sredstev iz strukturnih skladov ter z izboljšanjem učinkovitosti njihove uporabe.

V Raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020 (RISS) so poudarki, ki bodo okrepili naredili mednarodno konkurenčnost in okrepili na znanju temelječo proizvodnjo in storitve. Poseben poudarek je dan večji avtonomiji javnih raziskovalnih organizacij, ki bodo morale poleg znanstvene odličnosti skrbeti tudi za družbeno odgovornost in prispevek k večji konkurenčnosti. Cilj RISS povečanje zasebnega vlaganja v raziskave in tudi iz javnih sredstev. 60 % javnih sredstev bo usmerjenih v projekte v sodelovanju z gospodarstvom. Dodatno bo poseben poudarek namenjen izboljšanju dostopa podjetij do povratnih in komercialnih virov financiranja za raziskave, tehnološki razvoj ter komercializacijo novih izdelkov in storitev na temelju lastnega znanja.

Nadaljevali bomo spodbujanje zaposlovanja oziroma usposabljanje raziskovalcev in razvojnikov v gospodarstvu. Okrepili bomo podporo strateškim razvojnim projektom podjetij ter omogočili njihovo sodelovanje v tehnološko razvojnih programih (npr. ESA) in demonstracijskih projektih, ki bodo podjetjem omogočila razvoj in prve predstavitve najnaprednejših tehnologij na svetovnih trgih.

Razvojni centri slovenskega gospodarstva na sektorski in regionalni ravni so projekti ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Združujejo kritično maso znanja na posameznih področjih ter infrastrukturo za nadaljnji razvoj in nastajanje novih podjetij. Povezovanje infrastrukture in razvojnih jeder podjetij zagotavlja izhodišče za nastanek in razvoj novih inovativnih in tehnoloških ter spin off (odcepljenih) podjetij. V letih 2013 in 2014 bo za 17 projektov namenjenih 68 mio. EUR (od skupno 179,5 mio. EUR), načrtovanih je 658 novih delovnih mest in 266 novih podjetij.

Ministrstvo, pristojno za znanost v letu 2013 načrtuje sodelovanje pri štirih novih projektih ERA-net in nadaljevanje razpisov v že potekajočih projektih, načrtuje pa tudi sodelovanje pri projektih skupnega načrtovanja (Joint Programming Initiatives) in predstavitvene dejavnosti za vključevanje slovenskih raziskovalcev v pobude na ravni EU. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo se namerava vključiti v več kot mrd. EUR vredno pobudo za industrijske raziskave Eurostars 2.

Zaradi izboljšanja institucionalnega okolja in vse večje zapletenosti mednarodnega (EU) raziskovalnega okolja so zasnovani ukrepi profesionalizacije nacionalnih podpornih ustanov (mreža nacionalnih kontaktnih točk), kar bomo uresničevali pri vzpostavitvi nove mreže v okviru Obzorja 2020.

Pri povezovanju raziskovalne infrastrukture (ESFRI) se izvaja Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur, v katerem bo v letu 2013 in 2014 institucionaliziranih vsaj pet projektov ESFRI. Načrtovano je nadaljevanje sodelovanja v okviru gradnje velike infrastrukture FAIR, pri čemer je slovenski stvarni vložek (*in kind*) pomembna spodbuda slovenskemu visokotehnološkemu razvoju.

6.2 Cilja v izobraževanju

Delež zgodnjih osipnikov ne bo presegel 5 % (2011: 4,2 %).

Slovenija je pod mejo 5-odstotnega deleža zgodnjih osipnikov. Za ohranjanje cilja zagotavljamo preprečevalno naravnost v osnovnih in srednjih šolah v različnih oblikah: učna pomoč, dopolnilni pouk, notranja diferenciacija pouka, možnost za podaljšanje osnovnošolskega izobraževanja in individualnega načrta izobraževanja, pri katerih šola in udeleženec izobraževanja skupaj pripravita načrt, kako in kdaj se bo posameznik izobraževal in izpolnjeval učne obveznosti. To so ukrepi, ki niso vezani le na posamezno leto, temveč jih v sistemu izobraževanja izvajamo že več let.

K nizkemu deležu zgodnjih osipnikov prispevajo še nekateri drugi ukrepi. Prvi je možnost, da se v izobraževanje za pridobitev nižje poklicne izobrazbe lahko vključi, kdor je končal najmanj sedmi razred osnovne šole in je izpolnil osnovnošolsko obveznost ter izpolnjuje druge z izobraževalnim programom določene pogoje.²⁴ Mladi, ki niso dokončali redne osnovne šole, pa se lahko vključijo v osnovnošolsko izobraževanje kot odrasli, to izobraževanje pa je brezplačno.²⁵

Vzporedno s preventivno naravnostjo v osnovnih in srednjih šolah že potekajo tudi različni programi izobraževanja, financirani z evropskimi sredstvi, ki omogočajo pridobivanje javnoveljavne izobrazbe vsem tistim, ki so že zgodaj zapustili izobraževanje. Za osipnike je namenjen program Projektno učenje mladih, namenjen mladim od 15 do 25 let.

40 % mlajših, med 30 in 34 let, bo imelo terciarno izobrazbo (2011: 37,9 %).

Po podatkih ankete o delovni sili za drugo četrtletje se je v letu 2012 delež mladih (30–34 let) s terciarno izobrazbo povečal na 39,1 %, Slovenija pa se je močno približala cilju EU 2020. Povečevanje deleža je povezano z visoko vključenostjo mladih v terciarno izobraževanje ter s povečevanjem števila diplomantov terciarnega izobraževanja, starih 34 let ali manj. Povečanje števila diplomantov pa je povezano tudi z uvajanjem bolonjskih študijev, pri katerih je povprečni čas trajanja študija od vpisa do diplomiranja krajši kot pri starih programih.²⁶ Ukrepi so dolgoročni in so predvideni v Resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020. Nadaljnji ukrepi za doseganje cilja so predvsem:

- ukrepi za ohranjanje oziroma povečanje visoke stopnje dostopnosti visokošolskega izobraževanja,
- ukrepi za povečanje učinkovitosti študija,
- zagotavljanje brezplačnega rednega študija na prvi in drugi stopnji enkrat v življenju,
- vključevanje manj zastopanih skupin prebivalstva v visoko šolstvo,
- vzpostavitev enotnega in preglednega sistema socialnih transferjev za študij,
- izboljšanje možnosti za študij ter tudi preglednih pogojev za koriščenje pravic, ki izhajajo iz statusa študenta (npr. omejitev koriščenja transferjev za določeno število let ipd.).

Slovenija vzpostavlja informacijski sistem eVŠ, ki omogoča preglednost in spremljanje visokošolskega prostora v Sloveniji, saj vsebuje podatke o visokošolskih zavodih, javnoveljavnih študijskih programih, študentih, diplomantih ter visokošolskih učiteljih in sodelavcih ter znanstvenih delavcih. Z vzpostavitvijo evidence študentov in diplomantov eVŠ bo Slovenija pridobila analitično orodje za sprotno spremljanje delovanja visokega šolstva ter uresničevanja in razvoj visokošolskih politik. Prav tako bo država pridobila osrednji vir podatkov o statusu študenta in drugih podatkov, potrebnih za preverjanje pravic do študija, ki ga financira država, in finančnih pomoči.

²⁴ Po 23. členu Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/2006).

²⁵ Po Ustavi RS (Uradni list RS, št. 33/1991) je osnovnošolsko izobraževanje obvezno in se financira iz javnih sredstev.

²⁶ V letu 2011 je povprečno trajanje študija na starih visokošolskih dodiplomskih programih (visokošolski strokovni in univerzitetni dodiplomski) znašal 6,8 leta, na bolonjskih programih prve stopnje (visokošolski strokovni in univerzitetni dodiplomski) pa 4,0 leta.

6.3 Cilji za podnebje in energetiko

Izpolnjeni bodo ti nacionalni podnebno-energetski cilji do leta 2020:

- emisije toplogrednih plinov na področjih, ki niso vključena v shemo trgovanja z emisijskimi kuponi (promet, kmetijstvo, odlaganje odpadkov, gospodinjstva in storitve) se do leta 2020 lahko povečajo za 4 % glede na leto 2005;
- povišanje deleža obnovljivih virov energije v končni rabi na 25 %;
- povečanje učinkovite rabe energije.

Znižanje emisij toplogrednih plinov (TPG)

Pripravljen bo akcijski načrt ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za obdobje 2013 do 2020, ki bo hkrati povezal tudi ukrepe povečanja učinkovite rabe energije in ukrepe za doseganje 25-odstotnega deleža obnovljivih virov energije pri končni rabi energije. Ključni cilj akcijskega načrta bo zagotoviti, da se emisije toplogrednih plinov na področjih, ki niso vključena v shemo trgovanja z emisijskimi kuponi (promet, kmetijstvo, odlaganje odpadkov, gospodinjstva in storitve) do leta 2020 ne povečajo za več kot 4 % glede na leto 2005.

Gozdovi imajo poseben vpliv na doseganje podnebno-energetskih ciljev. Pomembno prispevajo k ponoru toplogrednih plinov iz ozračja in s tem k ugodnejši bilanci ogljika na ravni države. Tudi do leta 2020 bomo v zagotavljanju akumulacije lesne zaloge in s tem omogočili, da Slovenija ponor ogljika primerno vključuje v prizadevanja za doseganje ciljev podnebnih zavez.

Povišanje deleža obnovljivih virov energije pri končni porabi na 25 %

Cilj povečanje deleža obnovljivih virov energije (OVE) pri končni porabi energije na 25 % do leta 2020 se izpolnjuje. Razpoložljivi neuradni podatki za leto 2011 kažejo izpolnjevanje vmesnega letnega cilja, opredeljenega z AN-OVE (Akcijski načrt za obnovljive vire energije), saj je bil delež skupne porabe končne energije iz OVE 18,9 % (16,11 % v 2005). Uspešno se izpolnjuje cilj pri uporabi bruto končne energije iz OVE za ogrevanje in hlajenje, pri električni energiji pa zaostajamo za predvideno dinamiko: delež porabe bruto končne energije iz OVE za električno energijo je znašal 30,8 %, kar je za 1,5 odstotne točke manj od načrta v tem letu in za 8,5 odstotne točke manj od cilja v letu 2020; s 27,3-odstotnim deležem OVE pri bruto porabi končne energije za ogrevanje in hlajenje v letu 2011 pa presegamo predvideni delež, opredeljen za to leto v AN-OVE. Razlog je manjša poraba energije za ogrevanje in hlajenje v gospodinjstvih (od leta 2005 se je zmanjšala za 15 %), hkrati pa se je povečalo izkoriščanje OVE za ogrevanje in hlajenje, kar izraža uspešnost ukrepov spodbujanja OVE in URE. Delež porabe bruto končne energije iz OVE v prometu je bil 2,2 % (79% doseganje vmesnega cilja).

Povečanje učinkovite rabe energije

Konec leta 2009 je bila sprejeta Uredba o zagotavljanju prihrankov energije pri končnih odjemalcih, na podlagi katere je vlada skladno s ciljem iz Nacionalnega akcijskega načrta za energetske učinkovitost za obdobje 2008–2016 določila, da morajo dobavitelji vseh energentov pri končnih odjemalcih doseči 1 % prihrankov energije letno.

Vmesni letni cilji povečanja učinkovite rabe energije so z Akcijskim načrtom za energetske učinkovitost za obdobje 2008–2016 (AN-URE) določeni vsaka tri leta. V obdobju do leta 2010 je bilo z upoštevanjem zgodnjih aktivnosti skupaj prihranjenih 1317 GWh končne energije. Doseženi prihranek je bil 2,8 %, kar je za 0,3 % referenčne rabe končne energije več od vmesnega ciljnega prihranka. Naslednji vmesni cilj bo ocenjen za obdobje do vključno leta 2013. Do leta 2020 bo treba za doseganje cilja 20 % izboljšanja energetske učinkovitosti v skladu z zavezami nove direktive o energetske učinkovitosti doseči 10.809 GWh prihrankov energije. V letu 2014 bomo sestavili nacionalni akcijski načrt, v katerem bodo določeni ukrepi in prihranki energije do leta 2020 ter cilj, izražen kot raven končne in primarne energije v letu 2020.

Za izdelavo energetskega izkaznika je v Sloveniji že več kot 150 izobraženih neodvisnih strokovnjakov, ki bodo v kratkem prejeli licence. Register neodvisnih strokovnjakov in register pooblastil sta vzpostavljena. Objavljen je javni razpis za izbiro izvajalca elektronskega registra energetskega izkaznika.

6.4 Cilja na trgu dela in socialni varnosti

Delovno aktivnih bo 75 % prebivalcev v starosti 20–64 let do leta 2020 (2011: 68,4 %).

Med pomembnejšimi ukrepi za doseganje višje stopnje delovno aktivnega prebivalstva v letu 2012 je nova pokojninska zakonodaja, katere cilj je dvig dejanske upokojitvene starosti, določa višje upokojitvene pogoje (65 let starosti za moške in ženske) in določa dodatne finančne spodbude v obliki znižanih prispevkov za zaposlovanje starejših in mladih. Dodatne ukrepe na tem področju predvideva tudi reforma trga dela, ki v skladu s pokojninsko reformo postopno zvišuje starost delavcev, ki jim je zagotovljeno posebno varstvo pred odpovedjo, oži krog upravičencev do odpravnine ob upokojitvi na tiste, ki so bili pri zadnjem delodajalcu zaposleni najmanj pet let, in rahlja določila v zvezi z dodatkom za delovno dobo.

Poleg sprememb zakonodaje o trgu dela in pokojninski zakonodaji v letu 2012 so pomembnejši ukrepi za spodbujanje zaposlovanja zajeti v programih aktivne politike zaposlovanja. Sredstva po ukrepih APZ so bila v letu 2012 bolj usmerjena v ukrepe oziroma programe, ki pomenijo neposredno zaposlitev, in v tiste, ki za brezposelne pomenijo pridobivanje novega znanja in veščin za njihovo večjo zaposljivost in konkurenčnost na trgu dela (usposabljanje in izobraževanje).

Zaposlovanje mladih

Problematika zaposlovanja mladih se rešuje s krepitvijo posebnih ukrepov aktivne politike zaposlovanja, ki so namenjeni mladim, tako tistim, ki so predčasno opustili šolanje, kot tistim, ki želijo ali morajo zaradi večje zaposljivosti pridobiti dodatno izobrazbo (projektno učenje za mlajše odrasle, institucionalno usposabljanje, usposabljanje za življenjsko uspešnost, formalno izobraževanje, nacionalne poklicne kvalifikacije) ali se želijo usposablјati (usposabljanje na delovnem mestu, spodbujanje zaposlovanja iskalcev zaposlitve na področju socialnega varstva).

V novembru 2012 se je začel izvajati program **Podjetno v svet podjetništva** 2013, ki ga delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Program uvaja model mentorstva in dodatnega usposabljanja, prilagojenega skupinam, ki bodo razvijale svoje poslovne ideje in pripravljale vse potrebno za ustanovitev podjetja. Skupaj bo v program do konca leta 2013 vključenih 250 brezposelnih. V letu 2012 so se sredstva po programu Samozaposlovanje 2010 povečala za 19 mio. EUR.

V letu 2012 se je z letnim razpisom uspešno nadaljeval program **Spodbujanje zaposlovanja iskalcev prve zaposlitve na področju socialnega varstva – Pripravniki**, ki ga izvaja Socialna zbornica Slovenije. Njegov namen je pridobivanje in krepitev sposobnosti, znanja, veščin in spretnosti iskalcev prve zaposlitve na področju socialnega varstva. Do zdaj je bilo v program vključenih 399 pripravnikov, od katerih je 81 vključenih že opravilo strokovni izpit za opravljanje dela na področju socialnega varstva. Program se bo nadaljeval tudi v letih 2013 in 2014 in ga delno financira Evropska unija.

Posredno sofinanciranje kadrovskih štipendij v okviru izvajanja **enotnih regijskih štipendijskih shem** je namenjeno usklajevanju med ponudbo kadrov in potrebami po njih v posameznih regijah, poleg tega pa s spodbujanjem vračanja visoko izobražene delovne sile iz izobraževalnih središč v regijo pripomore tudi k skladnejšemu regionalnemu razvoju. V letu 2013 se tako izvaja po šest programov regijskih štipendijskih shem v 12 regijah.

Pomemben program aktivne politike zaposlovanja za spodbujanje zaposlovanja mladih, je lani objavljeno javno povabilo, imenovano **Prvi izziv**. Taka oblika subvencije bo omogočila hitro vključevanje mladih v delovno okolje in s tem izboljševala njihove zaposlitvene možnosti. Do konca leta 2012 je bilo v program Prvi izziv vključenih skupaj 2.649 brezposelnih.

Ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, bo v prvi polovici leta 2013 objavilo javni razpis za mlade **prevzemnike kmetij**, stare do 40 let. Gre za nepovratno, enkratno podporo za prenos kmetije na mlajšo generacijo, da bi se izboljšala starostna struktura nosilcev kmetij, povečala razvojna sposobnost prevzetih kmetij ter s tem povečala storilnost dela v kmetijstvu (razpisanih bo predvidoma okrog 5 mio. EUR).

Socialno podjetništvo

Na podlagi sprejetega Zakona o socialnem podjetništvu je tako v prvi polovici leta 2013 predvideno sprejetje Strategije za razvoj socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016, ki bo podlaga za pripravo in financiranje ukrepov za izvedbo te strategije. Strategija se bo glede na izzive, ki jih poudarjajo deležniki, predvidoma osredotočila na ozaveščanje o pomenu socialnega podjetništva in njegovih načel, nadgradnji podjetniškega okolja za potrebe socialnega podjetništva in spodbujanju zaposlovanja za osebe iz ranljivih skupin.

Ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, bo v 2013 objavilo nov razpis, za podporo za začetek ali posodobitev opravljanja nekmetijske dejavnosti in s tem ustvarijo nova delovna mesta kot tudi dodaten vir dohodka na kmetijah ter prispeva k izboljšanju socialnih in ekonomskih razmer na kmetijah.

Število oseb, pri katerih je visoko tveganje revščine ali socialne izključenosti, se bo zmanjšalo za 40.000 do leta 2020 glede na leto 2008, ko je bilo to število 360.000 (2011: 386.000).

Socialna varnost in socialno vključevanje

V začetku leta 2012 je začel veljati nov sistem uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, ki vključuje tudi enotno vstopno točko (centri za socialno delo, katerih odločanje o pravicah je podprto z informacijskim sistemom, ki povezuje različne administrativne vire podatkov). Postopek uveljavljanja transferjev, subvencij in plačil, ki so odvisni od materialnega položaja posameznikov in družin, je bil poenostavljen, hkrati pa so bile dosežene tudi večja preglednost, učinkovitost in pravičnost dodeljevanja pravic iz javnih sredstev, odvisnih od materialnega položaja prosilcev. Minimalni dohodek (osnovni znesek denarne socialne pomoči) je bil z začetkom leta 2012 dvignjen z 230,61 na 260 EUR (po Zakonu o socialnovarstvenih prejemkih bi se moral sicer znesek minimalnega dohodka dvigniti na 288,81 EUR, vendar je bilo zaradi uveljavitve Zakona o dodatnih interventnih ukrepih decembra 2011 in sredi leta 2012 še Zakona o uravnoteženju javnih financ povišanje minimalnega dohodka manjše od prvotno načrtovanega). Za spodbujanje delovne aktivnosti prejemnikov minimalnega dohodka (denarne socialne pomoči) je bil določen dodatek v višini 28 % minimalnega dohodka za odraslo osebo, ki je delovno aktivna 60 do 128 ur na mesec, in 56 % minimalnega dohodka za odraslo osebo, ki je delovno aktivna več kot 128 ur na mesec. Iz pokojninskega sistema je bilo v sistem socialnih transferjev preneseno odločanje o varstvenem dodatku, pri čemer se je razširil krog upravičencev ob hkratnem dvigu starostne meje (ženske, starejše od 63 let, in moški, starejši od 65 let, ter osebe, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo).

Zavod za zaposlovanje in pristojno ministrstvo sta v drugi polovici leta 2012 skupaj pripravila prvi razpis za izvajalce programov socialne aktivacije. Namen razpisa je za ciljno skupino neaktivnih oseb razviti programe, ki bodo omogočali psihosocialno rehabilitacijo, spodbujali nedejavne posameznike k vstopu oziroma vrnitvi na trg dela, povečevali njihovo prožnost in zaposljivost, olajševali prehod iz neaktivnosti v zaposlitev oziroma v druge izhode (vključevanje v ukrepe aktivne politike zaposlovanja, usposabljanje in izobraževanje) ter bodo s tem preprečevali neenakost in socialno izključenost. Začetek izvajanja programov socialne aktivacije je marca 2013, potekali pa bodo do sredine leta 2015. Predvidenih je povprečno 1550 vključitev v programe letno.

V razmerah, ko so se socialne posledice krize še zaostriale, je vlada konec leta 2012 zagotovila dodatna sredstva za regresiranje prehrane učencev in dijakov na osnovnih in srednjih šolah. Vsem dijakom in študentom, ki imajo stalno prebivališče vsaj 5 km oddaljeno od kraja šolanja, je zagotovljena mesečna vozovnica za javni prevoz po enotni subvencionirani ceni.

V letu 2012 je bil pripravljen Nacionalni program socialnega varstva za obdobje 2013–2020. To je ključni razvojni dokument na področju sistema socialnega varstva, saj določa temeljna izhodišča in načela razvoja sistema, ključne cilje na področju socialnega varstva, mrežo javnih socialnovarstvenih storitev in programov ter opredeljuje način izvajanja in spremljanja izvajanja programa ter odgovornosti posameznih akterjev na različnih ravneh. Program je sprejel Državni zbor RS aprila 2013. Nacionalni program socialnega varstva za obdobje 2013–2020 je tudi formalni okvir za razvoj novih storitev.

7 PROCES PRIPRAVE NACIONALNEGA REFORMNEGA PROGRAMA

Nacionalni reformni program je bil pripravljen na podlagi navodil Evropske komisije, ki natančno predpisuje novo strukturo dokumenta. Vsebina dokumenta pa je bila podkrepljena z ukrepi, ki izhajajo iz priporočil, ki jih je Komisija navedla v Poglobljenem pregledu, ki je izšel 10.4.2013.

Nacionalni reformni program je bil usklajevan na medministrski ravni, z osnutkom se je Vlada RS na svoji redni reji seznanila 23.4.2013. Osnutek je bil nato obravnavan na seji Ekonomsko-socialnega sveta ter na naslednjih odborih Državnega zbora: Odboru za finance in monetarno politiko, Odboru za gospodarstvo, Odboru za izobraževanje, znanost, kulturo, šport in mladino, Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide ter Odboru za zadeve evropske unije.

Razprava na Ekonomsko-socialnem svetu in odborih Državnega zbora je bila smiselno upoštevana v končni verziji Nacionalnega reformnega programa, ki je bil dokončno potrjen na seji Vlade RS 9.5.2013.